

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra krizového řízení

**Hodnocení informovanosti obyvatelstva
a jeho chápání nebezpečí válečného
konfliktu**

Diplomová práce

**Assessment of the Population's Awareness and Understanding of the
Dangers of War Conflict**

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. Ing. Jozef Sabol, DrSc.

AUTOR PRÁCE

Bc. Jan BRÝL, DiS.

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Vlašimi, dne 04. 02. 2024

Bc. Jan BRÝL, DiS.

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce, panu doc. Ing. Jozefovi Sabolovi, DrSc. a panu Ing. Karlovi Malinovskému za cenné rady, vstřícnost a ochotu při zpracování práce.

Děkuji i své rodině za trpělivost a podporu nejen při zpracování této diplomové práce, ale i po celý čas mého studia.

ANOTACE

Cílem práce bylo zjistit informovanost obyvatelstva a jeho chápání nebezpečí v případě válečného konfliktu. Práce se skládá z teoretické a výzkumné části. Teoretická část práce se věnuje legislativnímu rámci dané problematiky, krizovým stavům, chemickým, biologickým, radiologickým a nukleárním zbraním (CBRN) a brannosti včetně branné výchovy. Výzkumná část obsahuje dotazníkové šetření, kde jsou jednotlivé otázky zpracovány do grafů a vyhodnoceny. Tato část zahrnuje také vyhodnocení hypotéz a stanovená doporučení. Z výzkumu vyplývá, že informovanost příslušníků bezpečnostních sborů a Armády ČR není větší než u ostatních občanů a obecně se informovanost zvyšuje s vyšším dosaženým vzděláním. Současně výzkum potvrdil i skutečnost, že lidé, kteří prošli povinnou základní vojenskou službou, by ve většině byli pro znovuzavedení této služby a branné výchovy i dnes.

KLÍČOVÁ SLOVA

Branná výchova * Ochrana obyvatelstva * Základní vojenská služba * CBRN * Krizové stavy * Válečný stav

ANNOTATION

The aim of the thesis was to find out the awareness of the population and their understanding of the danger in the event of a war conflict. The thesis consists of a theoretical and a research part. The theoretical part of the thesis is devoted to the legislative framework of the given issue, emergency situations, chemical, biological, radiological and nuclear weapons (CBRN) and conscription, including conscription education. The research includes a questionnaire survey where individual questions are processed into graphs and evaluated. This section also includes the evaluation of hypotheses and the recommendations identified. The research shows that the awareness of members of the security forces and the Army is not greater than that of other citizens, and overall awareness increases with higher educational attainment. At the same time, the research also confirmed that people who have undergone compulsory basic military service would be in the majority in favor of reintroducing this service and conscription education today.

KEYWORDS

Conscription Education * Public Protection * Basic Military Service * CBRN * Emergencies * State of War

Obsah

Úvod.....	8
1 Legislativní aspekty dané problematiky	9
1.1 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.....	9
1.2 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.....	10
1.3 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému	10
1.4 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.....	11
1.5 Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy	12
1.6 Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky	12
1.7 Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní.....	13
1.8 Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování	14
2 Krizové stavy.....	16
2.1 Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu	17
2.2 Válečný stav.....	19
2.3 Přehled vyhlášených krizových stavů	20
3 Chemické, biologické, radiologické a nukleární zbraně	23
3.1 Chemické zbraně	24
3.2 Biologické zbraně.....	28
3.3 Radiologické a nukleární zbraně.....	31
3.4 Havárie.....	37
4 Brannost a branná výchova	41
4.1 Branná výchova před rokem 1989	41
4.2 Branná výchova po roce 1989	44
4.3 Základní vojenská služba.....	47
5 Výzkumné šetření	50
5.1 Hypotézy	51

5.2	Průběh výzkumného šetření	51
5.3	Vyhodnocení výsledků šetření a hypotéz.....	82
5.4	Závěrečná doporučení	88
6	Závěr.....	89
	Seznam použité literatury.....	91
	Seznam obrázků	97
	Seznam tabulek	97
	Seznam grafů.....	97
	Seznam příloh	98
	Seznam zkratk	98
	Přílohy	100

Úvod

Diplomová práce se zabývá připraveností obyvatelstva na situaci, kdy by se Česká republika stala součástí válečného konfliktu a lidé by se museli, ať už přímo, či nepřímo zapojit do boje, udržování pořádku a funkčního chodu České republiky.

Teoretická část diplomové práce čítá čtyři samostatné kapitoly rozdělené do jednotlivých podkapitol, které se zabývají nejdůležitější legislativou v oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva a obrany České republiky. Na legislativní část navazuje problematika krizových stavů a obsáhlé téma CBRN (C – chemické, B – biologické, R – radiologické, N – nukleární látky) zbraní a látek, které jsou v takových zbraních používány. Na závěr teoretické části se diplomová práce zabývá branností a brannou výchovou.

Samotné téma diplomové práce je velmi aktuální s ohledem na současné dění na Ukrajině a v Izraeli, resp. v Pásmu Gazy. Válka, nejen ta na Ukrajině a v Izraeli, ale i další ozbrojené konflikty po celém světě negativně ovlivňují velké množství lidí. K ovlivnění dochází nejen přímo na území konfliktů, ale i v jejich okolí. Lidé, kteří se válečných konfliktů neúčastní přímo, musí mnohdy z těchto důvodů opustit své domovy, rodiny nebo i zemi. V jiných případech přichází z důvodu válečných konfliktů o život jejich příbuzní nebo jsou jejich blízcí mobilizováni a musí je opustit. Tato radikální změna přivádí zúčastněné do reality válečného světa a ti musí v mnoha ohledech změnit svůj život. Válečný konflikt tak přináší nejen výše uvedené změny, ale působí negativně i na psychiku lidí.

Výzkumná část zahrnuje kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření, které se zaměřuje na informovanost obyvatelstva v oblasti krizových situací a vnímání nebezpečí válečného konfliktu. V této části jsou jednotlivě analyzovány otázky. Odpovědi respondentů jsou znázorněny také graficky. Jsou zde zpracovány a vyhodnoceny tři hypotézy a závěrem jsou stanovena doporučení reagující na výsledky výzkumného šetření.

1 Legislativní aspekty dané problematiky

Základem a hlavní myšlenou první kapitoly je sumarizace základních legislativních norem, které mají absolutní a nepostradatelný vliv na bezpečí a ochranu obyvatelstva. Stát je povinen ochraňovat životy a postarat se o bezpečnost obyvatel nejen v každodenním životě, ale především při mimořádných událostech a krizových stavech. Zákonů, nařízení a vyhlášek je v legislativě České republiky velké množství. Můžeme však říct, že některé z nich tvoří pomyslnou páteř celého odvětví, a právě těmito zákony se zabývá tato kapitola.

1.1 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky je prvním a lze říct, že nedůležitějším zákonem, který nabyl účinnosti po vzniku samostatné České republiky, tedy 1. ledna 1993.

Zákon jako takový začíná preambulí, která v sobě mimo jiné nese povinnost chránit Českou republiku, její občany a budovat svobodu, mír a demokracii.

„My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrní všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů...“¹

Ústava České republiky slouží jako obecný podklad pro všechny ostatní zákony, které jsou v českém právním systému tvořeny. Žádný jiný zákon, nařízení či norma nesmí být v rozporu s Ústavou České republiky.

Vyjma preambule je Ústava České republiky tvořena osmi hlavami, které se zabývají základními ustanoveními, mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní, dále Českou národní bankou, územní samosprávou, Nejvyšším kontrolním úřadem

¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění.

a závěrečnými ustanoveními. Od svého přijetí byla do poloviny roku 2013 devětkrát novelizována. Od té doby již k žádné novelizaci nedošlo.²

1.2 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, se se svým obsahem a rozsahem řadí mezi velice krátký zákon, avšak velice výstižný. Zákon obsahuje pouze 13 článků. Podstatou tohoto zákona je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, dále definuje jako základní povinnost státu ochranu demokratických základů České republiky a ochranu životů, zdraví a majetku.

V oněch 13 článcích se zabývá základním ustanovením nouzového stavu a stavu ohrožení státu, zkráceným jednáním o návrzích zákonů, zřízením bezpečnostní rady státu a možností prodloužení volebního období.

I když je tento zákon již poměrně starý, je psán velmi jednoduše a kvalitně. Toto tvrzení dokazuje i fakt, že byl novelizován pouze jednou, v prosinci roku 2000. Novelizace byla uskutečněna prakticky zanedlouho poté, co ústavní zákon vešel v platnost, a to zákonem číslo 300/2000 Sb.³

1.3 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, vymezuje, definuje a stanovuje základní pojmy a náležitosti dané problematiky, jimiž jsou např. vymezení integrovaného záchranného systému, stanovení složek a vymezení působnosti integrovaného záchranného systému. Dále zákon vymezuje pravomoc a působnost územních samosprávných celků a státních orgánů při řešení mimořádných událostí. V neposlední řadě se zabývá právy a povinnostmi fyzických a právnických osob při mimořádných

² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění.

³ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky* v posledním znění.

událostech a krizových situacích v souvislosti s ochranou obyvatelstva, poskytováním záchranných a likvidačních prací a při jejich přípravě.

Zákon o integrovaném záchranném systému vešel v účinnost dne 1. ledna 2001. Od té doby byl několikrát novelizován. Poslední novelizace je platná od 1. ledna 2024. K tomuto zákonu jsou vydány tři zásadní prováděcí předpisy:

- Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníky osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva,
- Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému,
- Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.⁴

1.4 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, stanovuje a definuje pravomoc a působnost orgánů územních samosprávných celků, státních orgánů, dále povinnosti a práva fyzických i právnických osob, které se týkají přípravy na krizové situace a řešení krizových situací, jež nejsou v přímé závislosti pro zabezpečení před napadením České republiky z vnější. Dále zákon definuje a stanovuje ochranu kritické infrastruktury a následky za porušení těchto povinností. Taktéž zákon zpracovává předpisy Evropské unie a definuje ochranu evropské kritické infrastruktury. Velice důležitým aspektem v tomto zákoně je vymezení stavu nebezpečí s upřesněním toho, kdo, kdy a za jakých podmínek jej může vyhlásit.

Stejně jako zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, vešel i zákon o krizovém řízení v účinnost dne 1. ledna 2001 a následně byl nesčetněkrát novelizován. Poslední novelizace je platná od 1. ledna 2024.

⁴ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů v posledním znění.

Prováděcích předpisů je k tomuto zákonu celá řada, avšak nejdůležitějšími prováděcími předpisy jsou následující dva:

- Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení krizového zákona,
- Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury.⁵

1.5 Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, upravuje přípravu hospodářských opatření a následné přijetí daných hospodářských opatření po vyhlášení některého z krizových stavů. Zákon dále stanovuje pravomoc vlády, správních úřadů, kterými se rozumí úřad obce s rozšířenou působností, krajských úřadů, ústředních správních úřadů a České národní banky, při přijetí i přípravě hospodářských opatření pro krizové stavy. Závěrem stanovuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přijetí i přípravě na hospodářská opatření pro krizové stavy.

Obdobně jako předešlé zákony, které byly schvalovány ve stejném balíku, je i zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy účinný od 1. ledna 2001. Analogicky, jako předchozí dva zákony byl i tento zákon několikrát novelizován. Poslední novelizace je platná od 1. ledna 2024.

Jediným prováděcím předpisem pro zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy je vyhláška č. 498/2000 Sb., o plánování a provedení hospodářských opatřeních pro krizové stavy.⁶

1.6 Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, primárně stanovuje povinnosti fyzických a právnických osob, územních samosprávných celků

⁵ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) v posledním znění.

⁶ Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů v posledním znění.

a státních orgánů k zajišťování obrany České republiky před napadením z vnější a při porušení těchto povinností stanovuje odpovědnost.

Zákon udává odpovědnost za zajištění přípravy obrany státu vládě České republiky. Zajišťování obrany státu zahrnuje přípravu, výstavbu a řízení ozbrojených sil, přípravu území na operační úrovni a opatření obrany státu v národním hospodářství, a to ve všech rovinách veřejného života.

Zákon o zajišťování obrany státu byl od svého přijetí Parlamentem České republiky již patnáctkrát novelizován. Poslední novelizace je platná od 1. ledna 2024. K tomuto zákonu jsou příslušné tři prováděcí předpisy:

- Nařízení vlády č. 139/2017 Sb., o plánování obrany státu,
- Vyhláška č. 141/2016 Sb., o vyznačování hranic a pásem na území vojenských újezdů,
- Vyhláška č. 280/1999 Sb., kterou se stanoví postup při uplatňování požadavku na určení věcných prostředků a jejich převzetí, postup při uplatňování požadavku na určení fyzických osob k pracovní výpomoci nebo k pracovní povinnosti a kterou se stanoví náležitosti a vzor dodávacího příkazu, náležitosti a vzor dokladu o převzetí věcného prostředku, náležitosti a vzor dokladu o vrácení věcného prostředku a náležitosti a vzor povolávacího příkazu.⁷

1.7 Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní

Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, upravuje povinnosti a práva právnických a fyzických osob v souvislostech s chemickými zbraněmi a nakládáním s toxickými chemickými látkami a prekuzory s těmito látkami spojené, které by mohly být zneužitelné k porušení zákazu chemických zbraní.

⁷ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky v posledním znění.

Státní úřad pro jadernou bezpečnost je pověřen prováděním kontroly a výkonem státní správy v této oblasti. Současně má v této oblasti zabezpečovat mezinárodní spolupráci. Státní úřad pro jadernou bezpečnost souběžně provádí působnost Úřadu pro kontrolu zákazu chemických zbraní.

Zákon o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní byl již jedenáctkrát novelizován. Poslední novelizace je platná od 1. ledna 2021. K tomuto zákonu se váže pouze jeden prováděcí předpis, a to vyhláška č. 459/2020 Sb., o provádění opatření souvisejících se zákazem chemických zbraní.⁸

1.8 Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, známý také jako branný zákon, definuje pojem branné povinnosti a stanovuje její obsah. Dále stanovuje druhy vojenské činné služby. Branná povinnost se za standardních podmínek vztahuje na občana České republiky, který dosáhl 18 let svého věku. Takovýto občan je povinen plnit úkoly ozbrojených sil České republiky s povinností podrobit se odvodnímu řízení a výkonem činné vojenské služby.

Zánik branné povinnosti je možný pouze z taxativně daných důvodů uvedených v § 7 tohoto zákona. Jsou jimi např. soudní omezení svéprávnosti, pozbytí státního občanství nebo dosažení 60 let věku. Další důvody jsou uvedené v § 6 odmítnutí mimořádné služby z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání.

Mimořádně důležitým ustanovením je § 17 zproštění výkonu mimořádné služby, který taxativně vyjmenovává důvody a profese, které by byly za splnění přesně daných postupů zproštěny výkonu mimořádné služby. Mezi takové patří například zabezpečení nezbytných činností soudů, bezpečnostních sborů, České národní banky, Kanceláře prezidenta republiky, Senátu a Poslanecké sněmovny,

⁸ Zákon č. 19/1997 Sb., *Zákon o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů* v posledním znění.

zabezpečení nezbytného chodu národního hospodářství, úkolů obcí na úseku požární ochrany, nezbytné ochrany obyvatel a další.

Branný zákon byl již za svoji dvacetiletou historii dvanáctkrát novelizován. Poslední novelizace je platná od 23. července 2023. K brannému zákonu se váží dva prováděcí předpisy:

- Vyhláška č. 357/2016 Sb., o zdravotní způsobilosti k výkonu vojenské činné služby,
- Vyhláška č. 328/2016 Sb., o stanovení vzoru dotazníků, vzoru vojenských dokladů, a nakládání s nimi a vzoru osobní známky a pravidel jejího nošení.⁹

⁹ Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (*branný zákon*) v posledním znění.

2 Krizové stavy

Krizový stav je právní kategorie. Mezi krizové stavy dle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, řadíme stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu. Definice, která se v tomto zákoně nachází v ustanovení § 2 písm. b) zní: „*krizovou situací mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (dále jen ‚krizový stav‘)*.“

Krizové stavy se vyhláší v případě, kdy je ohrožen život nebo zdraví osoby, majetek, životní prostředí, veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost v situaci, kterou nemohou za standardního opatření vyřešit orgány místní samosprávy.

Jak je popsáno výše, dle legislativní úpravy, Česká republika disponuje čtyřmi krizovými stavy. Každý z těchto stavů je specifický a je využíván řídicími orgány a institucemi za přesně stanovených podmínek.¹⁰

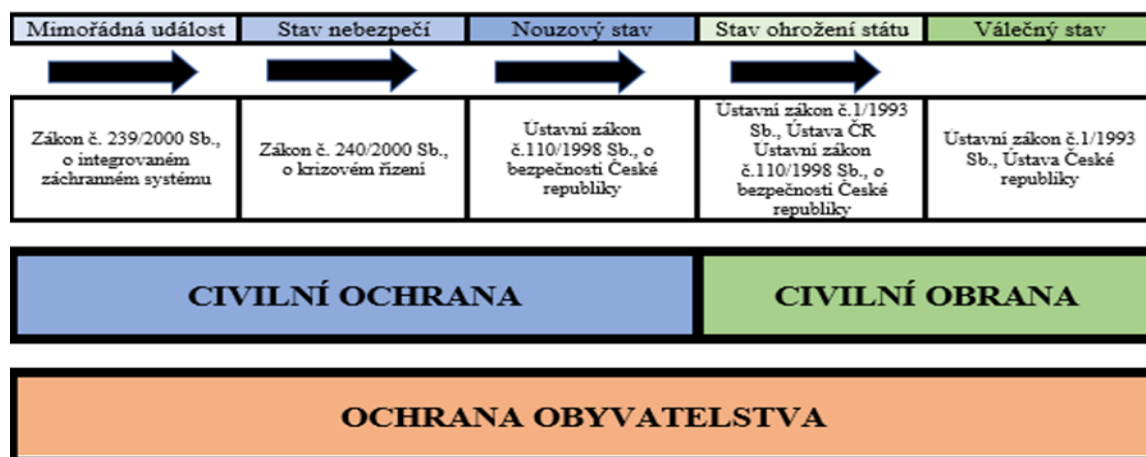
Důležitým aspektem dané problematiky je nutnost rozlišení mezi krizovou situací a mimořádnou událostí. Mimořádná událost je definovaná v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, jako škodlivé působení sil a jevů vyvolaných přírodními vlivy, činností člověka a haváriemi, které ohrožují život, zdraví, životní prostředí a majetek a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. Krizová situace je dle zákona o integrovaném záchranném systému mimořádná událost, narušení kritické infrastruktury či jiné nebezpečí, u kterých je vyhlášován jeden z krizových stavů. Krizový stav je vyhlášován orgánem krizového řízení.¹¹

Dalším důležitým rozlišením v dané problematice je rozlišení krizové situace na situace vojenského a nevojenského charakteru.

¹⁰ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) v posledním znění.

¹¹ Výchova a vzdělávání obyvatelstva. Hzs.cz: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ [online]. Praha: HZS ČR, 2023 [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/nejcastejsiotazky.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>.

Obr. 1 – Krizové stavy

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Obr. 1 – znázorňuje, že krizovým stavem nevojenského charakteru je stav nebezpečí, nouzový stav a některé situace stavu ohrožení státu. Krizový stav vojenského charakteru zahrnuje ostatní situace stavu ohrožení státu a válečný stav.

Tato kapitola definuje jednotlivé krizové stavy, za jakých podmínek je možné užití konkrétního stavu se zvláštním zaměřením na válečný stav. Závěrem kapitoly je průřezové znázornění historického užití jednotlivých krizových stavů v České republice.

2.1 Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu

Stav nebezpečí je definovaný v ustanovení § 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, jako: „*Stav nebezpečí se jako bezodkladné opatření může vyhlásit, jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek integrovaného záchranného systému nebo subjektů kritické infrastruktury.*“¹²

K odůvodněnému vyhlášení a udržení stavu nebezpečí musí být splněna řada podmínek. Stav nebezpečí se vyhláší jen na nezbytně nutnou dobu a na

¹² Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) v posledním znění.

nezbytně nutném území. Tímto se rozumí, že je vyhlášován po dobu maximálně 30 dní s platností na části území (např. obec, ORP – obec s rozšířenou působností, okres) či na území celého kraje. Stav nebezpečí vyhláší hejtman kraje, ve kterém se dané nebezpečí nachází. V případě hlavního města Prahy vyhláší stav nebezpečí primátor hlavního města Prahy. Povinností hejtmána, resp. primátora, je neprodlené ohlášení o vyhlášení stavu nebezpečí vládě ČR, Ministerstvu vnitra a sousedním krajům. V případě, že by 30 dnů nebylo dostatečných k obnovení standardního stavu, prodloužení je možné pouze se souhlasem vlády. Standardně ale stav nebezpečí končí po uplynutí doby 30 dnů. Avšak pominou-li důvody stavu nebezpečí, hejtman, resp. primátor, případně vláda ČR mohou stav nebezpečí ukončit i před uplynutím doby 30 dnů.¹³

Nouzový stav je krizový stav vyhlášený dle zákonných důvodů. Nouzový stav je definován v článku 5 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky následovně: „*Vláda může vyhlásit nouzový stav v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.*“¹⁴

Obdobně jako u stavu nebezpečí se nouzový stav vyhláší na 30 dní. Prodloužení je možné pouze se souhlasem Poslanecké sněmovny. Nouzový stav je vyhlášován vládou na část, nebo celé území České republiky.¹⁵

Stav ohrožení státu je definován v Ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Definice v článku 7 zní: „*Parlament může na návrh vlády vyhlásit stav ohrožení státu, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.*“¹⁶

¹³ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) v posledním znění.

¹⁴ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky v posledním znění.

¹⁵ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4.

¹⁶ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky v posledním znění.

K vyhlášení stavu ohrožení státu je nutný souhlas nadpoloviční většiny všech senátorů a poslanců. Vyhláší se bez jakéhokoliv časového omezení, a tudíž se nemusí řešit nutnost jeho prodlužování. V České republice, od jejího vzniku až do dnešního dne, nebylo třeba stav ohrožení státu vyhlásit.¹⁷

2.2 Válečný stav

Válečný stav je nejzávažnějším krizovým stavem. K jeho vyhlášení může dojít ze dvou hlavních důvodů. Prvním důvodem je napadení České republiky nebo dojde-li k bezprostřednímu ohrožení její svrchovanosti nebo územní celistvosti. Druhým z hlavních důvodů je ve smluvním plnění mezinárodních závazků o společné obraně vůči napadení.

Páteří opora pro válečný stav z pohledu legislativních norem spočívá v Ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky (čl. 39, čl. 43) a z Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky (čl. 2).

Z těchto zákonů a daných článků vyplývá, že o válečném stavu smí rozhodovat výlučně Parlament České republiky a následně tento stav také může vyhlásit. Parlament obdobně rozhoduje, resp. vyslovuje souhlas o ozbrojených silách České republiky ve smyslu jejich vyslání mimo Českou republiku a opačně (vyslovuje souhlas) se vstupem ozbrojených sil z jiných zemí a jejich následným pobytem na našem území.

Důležitým ustanovením Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, je čl. 8, který pojednává o zkrácení jednání, o návrzích zákonů za situace vyhlášeného stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. V těchto případech může vláda po Parlamentu požadovat, aby projednal vládní návrh zákona ve zkráceném jednání. Zkráceným jednáním se pro tuto situaci rozumí usnesení Poslanecké sněmovny do 72 hodin od podání návrhu. Usnesení Poslanecká sněmovna následně postupuje Senátu, který má na své usnesení 24 hodin. V případě, že se Senát ve lhůtě 24 hodin nevyjádří, bude návrh zákona přijat. Pro tyto situace nemá prezident právo vracet přijatý zákon ve zkráceném

¹⁷ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4.

jednání. Vláda, dle tohoto článku, nemůže ve zkráceném jednání předkládat návrh ústavního zákona.

Parlament dále ve své pravomoci rozhoduje o účasti České republiky, resp. ozbrojených sil České republiky v mezinárodních obranných systémech organizací, jejichž členem je Česká republika.

O dalších pravomocích v oblasti vysílání ozbrojených sil mimo Českou republiku nebo přítomnost jiných ozbrojených sil na území České republiky, plnění závazků o společné obraně, účastech na mírových operacích nebo záchranných pracích (živelních, průmyslových, ekologických haváriích) rozhoduje vláda České republiky s časovým limitem po dobu nejdéle 60 dnů.

Dále vláda rozhoduje o průjezdu nebo přeletu jiných ozbrojených sil skrz území České republiky a účasti na vojenských cvičeních mimo Českou republiku pro české ozbrojené síly, a naopak pro ozbrojené síly jiných států působících na území České republiky.

Rozhodnutí vlády však může Parlament České republiky zrušit. Vláda má vždy povinnost neprodleně informovat o svém rozhodnutí Parlament České republiky, tedy obě jeho komory). Parlament ke zrušení rozhodnutí vlády dochází nesouhlasným usnesením za předpokladu nesouhlasného stanoviska nadpoloviční většiny. Postačí nadpoloviční většina jedné z komor Parlamentu.

Válečný stav se na rozdíl od stavu nebezpečí, nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu vyhláší vždy pro celé území České republiky a bez časového omezení, tudíž není třeba žádat o jeho prodloužení.^{18, 19}

2.3 Přehled vyhlášených krizových stavů

V tabulce níže jsou uvedeny všechny krizové stavy, které byly na území České republiky od roku 2000 vyhlášeny. Mezi léty 1993 a 2000 nemohl být vyhlášen ani jeden z krizových stavů. V těchto letech neexistovala žádná legislativa, která by takové vyhlášení krizového stavu umožňovala. Ničivé povodně v roce 1997 byly

¹⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *ústava České republiky* v posledním znění.

¹⁹ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky* v posledním znění.

jedním z impulzů k vytvoření krizových stavů a legislativy pro efektivní koordinaci záchranných složek. První případ vyhlášení krizového stavu byl v roce 2002 (stav nebezpečí – povodně). Od té doby, prakticky s pravidelností roku, maximálně dvou let, byl na území některý z krizových stavů vyhlášen.

Válečný stav byl na našem území vyhlášen naposledy za 2. světové války v roce 1941 za Protektorátu Čechy a Morava. Od té doby na našem území válečný stav vyhlášen nebyl. Momentálně se však nacházíme v období, kdy prakticky v sousedství je rozpoutána válka mezi Ruskou federací a Ukrajinou. Dalším relativně nedalekým střetem je konflikt v Izraeli, resp. v Pásmu Gazy.

Tab. 1 - Přehled vyhlášených krizových stavů

Rok	Krizový stav	Důvod vyhlášení	Kraj, pro jehož území byl vyhlášen KS
2002	Stav nebezpečí	Povodně	JMK VYS, USK
2002	Nouzový stav	Povodně	HMP, SCK, JCK, PLK, KVK, USK
2004	Stav nebezpečí	Sesuv skalního masivu	JMK
2004	Stav nebezpečí	Odstraňování následků živelní pohromy	OLK
2005	Stav nebezpečí	Porucha vodního díla	VYS
2006	Stav nebezpečí	Povodně	ZLK, JMK, USK, OLK, PCK, JCK, SCK, PLK
2006	Nouzový stav	Povodně	JCK, SCK, ZLK, JMK, OLK, USK, PCK
2006	Stav nebezpečí	Sesuv skalního masivu	PCK
2006	Stav nebezpečí	Nebezpečné látky	KHK
2007	Nouzový stav	Orkán Kyrill	JCK, PLK, KVK, VYS, LIK, KHK, MSK, SCK
2009	Stav nebezpečí	Povodně	JCK, MSK, OLK, USK
2010	Stav nebezpečí	Povodně	OLK, ZLK, MSK, JMK, USK, LBK
2013	Stav nebezpečí	Povodně	HMP, JCK
2013	Nouzový stav	Povodně	JCK, PLK, SCK, LIK, KHK, USK, HMP
2014	Stav nebezpečí	Sesuv půdy	JMK
2016	Stav nebezpečí	Nelegální sklad NL	JMK
2017	Stav nebezpečí	Africký mor prasat	ZLK
2020	Nouzový stav	Koronavirus SARS-CoV-2	ČR
2022	Nouzový stav	Migrační vlna	ČR

Zdroj: hzscr.cz, 2021²⁰

²⁰ Přehled vyhlášených krizových stavů. In: Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. ČR: HZSCR, 2021. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>. [cit. 2023-07-06].

Pozn: doplněná data pro rok 2022 z důvodu nekompletnosti tabulky.

3 Chemické, biologické, radiologické a nukleární zbraně

Pro tuto skupinu zbraní existuje již ustálená zkratka CBRN, která v sobě skrývá čtyři základní druhy zbraní, resp. čtyři základní druhy látek, které jsou v těchto zbraních využívány. Zkratka vznikla spojením prvních písmen anglických názvů skupin těchto látek. C – chemical (chemické), B – biological (biologické), R – radiological (radiologické), N – nuclear (nukleární). Postupem času se k této základní skupině čtyř látek začala přidávat i pátá skupina látek označována písmenem E – explosive (explozivní). Mluvíme tedy již o CBRNE zbraních neboli CBRNE AGENTS. Pro základní výčet a pochopení problematiky dostačuje dělení na CBRN.²¹

Člověk a zbraně jsou ve vzájemné provázanosti již od pravěku. Postupem času a vývojem člověka zbraně přestaly sloužit pouze jako prostředek k efektivnějšímu způsobu obstarání potravy a obrany před predátory. Člověk začal vylepšovat, modernizovat a vyvíjet nové druhy a typy zbraní. Postupně se z nich stal prostředek k získání moci, zastrasování a demonstraci síly. Při postupném objevování a podmiňování si látek ze skupiny CBRN, které byly převážně vyvíjeny k vědeckým nebo dobrotivým účelům, se stal prostředek velice účinných a důmyslných zbraní. Jako CBRN si můžeme představit jak aktuálně nejmodernější zbraně s nejvyspělejší technologií, tak i cílené použití blech pro šíření morových epidemií ve středověku.

CBRN představují určitou míru rizika při jejich využití k útokům na prvky kritické infrastruktury či civilní obyvatelstvo. Kritickou infrastrukturou se rozumí systémy výrobní i nevýrobní, jejichž vyřazení ze standardní činnosti by mohlo mít kritické dopady na zachování základních funkcí státu v oblasti ekonomiky, bezpečnosti a zdolávání krizových situací. Celková míra rizika se zvyšuje v přímé úměře se subjekty, které CBRN prostředky disponují, popřípadě se snaží o jejich získání. Následně se držení CBRN dostává do držení teroristických skupin, které je mohou

²¹ BLAND, Steven A. Chemical, Biological, Radiological and Nuclear (CBRN) Casualty Management Principles. Conflict and Catastrophe Medicine. London: Springer London, 2014, 2014-11-22, 2014(46), 747-770. ISBN 978-1-4471-2926-4. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-1-4471-2927-1_46. [cit. 2023-07-06].

zneužít k útokům nebo vydírání. Toto je fenoménem posledních několika desítek let téměř ve všech regionech světa. Teroristé nejsou však jediní, kdo tyto látky zneužívá. Výjimkou bohužel nejsou ani státy, které přes nejruznější dohody o nezbrotění či likvidaci, potažmo omezování zbraní hromadného ničení, stále tajně zbrojí a vyvíjí nové zbraně a systémy.

K účinnému vytvoření ochrany a minimalizaci rizika je nezbytné znát „protivníka“ a jeho systémy. Klíčové je také pochopit charakteristiku jednotlivých používaných látek.

3.1 Chemické zbraně

Chemické zbraně jsou takovými zbraněmi, které k zabíjení, omračování a zraňování lidí a zvířat využívají chemických látek. Tyto chemické látky jsou ze své podstaty přírodní nebo uměle vytvořené tak, aby interagovaly s organismy toxicky nebo dráždivě.^{22, 23, 24}

Historie

Z dané skupiny CBRN látek se chemické zbraně „C“ řadí společně s biologickými „B“ mezi nejstarší možný typ. Znalost historie je důležitá obzvláště proto, abychom na jejím základě pochopili její smysl a vytvoření adekvátní obrany. Prvopočátky chemických zbraní sahají hluboko do pravěku, aniž by si to tehdejší lidé uvědomovali. Účinky takových zbraní jsou spojeny s válečnými či loveckými účely. Jedná se především o šípové jedy, kontaminace potravin a vody nebo zapalování různých látek pro účel vytváření dýmu s toxickými účinky. Postupem času a četným experimentováním došlo k objevu střelného prachu a následnému vývoji chemické munice.

²² PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017., s. 6.

²³ MARŠÁLEK, Daniel a ŠČUREK, Radomír. Threat of CBRN Agents, Biological Class. Vojenské rozhledy. 2012, roč. 21, č. 3, s. 119-130. ISSN 12103292. Dostupné z: <https://doi.org/10.3849/2336-2995.21.2012.03.119-130>. [cit. 2023-07-21].

²⁴ Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení platí už 25 let. Státní úřad pro jadernou bezpečnost [online]. Praha: SÚJB, 2022. Dostupné z: <https://www.sujb.cz/aktualne/detail/umluva-o-zakazu-vyvoje-vyroby-hromadeni-zasob-a-pouziti-chemickych-zbrani-a-o-jejich-zniceni-plati-uz-25-let>. [cit. 2023-07-22].

Nyní chemické zbraně chápeme jako zbraně hromadného ničení a s tímto faktem vyvstává otázka, jak se adekvátně proti účinkům takových zbraní a látek v nich obsažených bránit. Ve společnosti vyvstala nová potřeba – nutnost protichemické obrany. Jedná se o dobu prvopočátku průmyslové revoluce, a tak jedinou bariérou pro větší rozmach a vývoj obranného či útočného materiálu byl tehdejší raný vývoj chemického průmyslu.

Tento stav trval pouze do začátku 1. světové války, kdy byl 22. dubna 1915 na bojišti u města Ypres (Belgie) vypuštěn ve velkém množství smrtící chlór. Na základě užití Ypresu a posléze dalších chemických látek se již v době 1. světové války začaly objevovat prvotní elementy protichemické ochrany. Tyto elementy jsou využívány až do dnešních dnů. Jedná se o chemickou kontrolu a chemický průzkum.²⁵

Současný stav

Úmluv o zákazu chemických zbraní a jim podobným bylo v historii sepsáno mnoho. Poslední komplexní úmluvou je úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení, dále jen „Úmluva o zákazu chemických zbraní“, která byla podepsána v Paříži dne 13. ledna 1993. Česká republika přidala svůj podpis o den později, tj. 14. ledna 1993 a v platnost vešla Sdělením Ministerstva zahraničí č. 94/1997 Sb. Svůj podpis postupně přidaly téměř všechny státy světa. Výjimkami jsou například KLDR, Egypt, Somálsko, Angola či Sýrie. Úmluva byla již několikrát novelizována. Poslední novelizace proběhla 23. dubna 2020 s účinností od 7. června 2020.

Avšak ani úmluva o zákazu chemických zbraní není bezchybná a dokonalá. Obsahuje spoustu nejasných definic, některé definice i úplně chybí. Navzdory těmto skutečnostem lze z úmluvy o zákazu chemických zbraní jasně vymezit fakt, že každá chemická látka se považuje za chemickou zbraň, pokud je pro tento účel používána, vyvíjena, vyráběna a hromaděna. Naopak, pokud je taková chemická látka v udaném množství a pod kontrolou mezinárodních úřadů, může ji každý stát vyrábět, a to i v jejích nejagresivnějších a nejsilnějších variantách. Oblastmi

²⁵ PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017., s. 7-10.

takového držení a výroby jsou např. průmysl, farmacie, zemědělství a další. V České republice existuje již výše uvedený zákon č. 19/1997 Sb. Tento zákon nad rámec Úmluvy o zákazu chemických zbraní definuje prostředky a munici k ničení ekosystémů a rostlin. Takovéto myšlenky, které přijímá Česká republika, se však neodráží u všech signatářů Úmluvy o zákazu chemických zbraní.^{26, 27}

V rámci historického vývoje zcela nových hrozeb musíme brát v úvahu i možnost chemického terorismu. I přes všechna možná omezení existuje ve světě spousta chemických látek, které si lze levně a ve velkém množství opatřit. Forma terorismu, která zahrnuje použití chemických látek nebo jiných látek ze skupiny CBRN, se nazývá *ultraterorismus* či *superterorismus*. Díky těmto látkám a novým možnostem jejich použití nemusí teroristé cílit přímo na civilní obyvatelstvo, ale lze tímto způsobem kontaminovat nebo zničit polní kultury, potraviny, plodiny či vodu. Chemických látek, které se dají využít jako náplň chemických zbraní, je nepřeberné množství. Patří mezi ně skupina látek označována BChL, insekticidy nebo látky pro výrobu léčiv.

Ochrana

V rámci ochrany před chemickými zbraněmi, chemickými haváriemi nebo chemickým teroristickým útokem se skrývá komplexní navazující opatření, které tvoří účinnou ochranu obyvatelstvu i záchranným složkám. Ochranu před chemickými útoky lze rozdělit na ochranu před samotným útokem, resp. eliminaci rizika takového útoku a ochranu po provedení útoku či po havárii.

Před útokem je velice důležitá role zpravodajských a bezpečnostních služeb, které dokážou informovat příslušné obranné orgány a instituce o možných rizicích. V rámci chemického terorismu plní důležitou roli ochrany složky Policie ČR či Interpolu. Obdobně důležitým faktorem ochrany před chemickým útokem je správně a kvalitně nastavená legislativa, která na takové situace dokáže rychle

²⁶ Chemical weapons convention: Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction. PDF. 2020. Dostupné z: https://www.opcw.org/sites/default/files/documents/CWC/CWC_en.pdf [cit. 2024-02-02].

²⁷ PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017., s.11-14.

a efektivně reagovat. Mezi základní legislativní dokumenty této problematiky zahrnujeme Konceptci ochrany obyvatelstva nebo Akční plán boje proti terorismu. V ochraně po útoku či havárii plní hlavní roli všechny základní složky Integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“), dále Armáda České republiky, Ministerstvo vnitra ČR, právnické a fyzické osoby či neziskové organizace. Mezi základní složky IZS v České republice patří Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky.

Mezi základní ochranná opatření řadíme osvětu o možných hrozbách a jejich analýzu, sledování aktuálních kontaminantů v reálném čase, varování obyvatelstva a vyrozumění záchranných složek a dalších zainteresovaných institucí, individuální ochrana, ukrytí, evakuace, zdravotní péče, dekontaminace, kontrola a uzavření kontaminovaného prostoru a další.^{28, 29}

Prevence závažných havárií

Stěžejním zákonem chemických havárií je zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií, způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi. Tento zákon stanovuje strukturu prevence havárií pro objekty, ve kterých je umístěná nebezpečná látka. Cílem je snížit možnost vzniku závažných havárií a efektivně omezit následky na zdraví a životě lidí, zvířat, majetku, životního prostředí a objektech v okolí.

V případě, že určitý provozovatel v objektu nakládá s nebezpečnou chemickou látkou nebo směsí, je povinen dle tohoto zákona zpracovat seznam, ve kterém uvede množství a druh a další specifikace nebezpečných látek, které se v objektu nachází a pracuje se s nimi. Na základě tohoto seznamu je následně vypracovaný protokol, na jehož základě je daný objekt zařazen do skupiny A nebo do skupiny B, nebo nepodléhá zařazení do těchto skupin.

²⁸ PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017., s. 30-35.

²⁹ O IZS. Hasičský záchranný sbor České republiky: Integrovaný záchranný systém [online]. Praha: HZS ČR, 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-systém.aspx>. [cit. 2023-08-07].

Seznamy a protokoly se musí průběžně aktualizovat, zejména při změně množství látek uložených v objektu nebo při umístění látky, která v seznamu není. Zařazení do příslušné skupiny posuzuje a rozhoduje krajský úřad. Provozovatelé objektu skupiny A i skupiny B provedou na základě zákona posouzení rizik závažné havárie a na jeho základě objekty zařazené do skupiny A zpracují bezpečnostní program a objekty zařazené do skupiny B zpracují bezpečnostní zprávu.

Provozovatelé obou skupin objektů musí vypracovat plán fyzické ochrany a zajistit pojištění odpovědnosti za škody vzniklé v důsledku závažné havárie. Provozovatel skupiny B je nad rámec povinen ve spolupráci s hasičským záchranným sborem kraje vypracovat vnitřní i vnější havarijní plán a stanovit zónu havarijního plánování.³⁰

3.2 Biologické zbraně

Existuje mnoho definic pro biologickou zbraň. S využitím materiálů OSN ji definují autoři Matoušek a Benedík následovně: „...je možno nejobecněji biologické zbraně (BZ) definovat jako technické prostředky pro rozšiřování organismů nebo toxinů způsobující onemocnění, poškození nebo usmrcení lidí, zvířat a rostlin.“³¹

Historie

Druhou skupinou CBRN zbraní je skupina biologických zbraní „B“. Obdobně jako u chemických zbraní, sahá historie biologických zbraní hluboko do historie lidstva. Pravděpodobně nejstarší uživatelé biologických zbraní neboli biologických látek používaných k vylepšení tehdejších zbraní byly domorodé kmeny z Jižní Ameriky. Hroty svých šípů a dalších střel namáčely do kurare (výtažek z rostliny) nebo do toxinů, které získávaly z vybraných obojživelníků. Postupem času a vývojem kultur v různých částech světa docházelo k sofistikovanějšímu užívání a k objevování nových biologických látek. Pro příklad, docházelo ke kontaminaci vody námelem

³⁰ Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi v posledním znění.

³¹ MATOUŠEK, Jiří, Jaroslav BENEDÍK a Petr LINHART. CBRN: biologické zbraně. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-807-3850-036, str. 24.

(námel – paličkovice nachová, parazitující houba na obilninách a trávách),³² k likvidaci především politických protivníků byli užíváni jedovatí hadi nebo pro rozšíření epidemií mezi obyvatele obléhaných měst byla za hradby katapultována infikovaná mrtvá zvířata nebo lidské ostatky nakažené například dýmějovým morem. V průběhu 1. světové války se vyskytovala podezření na zneužití neštovic a žluté horečky. Po 2. světové válce se široká veřejnost dozvěděla o přípravě a použití biologických zbraní již v meziválečném období navzdory tomu, že v druhé polovině 19. století vznikaly první úmluvy o zákazu používání biologických zbraní.

Od konce 2. světové války do 50. let byly i nadále zbraňové biologické systémy zdokonalovány a byly považovány za strategický zbraňový systém, který působil jako alternativa jaderných zbraní.

Současný stav

Aktuálně jsou v obecné rovině pojmy biologická bojová látka a biologická zbraň vnímány jako synonyma. Mikroorganismy, které tvoří podstatu biologických zbraní, dokážou přežít a existovat i v absolutně nehostinných podmínkách. Vyskytují se v atmosféře ve výšce až 10 000 metrů nad mořem, na věčně zamrzlé Antarktidě, v horkých pramenech, kde teplota přesahuje 100 °C, na mořských dnech, kde hydrostatický tlak dosahuje extrémního zatížení nebo v místech s absencí kyslíku. Většina mikroorganismů není schopna u člověka nebo zvířete překonat jejich obranyschopnost, a tudíž se pro ně stávají neškodnými. Naneštěstí určité bakterie a viry (patogeny) dokážou tuto obranyschopnost překonat, vniknout do organismu (hostitele), rozmnožit se a vyvolat všelijaké druhy onemocnění. Mezi takovými patogeny se nachází celá řada těch, které mají dokonalé předpoklady k použití jako bojové látky. Takové bojové látky jsou nositeli infekcí a choroboplodných zárodků nebo toxinů přenašečů onemocnění (hmyz, hlodavci, nebo klíšťata). Původce infekčních nemocí dělíme na šest skupin: viry, toxiny, bakterie, rickettsie, modifikované organismy a plísně (houby).

³² PÍCHOVÁ, Kamila. Námel známý i neznámý. ŽIVA: Časopis pro popularizaci biologie. Academia, SSČ AV ČR, 2017, 19.10.2017, 65(5), 70. ISSN 0044-4812, s. 266-268. Dostupné také z: <https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/namel-znamy-i-neznamy.pdf>. [cit. 2023-10-17].

Skutečnosti ohledně pandemie nemoci Covid-19 mohou obnovit pozornost teroristických skupin k používání biologických zbraní. Již z historického hlediska se určité skupiny teroristů zajímaly o biologické zbraně. Naštěstí došlo jen k malému množství úspěšných útoků.^{33, 34}

Ochrana

Při ochraně před biologickými zbraněmi hraje klíčovou roli čas, který je zapotřebí k detekování dané biologické látky, která působí na své okolí, lokalizace epicentra a následně izolaci, potažmo eliminaci možných přenašečů. Dalším důležitým faktorem je nutné zjištění, jakou velikostí daná biologická látka disponuje. Např. jednobuněčné organismy mívají velikost od 0,1 do 10 mm, kdežto velikost virů je až 1000krát menší. Díky své velikosti mohou viry pronikat ochranou (filtry) určenou proti bakteriím. Jednoznačným příkladem byla pandemie nemoci Covid-19, kdy mnohé zprvu doporučovaných roušek a respirátorů byly pro svou ochranu nedostatečné, a tak daná ochrana měla spíše psychologický efekt než reálnou účinnost.

Biologické zbraně a látky v nich obsažené však disponují takovými vlastnostmi, že útok je velice obtížně zjištělný. Koncentrace látek v okolním prostředí bývá velice nízká a následky zasažení biologickou látkou se projevují se zpožděním. Systém včasného varování je tedy nezbytným faktorem ochrany. Obyvatelstvo dostane informaci o ohrožení a následujících instrukcích, kterými jsou nasazení ochranných masek či vyhledání a užití vhodného úkrytu. Významné varování je při šíření infekce v případě, kdy ještě nepropuklo onemocnění. V tomto případě je nezbytné nasadit a aplikovat náležitá medicínská opatření a bezodkladně izolovat infikované osoby. Detekci těchto látek mají v gesci jednotky chemického průzkumu a různé

³³ SABOL, Jozef; MÍKA, Otakar J. a POLÍVKA, Lubomír. Využití poznatků z ochrany proti účinkům nebezpečných látek a zbraní CBRN při ochraně před nákazou covid-19. Bezpečnostní teorie a praxe. 2017, roč. 2017, č. 2, s. 45-60. ISSN 2571-4589. [cit. 2023-10-20].

³⁴ PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017., s. 72-74.

typy čidel, radarů a senzorů. Základem je detekce nespecifikovatelných či konkrétních látek z ovzduší.^{35, 36, 37}

3.3 Radiologické a nukleární zbraně

Radiologické zbraně jsou takové zbraně, u nichž dochází primárně k využití nežádoucích účinků ionizujícího záření. Pro explozi se využívá standardních trhavin, kdy samotný výbuch není primárním účinkem zbraně, při samotné explozi nedochází ke štěpné reakci. Po výbuchu dochází k tvorbě radioaktivního mraku nebo k přímému rozptýlení radioaktivního materiálu do okolí. Negativní následky pro člověka nebo jiné živé organismy nastávají po inhalaci těchto látek nebo po přímém dopadu, resp. kontaktu s povrchem těla postiženého.³⁸

Nukleární zbraně primárně jako zdroj energie ke svému výbuchu využívají jaderné – nukleární reakce. V případě, že se energie uvolňuje tzv. nukleární syntézou, jedná se o termonukleární výbuch. O atomový výbuch jde v případě, že je energie distribuována nukleárním štěpením. Oproti radiologické zbrani, která ve své podstatě má kontaminovat prostředí, je nukleární zbraň agresivnější. Její podstata stojí na pěti ničivých účincích. Tlaková vlna jaderného výbuchu, elektromagnetický impulz, pronikavá radiace, radioaktivní kontaminace a světelné záření.^{39, 40}

³⁵ SABOL, Jozef; MÍKA, Otakar J. a POLÍVKA, Lubomír. Využití poznatků z ochrany proti účinkům nebezpečných látek a zbraní CBRN při ochraně před nákazou covid-19. Bezpečnostní teorie a praxe. 2017, roč. 2017, č. 2, s. 45-60. ISSN 2571-4589. [cit. 2023-10-20].

³⁶ PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017.

³⁷ MATOUŠEK, Jiří, Jaroslav BENEDÍK a Petr LINHART. CBRN: biologické zbraně. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-807-3850-036., kapitola 2-3.

³⁸ VIČAR, Dušan. Nové hrozby CBRN – Studijní materiály ze seminářů. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2021. ISBN 978-80-7454-989-2., s. 125,126.

³⁹ VIČAR, Dušan. Nové hrozby CBRN – Studijní materiály ze seminářů. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2021. ISBN 978-80-7454-989-2., s. 96.

⁴⁰ PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017., s. 140-146.

Historie

Mnoho let předtím, než byla vyvinuta a sestrojena první radioaktivní zbraň, muselo dojít k objevu radioaktivity jako takové. Mezi vědecké průkopníky v tomto oboru jsou neodmyslitelně zapsána čtyři jména, díky nimž došlo k objevům, pochopení a následnému vývoji radioaktivních látek. V první řadě se jedná o francouzského fyzika Antoine Henri Becquerela, který v druhé polovině 19. století definoval tzv. přirozenou radioaktivitu tím, že pozoroval fluorescenci uranových solí. Na jeho výzkum navázala světoznámá polsko-francouzská fyzička Marie Curie-Sklodovská se svým manželem Pierrem Curiem. Manželé Curie začali prohlubovat Becquerelovi poznatky a výzkum. Po čase výzkumu v roce 1898 izolovali ze smolince nový prvek, který byl pojmenován polonium. Později objevili další prvek a nazvali jej radium. Ve šlépějích svých rodičů kráčela i jejich dcera Iréne Joliot-Curie, která svým výzkumem došla k jevu umělé radioaktivity, které vzniká až na základě ostřelování atomů boru, hliníku a hořčíku částicemi α . (Částice α jsou kladně polarizovaná jádra hélia).⁴¹

„Radioaktivita je jev, při kterém dochází k rozpadu atomových jader za současného uvolnění neviditelného (radioaktivního) záření. Jelikož dochází k rozpadu atomových jader, přičemž se mění počty obsažených protonů v daných atomech, dochází k přeměně chemického prvku na jiný.“⁴²

Historie radioaktivních zbraní sahá do období před druhou světovou válkou. Tehdy byla uskutečněna celá řada zásadních objevů a aplikací v odvětví jaderné fyziky. Tyto objevy vygradovaly v čase druhé světové války v sestrojení jaderných zbraní, jejich otestování a následnému reálnému užití. Použity byly americkou armádou na sklonku druhé světové války dvě jaderné bomby „Fat Man a Little Boy“. Tyto bomby byly svrženy na dvě Japonská města „Nagasaki a Hirošimu“. V bombě Little Boy byl jako munice použit uran 235 a u bomby Fat Man bylo použito plutonium 239. Obě bomby měly katastrofické následky – zdevastovaná města

⁴¹ BŘÍŽĎALA, Jan. Radioaktivita. E-ChemBook Multimediální učebnice chemie pro gymnázia [online]. Česko: RNDr. Jan Břížďala, 2022, s 15-16. Dostupné z: <http://www.e-chembook.eu/cz/obecna-chemie/Radioaktivita.pdf>. [cit. 2023-08-20].

⁴² BŘÍŽĎALA, Jan. Radioaktivita. E-ChemBook Multimediální učebnice chemie pro gymnázia [online]. Česko: RNDr. Jan Břížďala, 2022, s. 14. Dostupné z: <http://www.e-chembook.eu/cz/obecna-chemie/Radioaktivita.pdf>. [cit. 2023-08-20].

a 150–200 tisíc mrtvých civilistů v Hirošimě a 30–70 tisíc v Nagasaki. Další statisíce obyvatel utrpěly zranění nebo jiné postižení.

Po druhé světové válce se ke Spojeným státům americkým (USA), jakožto k zemi disponující jadernými zbraněmi, přidal i Sovětský svaz (SSSR). Tímto se tedy USA a SSSR staly dvěma světovými jadernými mocnostmi. V průběhu let se do tohoto okruhu jaderných mocností dostaly Velká Británie, Francie, Čínská lidová republika a Izrael.⁴³

Během studené války, resp. po zažehnání tzv. Kubánské krize v roce 1968, byla sepsána a signována „Smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT)“. Dohoda se skládala ze třech hlavních částí. První část pojednávala o nešíření jaderných zbraní, resp. státy, které vlastní jaderné zbraně, je nebudou distribuovat státům, které takové zbraně nevlastní, a naopak, tyto státy je nebudou vyžadovat od států, které vlastníky jsou. Druhá část pojednávala o odzbrojení jaderných zbraní, resp. vlastnické státy se zavazují ke snížení počtů jaderných hlavic. Třetí část pojednávala o právu užití technologií získané z jaderného výzkumu k mírovým účelům. Třetí část této dohody se zdá být velice kontroverzní.⁴⁴

Současný stav

K roku 2020 byl stav států, které disponují jadernými zbraněmi, na počtu 9. K výše zmiňovaným se v roce 1998 přidal Pákistán a Indie a v roce 2003 Severní Korea (KLDR). Z uvedených devíti států, které jsou považovány za jaderné velmoci, smlouvu o nešíření jaderných zbraní signovalo pouze pět – Spojené státy americké, Sovětský svaz, Velká Británie, Francie a Čínská lidová republika. Ostatní státy – Izrael, Indie, Pákistán a Severní Korea – dohodu nesignovaly. Severní Korea dohodu nejprve podepsala, ale svůj podpis následně vzala zpět.⁴⁵

⁴³ VIČAR, Dušan et al. Jaderné, radiologické a chemické zbraně, radiační a chemické havárie. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2020. ISBN 978-80-7454-947-2., kapitola 5.

⁴⁴ Dohoda o nešíření jaderných zbraní – na slyšení se probírá její perspektiva. Francie, 2006. Dostupné také z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_post_story/2006/CS/03A-DV-PRESSE_STO\(2006\)09-20\(10816\)_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_post_story/2006/CS/03A-DV-PRESSE_STO(2006)09-20(10816)_CS.pdf). [cit. 2023-08-21].

⁴⁵ VIČAR, Dušan et al. Jaderné, radiologické a chemické zbraně, radiační a chemické havárie. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2020. ISBN 978-80-7454-947-2., kapitola 5.

Dle Stockholmského mezinárodního ústavu pro výzkum míru vlastní USA a Rusko souhrnně více jak 90 % veškerých jaderných zbraní i navzdory tomu, že počty vlastněných jaderných zbraní u těchto dvou velmocí mají klesající tendenci. Oproti ostatním státům jaderných velmocí jediná Severní Korea své počty jaderných zbraní navyšuje. Ostatní státy mají buď klesající trend, nebo stagnují. Tabulka 2 níže názorně zobrazuje uvedené státy jaderných velmocí a jejich počty jaderných zbraní za rok 2021 a za rok 2022.⁴⁶

Samotná smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT) není jediná, která se v obdobném duchu zabývá jadernými zbraněmi. Mezi další dokumenty řadíme: Úmluvu o úplném zákazu jaderných zkoušek (CTBT), která byla sepsána v 90. letech 20. století a dále Dohodu o nešíření jaderných zbraní na Blízkém východě, která je faktickou součástí NPT, ale dosud nebyla realizována. Dalším důležitým dokumentem je dohoda START resp., New START, která uzavírá dohodu mezi USA a Ruskem a pojednává o snižování počtu jaderných zbraní. Mezi další rozšířený typ dohod mezi zeměmi patří dohoda o mírovém využívání jaderné energie. Mezi takové dohody spadají odvětví energetiky, výzkumu a lékařství.^{47, 48}

Tab. 2 – Počet jaderných hlavic jednotlivých zemí

Stát	Rok 2021	Rok 2022
USA	5550	5428
Rusko	6255	5977
Velká Británie	225	225
Francie	290	290
Čína	350	350
Indie	156	160
Pákistán	165	165
Izrael	90	90
Severní Korea	20	40

Zdroj: SIPRI, 2022⁴⁹

⁴⁶ Global nuclear arsenals are expected to grow as states continue to modernize—New SIPRI Yearbook out now. STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE [online]. Stockholm,,: SIPRI, 13 June 2022. Dostupné z: <https://www.sipri.org/media/press-release/2022/global-nuclear-arsenals-are-expected-grow-states-continue-modernize-new-sipri-yearbook-out-now>. [cit. 2023-08-21].

⁴⁷ New START Treaty. U.S. DEPARTMENT of STATE [online]. USA: U.S. DEPARTMENT of STATE, 2023. Dostupné z: <https://www.state.gov/new-start/>. [cit. 2023-08-21].

⁴⁸ VIČAR, Dušan et al. Jaderné, radiologické a chemické zbraně, radiční a chemické havárie. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2020. ISBN 978-80-7454-947-2., kapitola 5.

⁴⁹ Ref.⁴⁶

Ochrana

Ochrana před útokem radioaktivní zbraní, tedy zbraní jadernou, je extrémně složitá a záleží v jakém prostředí, za jakých okolností a v jaké vzdálenosti se nacházíte od epicentra, resp. od místa dopadu jaderné zbraně. Obranu budeme dělit na několik samostatných kategorií.

Ochrana před tlakovou vlnou a jejími ničivými účinky – v principu spočívá na stejném způsobu ochrany jako u jakékoliv ochrany před tlakovou vlnou. Zásadní však je si uvědomit, že poloměr takové tlakové vlny je nesčetněkrát větší než u jiných typů výbušnin a bomb. S větším poloměrem se váže i větší razance nárazu tlakové vlny, rychlosti a rozsahu.

Pokud by se v době výbuchu nacházela osoba v terénu, kde by bylo problematické vyhledat terénní nerovnosti, za které by bylo možno se schovat, je doporučeno co nejvíce snížit plochu svého těla, která by byla vystavena tlakové vlně tím, že ulehne na zem, hlavou směřuje do země a pryč od epicentra výbuchu, paty natlačí k sobě, špičky od sebe a tiskne je k zemi, zbraně a ruce skryje pod tělo. Tímto postupem je možné eliminovat tlak náporu až 6×. V případě, že je možné se ukrýt jinak než zalehnutím, je dobré vyhledat pevný přírodní úkryt ve formě pahorku, svahu, úžlabu či kráteru od výbuchu jiné munice. Případnou bezpečnou ochranu mohou poskytnout i obrněná vozidla, jejichž pancíř dokáže kvalitně odolávat tlakovým vlnám.

Ochrana před elektromagnetickým impulsem – v dnešní době si lze jen velice těžko představit život bez elektrické sítě. Elektřina a spotřebiče, které jsou elektřinou poháněny, jsou prakticky všude. Účinky elektromagnetického impulsu (EMP) dokážou eliminovat jakýkoliv druh elektroniky v jejím dosahu.

Nejúčinnější a nejjednodušší obranou proti elektromagnetickému impulsu je okamžité odpojení přístrojů od zdroje elektrické energie. Tímto způsobem nedojde ke zkratu a vyřazení takového přístroje z běžného chodu. Možnost odpojení spotřebičů od elektrické energie však nelze vždy využít. Proto existuje sada opatření, mezi které spadá, kontrola izolací vodičů a jejich přívodů na periodické

bázi a akceschopnost technického personálu k zabezpečení a eliminaci závad ve vztahu k elektromagnetickém impulsu.

Elektromagnetický impulz má dvě základní složky. Elektrickou a magnetickou. Ochrana proti elektrické části složky pulzu je uzemnění např. v kovové krabici, popřípadě umístěním do Faradayovy klece. V případě, že požadujete ochranu i před magnetickou částí složky pulzu, je třeba užít magneticky vodivé krabice. Na vstupech je pak vhodné daný spotřebič chránit trisilem nebo transilem.

Ochrana před účinky radiace a následná kontaminace – základem ochrany proti účinkům radiace je rozptyl záření, které látkou proniká a jeho následná absorpce. Pro každý typ záření (alfa, beta, gama, neutronové, a další) se k jeho zeslabení používají jiné druhy materiálu. Pro příklad neutronové záření se lépe zeslabuje lehkými materiály (dřevo, polyetylen), oproti záření gama, na které se spíše hodí materiály těžké (ocel, beton, cihly).

V otázce radioaktivní kontaminace platí, že naproti ostatním rysům jaderného výbuchu působí dlouhodobě. Radioaktivní kontaminace nastává jak po použití radiologické zbraně, tak i nukleární zbraně. Při pozemním a nadzemním výbuchu takové zbraně dochází k silné kontaminaci ovzduší a terénu radioaktivními částicemi. U vzdušných výbuchů nukleárních zbraní dochází k velmi malé radioaktivní kontaminaci. Pozor však na správné pochopení terminologie, po jakémkoliv výbuchu dochází k tzv. *pronikavé kontaminaci*. Až poté, zhruba po 10–15 vteřinách, dochází k jevu radioaktivní kontaminace.

Ochrana před radioaktivní kontaminací se takřka neliší od ochrany před pronikavou kontaminací. Využívá se ochranných vlastností staveb – budovy, ochranných vlastností speciálních staveb – úkryty. Kontaminaci těla a oděvu, lze eliminovat použitím prvků individuální ochrany, potažmo užitím úkrytů a techniky.

Ochrana před účinky světelného záření – účinky světelného záření trvají jen několik málo vteřin. Světelné záření se ze své podstaty šíří rychlostí světla, tudíž na jakoukoliv ochranu je prakticky minimum času. Pokud nebyla podniknuta ochrana již před výbuchem, musí se provést okamžitě po výbuchu. Ochrana těla (pokožky) nečiní potíže. V tomto případě postačuje libovolná neprůsvitná

překážka mezi zářením a ukryvanou osobou. V případě, že výbuch zastihne osobu, která je nepřipravená, je třeba okamžitě vyhledat úkryt, který poskytuje „jaderný“ stín, popřípadě je nutné postupovat jako při ochraně před takovou vlnou.

Úkryty – Úkryty před účinky radioaktivních zbraní dělíme na dvě hlavní kategorie – stálé úkryty a improvizované úkryty. Stálé úkryty jsou speciálně budované objekty, které slouží jako kryty právě pro tyto účely. V minulých letech bylo riziko válečného konfliktu na našem území velice malé. Naopak provoz a údržba stálých úkrytů stojí jejich provozovatele (převážně stát, kraje a obce) nemalé finanční prostředky. Z tohoto důvodu počty stálých úkrytů v České republice klesají a ty, co jsou stále k dispozici, chátrají.

Improvizované úkryty se budují až při navýšení rizika užití radioaktivních zbraní nebo již po jejich užití. U improvizovaných krytů se využívají vlastnosti staveb budov a různých komplexů, jako jsou např. tunely nebo metro. Každý improvizovaný úkryt musí splňovat celou řadu bezpečnostních opatření.⁵⁰

3.4 Havárie

Tím, že je určitým způsobem dovolen vývoj a výroba CBRN látek, je nutné tyto látky skladovat a následně je ve vybraných povolených odvětvích používat. Pro obyvatelstvo a přírodu tímto nastává obrovské riziko kontaminace v případě havárií, nehod, živelných pohrom nebo například války. Ve všech případech může dojít a dochází ke kontaminaci s okolním světem, kam tyto látky za normálních okolností nemají přístup.

V případě jaderných událostí byla vytvořena stupnice INES, jež rozděluje události do osmi stupňů, které jsou dále členěny na nehody a havárie. Dále na základě posouzení jsou děleny na tři oblasti dopadu – lidé a životní prostředí, radiační bariéry a kontrola a hloubková ochrana.

Samotné stupně jsou děleny a očíslovány od stupně 0 po stupeň 7. Nultý stupeň je nazvaný „Odchylka“. Následuje oblast nehod, do které spadá první stupeň

⁵⁰ VIČAR, Dušan et al. Jaderné, radiologické a chemické zbraně, radiační a chemické havárie. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2020. ISBN 978-80-7454-947-2., s. 100-130.

„Anomálie“, druhý stupeň „Nehoda“ a třetí stupeň „Vážná nehoda“. Do oblasti havárií spadá čtvrtý stupeň „Havárie bez vážnějšího vlivu na okolí“, pátý stupeň „Havárie s rizikem vlivu na okolí“, šestý stupeň „Těžká havárie“ a sedmý stupeň „Velmi těžká havárie“.

Radioaktivní

Jedna z největších havárií, která kdy byla zaznamenána, se stala 29. září 1957 v závodě Majak, který se nacházel v utajeném městě Ozjorsk (SSSR). Protože nebylo město Ozjorsk vyznačeno v mapách, havárie byla pojmenovaná podle nejbližšího, v mapách vyznačeného města Kyštym. Závod Majak zpracovával a vyráběl plutonium pro ruské jaderné zbraně. Dopady na životní prostředí, bezpečnost zaměstnanců a obyvatel se v té době téměř neřešily. Odpad, který byl vysoce radioaktivní, byl likvidován do nedaleké řeky Teča, která ústí do veletoku Ob. Z veletoku Ob se kontaminovaný materiál dostával až do Arktického oceánu. Otevřený chladicí systém byl napojen na jezero Kyzyltaš. Jelikož se kontaminovaná voda vracela zpět do jezera, bylo jezero během krátké doby zničeno.

V inkriminovaný den došlo k poruše chladicího systému ve skladu tekutého jaderného odpadu, kde bylo zhruba 80 tun vysoce radioaktivního odpadu. Následně došlo k výbuchu o síle zhruba 70–100 tun TNT. Při výbuchu a bezprostředně poté nebyly hlášeny žádné oběti, nicméně samotný výbuch vyvolal zvednutí radioaktivního oblaku, který putoval stovky kilometrů daleko na východ od Uralu. Přímým zásahem radioaktivity bylo zasaženo 22 přilehlých vesnic. Evakuováno bylo zhruba po týdnu více jak 10 000 lidí. Evakuační manévry následně trvaly více jak dva roky.

Tato událost byla po dlouhé roky před světem utajována. V roce 1976 sovětský emigrant vypověděl a seznámil svět s touto událostí. Po pádu SSSR v roce 1992 byly o této události zveřejněny informace, kde bylo uvedeno, že na následky havárie zahynulo více než 8 000 lidí.

Stupněm č. 4 na stupnici INES byla ohodnocena nehoda v Jaslovských Bohunicích (ČSSR) ze dne 22. února 1977. Při výměně palivových článků udělala

obsluha chybu, když do reaktoru spustila palivový článek, který byl utěsněn silikagelem. Kvůli tomuto utěsnění nemohlo proudit chladící médium a článek se začal tavit. To vedlo k protavení stěny a následnému úniku chladící (radioaktivní) vody. Následkem byla ztráta chladící kapaliny a došlo k tavení i dalších palivových článků. Díky roztavení zhruba čtvrtiny článků uniklo do okolí obrovské množství radiace. Úroveň radiace byla srovnatelná s radiací naměřenou při začátku evakuace havárie v Černobylu.

Chemické

Nejčastějšími případy chemických havárií jsou havárie cisteren, resp. železničních cisteren, havárie ve výrobních linkách nebo zásobníků dané chemické látky, havárie na vodních plavidlech, havárie a následný únik chemikálií v důsledku požáru, poškození produktovodů a zásobníků jak v rámci živelných pohrom, tak i za použití násilí, například útoku v době válečného konfliktu, sabotáže či terorismu. Jedna z největších chemických havárií 20. století se odehrála 20. července 1976 v severní Itálii na periférii Milána ve městě Seveso. V továrně s názvem ICMESA, která byla zaměřena na zpracovávání pesticidů, došlo k explozi. V důsledku této exploze se zvedl toxický oblak, primárně zamořil město Seveso a dále postupoval jihovýchodním směrem, kde kontaminoval další obce. Orgány samosprávy byly informovány až druhý den od havárie a obyvatelé zasažených území ještě o den později. Čtyři dny po havárii se začaly objevovat první následky a do médií se informace dostala až po osmi dnech. Následky na lidských životech nebyly žádné, ale hospitalizovaných v důsledku intoxikace bylo více jak 2 000 obyvatel. Nejrozšířenějším následkem bylo tzv. chlorakné, které postihlo zejména děti. Jednalo se o kožní onemocnění ve formě pupínků na pokožce.

Ani České republice se chemické havárie nevyhýbají. V Pardubicích v části Semtín se nachází podnik Synthesia – Explosia, ve kterém dne 20. dubna 2011 došlo k masivnímu výbuchu. Explosia se specializuje na výrobu výbušných látek, které jsou světoznámé pod názvem TNT, Semtex a další. Příčinou výbuchu bylo přílišné přehřátí látek při nitraci glycerinu. Výbuch si vyžádal čtyři lidské oběti a deset zraněných osob. Po výbuchu zhruba 500 kg TNT se zvedl sloupec zplodin, který připomínal tvar atomového hříbu. Tento úkaz způsobil paniku obyvatel

Pardubic a okolí. Síla výbuchu byla taková, že až 20 km od epicentra obyvatelé tuto havárii pociťovali otřesy, rozbitými skly a výlohami a jinými hmotnými škodami.^{51, 52}

Válečné útoky

CBRN látky mohou kontaminovat životní prostředí nejen v případě nešťastných náhod nebo havárií, ale může k těmto událostem dojít i úmyslně při teroristických útocích nebo třeba ve válečném konfliktu. Útočník zacílí na strategicky významné cíle, jako jsou podniky vyrábějící zbraně, munici, chemické látky, pohonné hmoty nebo třeba nemocnice. Těmito útoky dokáže oslabit soupeře jak na rovině bojové, tak na rovině civilního obyvatelstva. Při takovémto útoku dochází k explozím, úmrtím civilního obyvatelstva, vyřazení daného podniku nebo instituce z běžného provozu a úniku nebezpečných látek, které dokážou kontaminovat obyvatele a životní prostředí. Jedním z příkladů je bombardování nemocnic v Mariupolu (Ukrajina). V nemocnicích se nachází nesčetně zařízení, která obsahují nebo pracují s CBRN látkami. Například se může jednat o rentgen nebo CT (počítačová tomografie), které obsahuje ionizující prvky nebo kyanid draselný, po jehož intoxikaci může dojít k vážnému postižení nebo smrti.^{53, 54, 55}

Nynější trh s CBRN zbraněmi je dle webu The Global Security Market na vzestupu. Důvodem je eskalující geopolitické napětí napříč celým světem. Předpokládá se, že největší podíl na trhu budou mít chemické zbraně. V důsledku těchto analýz budou muset státy vydávat vyšší výdaje na obranu před těmito hrozbami.⁵⁶

⁵¹ VIČAR, Dušan. Nové hrozby CBRN – Studijní materiály ze seminářů. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2021. ISBN 978-80-7454-989-2., s. 15, 89-97.

⁵² PAVLÍK, Emil a kol. Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017., s. 37-45.

⁵³ ZADRAŽILOVÁ, Jitka. Rusové v Mariupolu zasáhli dětskou nemocnici a porodnici. Online. Novinky.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-rusove-v-mariupolu-zasahli-detskou-nemocnici-a-porodnici-40389813>. [cit. 2023-10-07].

⁵⁴ PECHÁČEK, Martin. Radioaktivita a záření. Online. Slezská nemocnice v Opavě. 2023. Dostupné z: <https://www.snopava.cz/onm/radioaktivita.php>. [cit. 2023-10-07].

⁵⁵ ŠEDÝ, Richard (ed.). V laboratoři v Běchovicích unikl kyanid draselný. Nehoda si vyžádala zranění. Online. Pražský deník.cz. 2018. Dostupné z: <https://prazsky.denik.cz/pozary/v-laboratori-v-bechovicich-unikl-kyanid-draselny-nehoda-si-vyzadala-zranene-20180404.html>. [cit. 2023-10-07].

⁵⁶ CBRN defence market driven by escalating geopolitical tensions. Online. The Global Security Market. Northbrook, Illinois (Spojené státy americké), 2024. Dostupné z: <https://www.securityworldmarket.com/int/News/Business-News/cbrn-defence-market-driven-by-escalating-geopolitical-tensions1>. [cit. 2024-02-02].

4 Brannost a branná výchova

Kapitola „Brannost a branná výchova“ se věnuje počátku a historii brannosti, resp. branné výchovy na našem území. Tato kapitola je rozdělena na tři samostatné podkapitoly. První podkapitola se zabývá brannou výchovou do roku 1989. Druhá podkapitola plynule navazuje a posuzuje brannou výchovu po sametové revoluci, tedy po roce 1989. Poslední podkapitola rozebírá historii základní vojenské služby.

4.1 Branná výchova před rokem 1989

O České republice, resp. Československu lze s nadsázkou říct, že se jedná o „srdce Evropy“, nebo o „křižovatku Evropy“. Z těchto označení je patrné, že když se v Evropě něco děje, a tím je myšlena převážně válka nebo jiný konflikt, tak tím bylo dotčeno i naše geografické území. Z historického hlediska při formování Evropy prakticky neustále probíhaly válečné konflikty. České země nebyly nikterak z těchto konfliktů vynechávány, spíše naopak si okolní státy a mocnosti dělaly na naše území „záľusk“ a podnikaly ozbrojené útoky. Aby měl český lid politickou a vojenskou svobodu, musel často takovým útokům čelit, a hlavně se jim musel naučit bránit.⁵⁷

Jedni z prvních průkopníků ranných myšlenek branné výchovy byli na našem území Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Jmenovaní založili světoznámou tělovýchovnou organizaci SOKOL. Dle Tyršova přesvědčení a vzoru kalokagathie⁵⁸ byli sokolové základem tehdejšího vojska. Sokol jako takový vedl své členy k fyzické zdatnosti, brannosti a rozvoji lidské osobnosti. Tyrš na počátku 70. let 19. století vypracoval plán národní branné výchovy, a je tedy považován za zakladatele branné výchovy na našem území. I když se jednotlivé prvky z Tyršova

⁵⁷ PAVLÍK, Luboš. Branná výchova pro studující učitelství základních a středních škol. Státní pedagogické nakladatelství. Praha: SPN, 1981, s. 36.

⁵⁸ Starořecké pojetí duševního a tělesného ideálu a dokonalosti.

učení vyskytovaly v hodinách tělesné výchovy, jako samostatný předmět tehdy ve školách ještě zavedeny nebyly.^{59, 60}

V průběhu let, válečných konfliktů, politických a ideologických změn se do školského výukového a výcvikového systému dostal předmět „branná výchova“. Jde o historické období v čase po druhé světové válce, kdy byla Evropa rozdělena na dva protichůdné ideologické bloky, západní a východní. Západní blok se vyznačoval demokracií a východní blok byl budován jako komunistický.⁶¹

Tehdy nově vzniklá Československá socialistická republika (ČSSR) spadala do východního bloku a byla ovlivněna ideologií založenou na myšlenkách učení Bedřicha Engelse, Karla Marxe a Vladimíra Iljiče Lenina. Všichni tři jmenovaní se zabírali brannou a vojenskou přípravou. Učení branné výchovy mělo v tehdejší společnosti vysoký význam a byla na něj kladena velká priorita. Hlavní myšlenkou byla akceschopnost a bojeschopnost všech obyvatel bez rozdílu pohlaví, věku či národnosti nebo náboženství. Priorita při napadení ČSSR byla, aby se civilní obyvatelstvo aktivně zapojilo do obrany státu nejen ve zbraní, ale i v mobilizaci hospodářství nebo organizace. Nutnost mít připravené obyvatelstvo významně vzrůstala, a to i za předpokladu, že modernizace vojenské technologie výrazně pokročila. I nadále bylo třeba mít vyškolenou obsluhu pro takové stroje a přístroje.⁶²

Na základě těchto skutečností byla zákonem č. 92/1951 Sb., o branné výchově, zavedena povinnost provádět výuku branné výchovy ve školách a ve střediscích pracujícího dorostu a zařízeních takovým podobným. Dále měly brannou výchovu zajišťovat dobrovolné organizace, zejména Svaz pro spolupráci s armádou. V rámci školní výuky byla o jednu hodinu týdně navýšena dotace tělesné výchovy.

⁵⁹ KOPECKÝ, Miroslav, Eleonóra TILCEROVÁ a Jaromír ŠIMAN. Ochrana člověka za mimořádných událostí. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4094-1., s. 69-72.

⁶⁰ PAVLINCOVÁ, Helena a GABRIEL Jiří. Miroslav Tyrš. In: Slovník českých filosofů [online]. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta ©2018. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/tyrs.html>. [cit. 2023-09-01].

⁶¹ NĚMEC, Václav a Daniel SVITÁK. Úvod do poválečného období. Dějepis.com [online]. ČR: Václav Němec, 2023. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-povalecneho-obdobi/>. [cit. 2023-09-01].

⁶² KADEŘÁBEK, Alois, Milan ŠVANCER a Ivo ČAPÁK. Branná výchova. 2. vydání. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1986. ISBN Branná výchova 2., s. 75-88.

Toto navýšení bylo využito především ke zvyšování fyzické zdatnosti (která byla zvyšována prioritně v terénu), dále k navyšování zdravotnickému, bojovému a střeleckému umu studentů. Jednou za pololetí byla naplánována rozsáhlejší praktická výuka branné výchovy.^{63, 64, 65, 66}

Zákonem č. 87/1952 Sb., o reorganizaci branné výchovy bylo stanoveno, že branná výchova ve školách a střediscích pracujícího dorostu platí přechodně pouze do 31. srpna 1953. Od té doby prakticky spadalo zajišťování branné výchovy pouze na dobrovolné organizace. Následkem tohoto počínu bylo odchýlení se od původních školních osnov a nastolení nového směru výuky ve stylu polovojského charakteru.^{67, 68}

Zlom nastal za normalizace, kdy ministerstvo školství přijalo zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově, který svým zněním navrátil do osnov povinnost branné výchovy do škol a rozšířil působnost o zájmovou činnost v rámci branné výchovy, přípravu branců, brannou přípravu vojáků v záloze, přípravu občanů k civilní obraně. Tímto tahem se však výuka branné výchovy začala transformovat k předvojenské přípravě.⁶⁹

V ustanovení § 2 byly vytyčeny cíle branné výchovy: „*Hlavním cílem branné výchovy je dosáhnout, aby každý československý občan cítil vysokou odpovědnost za osud své socialistické vlasti, byl vždy připraven postavit se na její*

⁶³ CHLÍBKOVÁ, Daniela a MAZAL, Ferdinand. Consideration on education in the field of civil protection not just from the historical point of view. Online. Tělesná kultura. 2008, roč. 31, č. 1, s. 33. ISSN 12116521. Dostupné z: <https://doi.org/10.5507/tk.2008.003>. [cit. 2023-09-01].

⁶⁴ PECHÁNEK, Vladimír. Vybrané kapitoly z didaktiky branné výchovy. 1. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1984. s. 161.

⁶⁵ Zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově ve znění k 01.05.1961.

⁶⁶ ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. Online. Ochrana a Bezpečnost. 2016, roč. V, č. 3, s. 1-40. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf. [cit. 2023-09-01].

⁶⁷ CHLÍBKOVÁ, Daniela a MAZAL, Ferdinand. Consideration on education in the field of civil protection not just from the historical point of view. Online. Tělesná kultura. 2008, roč. 31, č. 1, s. 30-47. ISSN 12116521. Dostupné z: <https://doi.org/10.5507/tk.2008.003>. [cit. 2023-09-01].

⁶⁸ Zákon č. 87/1952 Sb., o reorganizaci branné výchovy ve znění k 01.05.1961.

⁶⁹ Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově ve znění k 30.6.1991.

*obranu a obětavě bojovat za její svobodu a nezávislost, za vítězství komunismu v naší vlasti.*⁷⁰

Výuka ve škole byla uskutečňována nejen v povinném branném vyučování, ale i v jiných kurzech či předmětech. Od roku 1976 byla výuka zefektivněna na jednu vyučovací hodinu týdně po celý školní rok pro poslední dva ročníky základní školy. Mezi lety 1980 až 1989 byla výuka branné výchovy izolována do jednotlivých předmětů. K prověřování znalostí a praktických dovedností docházelo při branných kurzech konaných dvakrát ročně, jedenkrát v létě a jedenkrát v zimě. Obecně byla branná výchova směřována k prohlubování znalostí ve zdravotnické přípravě, sebeochraně, znalosti topografie, orientaci v politickém směru a jak již bylo zvyklostí, k rozvoji psychické a fyzické zdatnosti.^{71, 72}

4.2 Branná výchova po roce 1989

V roce 1989, po sametové revoluci, dochází k rozpadu Sovětského svazu, jehož součástí bylo i tehdejší Československo. Vlivem této politické změny dochází k obrovským změnám napříč celou společností. Prakticky vše, co připomínalo komunistické ideologie, bylo odsouzeno k zániku. Jednou z oněch změn bylo přijetí zákona č. 217/1991 Sb., o zrušení zákona o branné výchově, a tak ve školním roce 1991/1992 se již branná výchova nevyučovala. Toto zrušení se nedotklo jen základních a středních škol, ale také pedagogických fakult, kde byl ukončen běh kateder branné výchovy. Jedním z odůvodnění pro tento krok bylo ustoupení riziku vypuknutí další světové války, a to především pádem železné opony. Postupně začalo docházet ke zlehčování militarismu a k nedbání

⁷⁰ Zákon č. 73/1973 Sb., o *branné výchově* ve znění k 30.6.1991.

⁷¹ CHLÍBKOVÁ, Daniela a MAZAL, Ferdinand. Consideration on education in the field of civil protection not just from the historical point of view. Online. Tělesná kultura. 2008, roč. 31, č. 1, s. 30-47. ISSN 12116521. Dostupné z: <https://doi.org/10.5507/tk.2008.003>. [cit. 2023-09-01].

⁷² ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. Online. Ochrana a Bezpečnost. 2016, roč. V, č. 3, s. 1-40. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf. [cit. 2023-09-01].

připravenosti obyvatel na řešení vojenských i nevojenských mimořádných událostí.⁷³

Několik let bylo téma ochrany obyvatelstva odsunuto do pozadí. Bohužel následek opomíjení připravenosti obyvatel na mimořádnou událost se projevil v roce 1997, kdy na Českou republiku, resp. Moravu, udeřily rozsáhlé povodně. Obdobně se nedostatky začaly projevovat i u požárů nebo dopravních nehod. Jak bylo zmíněno v kapitole Přehled vyhlášených krizových stavů (viz kapitola 2.5, str. 43), obrovskou roli hrála absence příslušné legislativy.⁷⁴

Dalšími kritickými body byly události z 11. září 2001 (teroristický útok na Světové obchodní centrum ve Spojených státech amerických) a devastující povodně v České republice v roce 2002. Po těchto událostech si veřejnost, ministerstva i vláda České republiky uvědomily, že obyvatelstvo je zásadně nepřipraveno v oblasti bezpečnosti a ochrany svého života a zdraví. Jako reakci na události vláda České republiky společně s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky vydala usnesení č. 11 ze dne 8. ledna 2003, na jehož základě došlo k novelizaci, resp. vydání nového pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k zařazení výukových témat „ochrany člověka za mimořádných událostí“. Tato témata byla začleněna do vzdělávacích programů dne 4. března 2003, vedené pod č. j. 13 586/03-22). Tímto byla stanovena oblast a rozsah výuky OČMU (ochrana člověka za mimořádných událostí).

V roce 2013 vydalo Ministerstvo školství, mládeže, a tělovýchovy opatření, jímž se změnil RVZ (rámcový vzdělávací program), který výuku OMČU rozdělil do sedmi samostatných kategorií, které se následně vyučují napříč všemi předměty, které se na základních školách vyučují, např. chemie, fyzika, informatika, přírodopis, zeměpis, a další. Danými sedmi kategoriemi se rozumí – člověk a jeho

⁷³ ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. Online. Ochrana a Bezpečnost. 2016, roč. V, č. 3, s. 1-40. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf. [cit. 2023-09-01].

⁷⁴ CHLÍBKOVÁ, Daniela a MAZAL, Ferdinand. Consideration on education in the field of civil protection not just from the historical point of view. Online. Tělesná kultura. 2008, roč. 31, č. 1, s. 30-47. ISSN 12116521. Dostupné z: <https://doi.org/10.5507/tk.2008.003>. [cit. 2023-09-01].

svět, člověk a společnost, člověk a příroda, člověk a svět práce, člověk a zdraví, informační a komunikační technologie, jazyk a jazyková komunikace.⁷⁵

Dle Tilcerové je implementace problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí (dále jen „OČMU“) do jednotlivých předmětů vzhledem ke svému rozsahu velice chaotická, nesrozumitelná a bez jasně stanovených časových dotací.

Dalším krokem ke zlepšení situace bylo přijetí Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020, ve které byl stanoven úkol č. 9. Tento úkol ustanovil v rámci pilotního programu OČMU zařadit zpět na pedagogické fakulty. Tento krok zabezpečil vzdělávání nastávajících pedagogů již na univerzitách či vysokých školách.

Nemalou částí činnosti ke zlepšení situace přispívá i spolupráce se složkami IZS. Jedná se převážně o spolupráci s Hasičským záchranným sborem ČR, který dlouhodobě při výuce dané problematiky školám poskytuje součinnost. Tato spolupráce však neslouží jako výuka, nýbrž jako zpestření či praktická ukázka činností. Výuku mají stále ve své gesci pedagogové.⁷⁶

V Konceptu ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, jejíž podnázev zní: „*Připravený občan. Připravený systém*“, jsou vize ochrany obyvatelstva děleny do třech strategických oblastí a stanovují dvanáct úkolů. V druhé strategické oblasti, která nese název „Podpora úkolů a opatření ochrany obyvatelstva“, jsou stanoveny čtyři úkoly. Prvním z oněch úkolů je vytvoření samostatného vyučovacího předmětu „výchova k bezpečnosti“ na základních a středních školách. Druhým z úkolů je za pomoci moderních edukačních metod posílení přípravy obyvatelstva v rámci pomoci a sebeochrany.⁷⁷

⁷⁵ ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. Online. Ochrana a Bezpečnost. 2016, roč. V, č. 3, s. 1-40. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf. [cit. 2023-09-01].

⁷⁶ KOPECKÝ, Miroslav, Eleonóra TILCEROVÁ a Jaromír ŠIMAN. Ochrana člověka za mimořádných událostí. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4094-1., s. 69-72.

⁷⁷ Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030. In: Ministerstvo vnitra České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky., 2022, s. 4-34. Dostupné také z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>. [cit. 2023-09-21].

Výše uvedená opatření se začínají postupně realizovat. Například na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni se nově od akademického roku 2022/2023 zavedl předmět „Branná výchova a přežití v přírodě“. Ačkoliv je předmět pouze volitelný, je to krok správný směrem. Syllabus předmětu je navržen tak, aby odpovídal aktuálním bezpečnostním hrozbám a rizikům ve světě, kdy součástí výuky je manipulace a střelba ze zbraně, první pomoc a pomoc při dopravní nehodě či orientace v přírodě.⁷⁸

4.3 Základní vojenská služba

Z historického hlediska se tradice základní vojenské služby datuje již od roku 1649, kdy císař Ferdinand III. po konci třicetileté války několik pluků trvalé služby zachoval. Do armády se vstupovalo dobrovolně a služba byla na doživotí. Postupem času byla služba z doživotního úpisu zkracována. V roce 1868 byl přijat branný zákon, který zavedl všeobecnou brannou povinnost. Většina mužské populace se odvodu nevyhnula. Služba trvala tři, resp. čtyři roky (u námořnictva) a následně byl branec sedm let v zálohách a poté ještě dva roky v tzv. zeměbraně.

Po roce 1945 došlo v branném zákoně k drobným změnám. Branná povinnost nastávala již v 17 letech, v 19 letech se chodilo k odvodům a ve 20 letech byl nástup na dvouletou vojenskou službu. Samozřejmě byly i výjimky, díky kterým daný jedinec k odvodu nemusel nebo jeho služba trvala nanejvýš pár měsíců. Mezi tyto výjimky spadalo například studium na vysoké škole nebo když měl daný jedinec hospodářství a byl v něm jedinou zdatnou pracovní silou.

Rok 1949 přinesl přijetí nového branného zákona, který stanovoval pro muže od 17 do 24 let dobu základní vojenské služby na 24 měsíců. Tento zákon byl až do roku 1990 několikrát novelizován. Po sametové revoluci a pádu komunistického režimu byl tento zákon v roce 1990 opětovně novelizován. Touto novelizací byla zkrácena doba základní vojenské služby na 18 měsíců a přibyla eventualita civilní

⁷⁸ BOUDA, Pavel. Střelba i přežití v přírodě. Fakulta pedagogická ZČU zavedla nový předmět. PLZENSKÝ DENÍK [online]. 2023, 30.03.2023. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/zpravy_region/strelba-i-preziti-v-prirode-fakulta-pedagogicka-zcu-zavedla-novy-predmet-2023032.html. [cit. 2023-09-16].

služby. O tři roky později v roce 1993 byla další novelizací doba základní vojenské služby zkrácena na 12 měsíců.

12. listopadu 2003 vláda České republiky schválila armádní reformu, která ke konci roku 2004 po více jak 140 letech zrušila základní vojenskou službu. Od 1. ledna 2005 se Armáda České republiky stala plně profesionálním sborem. Branná povinnost obyvatel České republiky se od té doby řídí zákonem č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti, a je vyžadována pouze za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.⁷⁹

V rámci základní vojenské služby se branci učili tzv. IPCHO – individuální protichemickou ochranu. V IPCHO byli vojáci v rámci výuky a výcviku na možný chemický útok připravováni na užití vhodných ochranných prostředků. Výuka byla členěna na několik okruhů. Jednalo se o učení o ochranných maskách, prostředcích ochrany kůže a odkládání zamořených prostředků individuální ochrany.

Ochranných masek a prostředků ochrany kůže bylo vícero typů. Nicméně pro všechny typy ochranných masek i prostředků ochrany kůže byly vydané manuály a příručky, které se vojáci učili znát a používat při cvičeních. V příručkách a manuálech byly podrobně popsány technické parametry a součásti daných ochranných prostředků, správná aplikace, užívání a následná údržba s opětovným uvedením do pohotovostní polohy.

U ochranných masek se nejčastěji jednalo o typ M-10 a M10M, dále ochranná maska pro specialisty typu PRV-U a ochranná maska určená pro raněné ŠR-2. V rámci prostředků ochrany kůže byla ve výuce a výcviku používána protichemická souprava JP-75 A, ochranný plášť VOP 63/69, protichemický oděv OPCH 51/55 a OPCH-70 a filtrační ochranný převlek FOP-85.⁸⁰

Tito branci, kteří absolvovali základní vojenskou službu, nabyli těchto znalostí a zkušeností, které mohli dále využívat nebo jimi vzdělávat své okolí. V dnešní

⁷⁹ Historie základní vojenské služby v českých zemích. Ministerstvo obrany České republiky [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3895>. [cit. 2023-09-18]

⁸⁰ VORÁLEK, František. Používání prostředků individuální ochrany. Federální ministerstvo národní obrany, 1989., s. 5-9, 45, 62, 89, 99, 111, 128, 143, 163.

době již nic takového není možné. Zkušenosti a rady nyní může předávat jen osoba, která je v této problematice orientovaná či prošla určitým výcvikem nebo kurzem, ale nikoliv „každý muž“, jak tomu bývalo v dřívějších dobách.

5 Výzkumné šetření

Cílem výzkumné části práce je zpracování a vyhodnocení výzkumného šetření, které se zaměřuje na informovanost obyvatelstva v oblasti závažných krizových situací, resp. na vnímání válečného stavu na našem území.

Pro sběr dat bylo užito kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření. Písemný dotazník se skládal z dvaceti uzavřených a polouzavřených otázek. Závěrem dotazníku bylo respondentům umožněno napsat poznámku či vyjádřit vlastní názor k dané problematice. Distribuce dotazníků proběhla v elektronické podobě prostřednictvím sociálních a komunikačních sítí (Facebook, WhatsApp, Discord) v časovém rozmezí od 4. listopadu 2023 do 22. prosince 2023. Dotazník byl vyplněn celkem 422 respondenty. Podstatným elementem dotazníkového šetření bylo rozčlenění respondentů dle jejich pracovního zaměření na čtyři samostatné kategorie. V rámci objektivní komparace bylo pro každou ze čtyř samostatných hodnotících kategorií zaměstnání náhodně vybráno 100 hodnotících vzorků, tedy ze 422 vyplněných dotazníků bylo náhodně vyřazeno celkem 22 dotazníků.

Ve výzkumném šetření bude využito několika různých metod, konkrétně dotazování pomocí předem stanovených otázek, analýzy jednotlivých otázek a odpovědí. Zjištěná data budou pomocí metody komparace porovnána, zejména se zaměřením na povolání respondentů. Po zjištění, analýze a komparaci dat budou výsledky vyhodnoceny syntézou informací ze vzorku 400 respondentů. Součástí této části práce jsou i stanovené hypotézy, které budou závěrem potvrzeny nebo vyvráceny.

5.1 Hypotézy

H1: Znalost obyvatel v oblasti krizových situací je ovlivněna jejich dosaženým vzděláním.

Předpoklad hypotézy H1 je, že znalost dotázaných v oblasti krizových situací bude tím vyšší, čím vyšší je jejich dosažené vzdělání. Konkrétně je předpoklad, že osoby se základním vzděláním budou mít nižší znalost v dané problematice než osoby se středoškolským vzděláním a osoby s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním budou mít znalost nejvyšší.

H2: Informovanost a znalost v oblasti krizových situací a hrozby válečného konfliktu je u příslušníků bezpečnostních sborů velmi dobrá a srovnatelná s informovaností a znalostí příslušníků Armády ČR. Zároveň výrazně převyšuje znalost občanů s jiným profesním zaměřením.

Hypotéza H2 předpokládá, že znalosti příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR jsou v dané oblasti na vysoké úrovni. Zejména z důvodu, že se s danou problematikou příslušníci bezpečnostních sborů a příslušníci Armády ČR setkávají ve své profesi a zároveň hypotéza předpokládá, že jejich znalost je podstatně vyšší než u osob s jiným profesním zaměřením, včetně studentů, neboť se ti s danou problematikou nemusí setkávat tak často.

H3: Absolvování vojenské služby ovlivňuje názor obyvatel znovuzavést brannou výchovu a základní povinnou vojenskou službu.

Hypotéza H3 předpokládá, že lidé, kteří absolvovali vojenskou službu v jakékoliv délce, jsou tímto faktem ovlivněni a podporovali by její zavedení v libovolné délce i dnes a zároveň by podporovali znovuzavedení branné výchovy na školách.

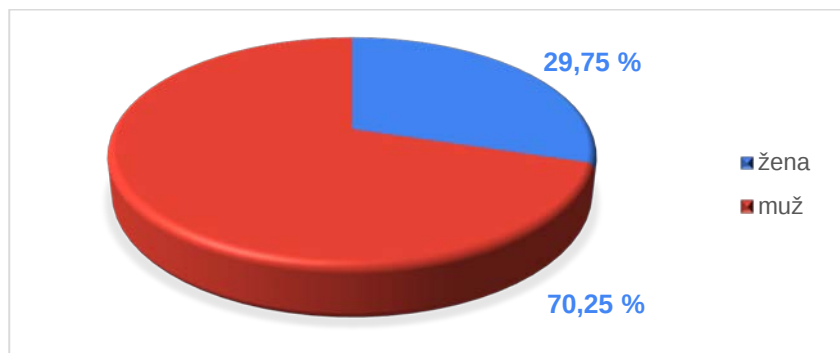
5.2 Průběh výzkumného šetření

Výzkumné šetření proběhlo on-line a bylo náhodně vybráno z 422 pouze 400 respondentů, aby 25 % z nich bylo zastoupeno z každé oblasti profese, na kterou se diplomová práce zaměřuje. Blíže bude tento výběr popsán v otázce č. 3. Dotazník obsahoval 20 otázek, které jsou vyhodnoceny jednotlivě, včetně zobrazení v grafech. Data jsou uváděna v absolutním i procentuálním vyjádření.

Otázka č. 1. Vaše pohlaví?

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 281 mužů a 119 žen. V grafu 1 jsou data zaznamenána procentuálně. S 70,25 % převažují odpovědi mužů nad 29,75 % žen.

Graf 1 – Pohlaví respondentů?

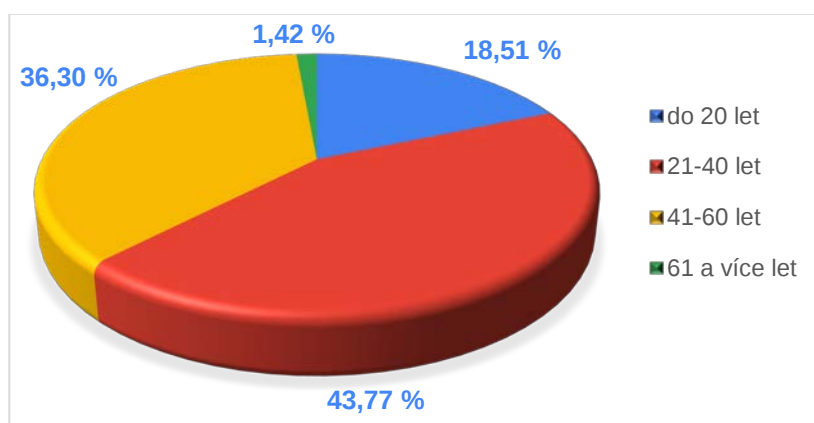

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Otázka č. 2. Váš Věk?

Otázka č. 2 se zabývala věkem respondentů. Odpovědi byly rozčleněny do čtyř kategorií – do 20 let, od 21 let do 40 let, od 41 let do 60 let a od 61 let a více. Věková škála byla navržena tak, aby nemohla omezit respondenta v závislosti na jeho věku a zároveň, aby přibližně dokázala selektovat věk mladistvých, dospělých a starších respondentů.

Graf 2 – Věk respondentů?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

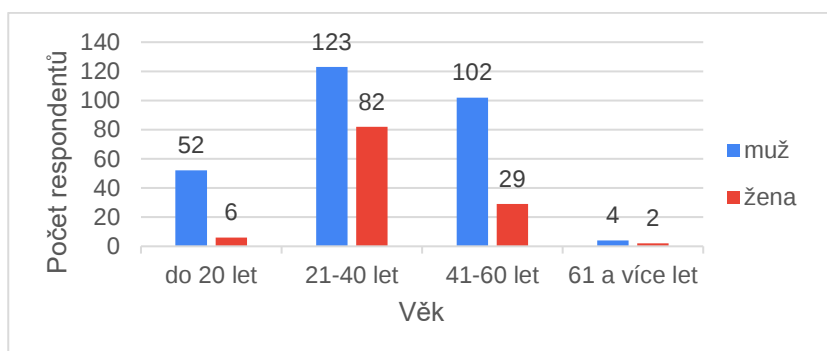
Vyhodnocení druhé otázky je graficky znázorněno v grafu 2 a 3. Nejpočetnější zastoupení respondentů bylo ve věkové kategorii od 21 do 40 let. Tuto možnost zvolilo 43,77 % dotázaných, tedy 205 respondentů, konkrétně 123 mužů a 82 žen.

Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti od 41 let do 60 let. Těchto respondentů bylo 36,3 %. V absolutních číslech se jednalo o 131 respondentů, 102 mužů a 29 žen.

Možnost věkové kategorie do 20 let zvolilo 18,51 % dotázaných, tedy 58 respondentů, 52 mužů a 6 žen.

Zbývajících 1,42 % dotázaných zvolilo věkovou kategorii 61 a více let. Jednalo se o 6 respondentů, resp. 4 muže a 2 ženy.

Graf 3 – Věk respondentů vůči pohlaví

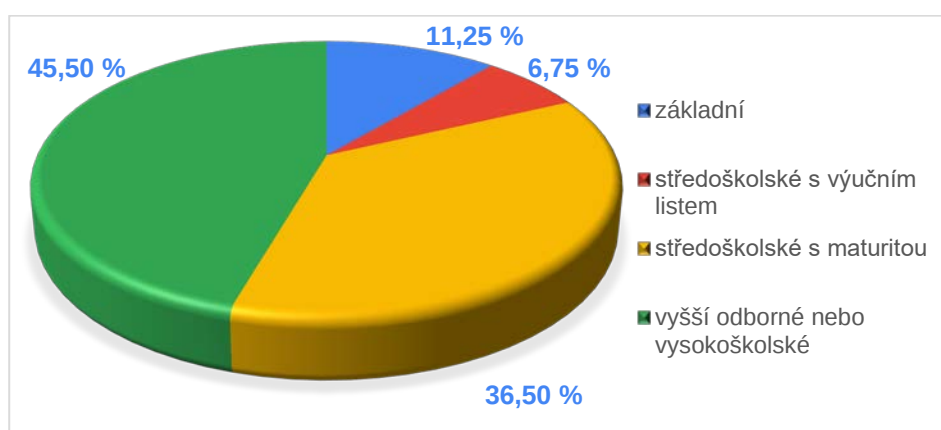
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Graf 3 ukazuje rozdělení věku respondentů na základě jejich pohlaví. Je zde porovnáno, kolik žen a mužů odpovídalo v jednotlivých věkových kategoriích. Potvrzena je i dominance mužských odpovědí, kterou zobrazuje i graf 1.

Otázka č. 3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Otázka č. 3 byla směřována na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Hlavním důvodem zařazení této otázky byl předpoklad syntézy a následné komparace dosaženého vzdělání s nadcházejícími otázkami, které jsou zaměřeny na připravenost, vnímání a reakci obyvatel na krizové situace a možný válečný stav.

Graf 4 – Vzdělání respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

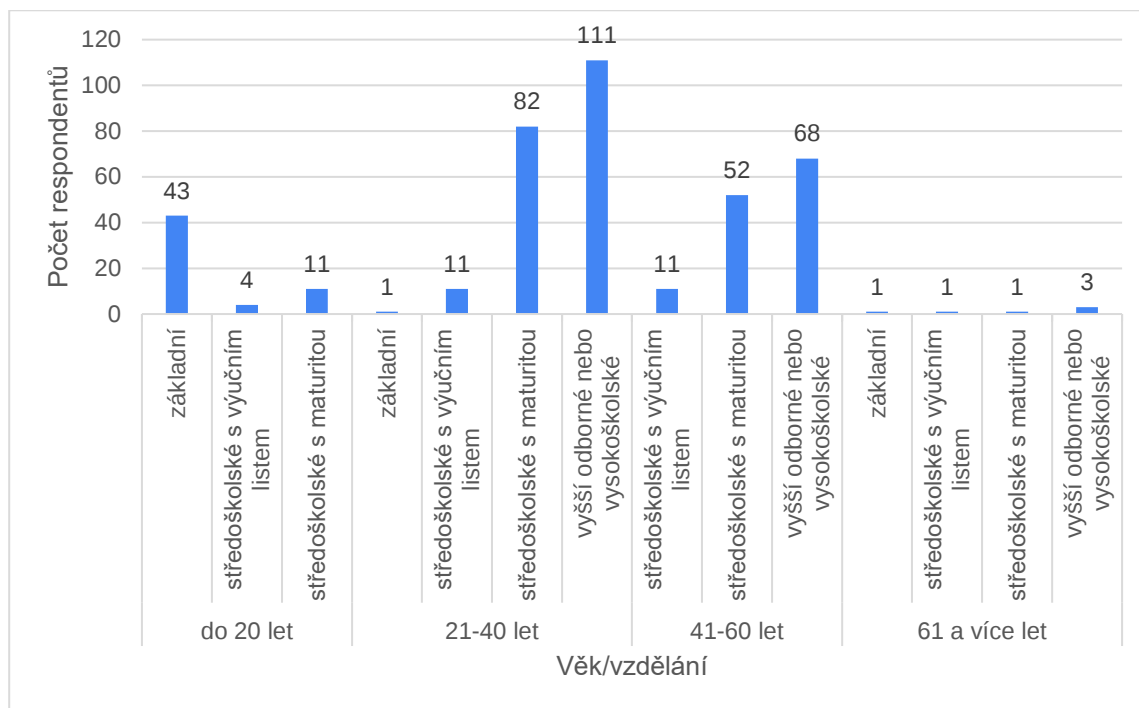
Z grafu 4 je patrné, že 45,5 % dotázaných jsou absolventi vyšší odborné nebo vysoké školy. Jedná se o 182 respondentů. Střední školu zakončenou maturitou jako své nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo 36,5 % respondentů, což činí 146 dotázaných. Střední školu zakončenou výučním listem uvedlo 6,75 %, tedy 27 respondentů. Možnost základního vzdělání vybralo 11,25 % dotázaných. Jedná se o 45 respondentů.

Podrobnějšímu dělení se věnuje graf 5, který u daného vzorku respondentů porovnává nejvyšší dosažené vzdělání s věkem. Při bližším zaměření na skupinu respondentů, která ve svých odpovědích uvedla možnost základního vzdělání, se 43 respondentů (z celkových 45) nachází ve věkové kategorii do 20 let. Z tohoto zjištění lze usuzovat, že jejich dosavadní vzdělání se odráží v jejich věku, a lze tedy předpokládat, že se jednalo o studenty středních škol. Tito studenti si mohou své vzdělání v budoucnu ještě rozšířit. 2 respondenti uvedli variantu základního vzdělání. Jeden se nachází v kategorii 21 až 40 let a druhý ve věkové kategorii 61 a více let.

Nejvyšší koncentrace respondentů s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním se objevila v kategorii od 21 do 40 let. Tento fakt může být zapříčiněn i skutečností, že respondenti v této věkové kategorii měli možnost studovat vyšší odbornou nebo vysokou školu až po sametové revoluci, kdy enormně vzrostl počet vysokých škol na našem území. Před rokem 1989 bylo v Československu pouze 23 vysokých škol a univerzit. Nyní se na území České republiky nachází

26 veřejných vysokých škol, 35 soukromých vysokých škol a 2 státní vysoké školy. V součtu 63 vysokých škol a univerzit. Obyvatelé České republiky tedy nyní mají téměř trojnásobně větší možnost ve výběru studia.⁸¹

Graf 5 – Porovnání věku s nejvyšším dosaženým vzděláním

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pro účely analýzy, hodnocení a následné komparace s následujícími otázkami budou stěžejní 2 věkové kategorie – od 21 do 40 let a od 41 do 60 let. Na tyto věkové kategorie bude brán největší zřetel z důvodu produktivního věku občana a také pro definici branného zákona. Populace v těchto věkových kategoriích by se měla aktivně podílet na obraně státu.

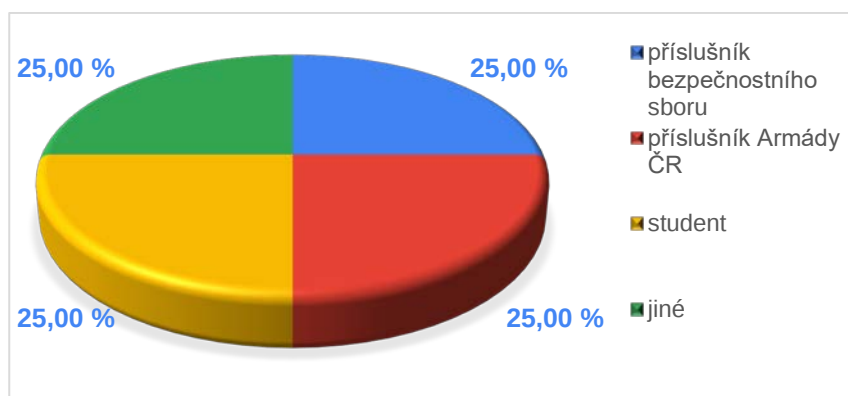
Otázka č. 4. Vaše povolání?

Čtvrtá otázka byla zaměřena na povolání. Jak již bylo zmíněno začátkem této kapitoly, pro účely tohoto kvantitativního výzkumu byly kategorie povolání rozděleny do čtyř samostatných kategorií. Příslušník bezpečnostního sboru, příslušník Armády ČR, student a poslední kategorie s názvem jiné, která byla

⁸¹ ČTK. Vysokých škol i jejich studentů od revoluce přibýlo. Mění se i zájem o obory. Online. Deník.cz. 2019. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/vysokych-skol-i-jejich-studentu-od-revoluce-pribylo-meni-se-i-zajem-o-obory-20190831.html. [cit. 2023-12-24].

určena těm respondentům, kteří nespádali do předchozích kategorií. Základní myšlenkou tohoto rozdělení byla možnost následné komparace mezi těmito jednotlivými kategoriemi. Základní premisa je postavena na předpokladu, že příslušníci bezpečnostních sborů a příslušníci Armády ČR se budou v dané problematice orientovat zdatněji než studenti a občané s jiným povoláním. Graf 6 procentuálně vyobrazuje odpovědi.

Graf 6 – Povolání

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

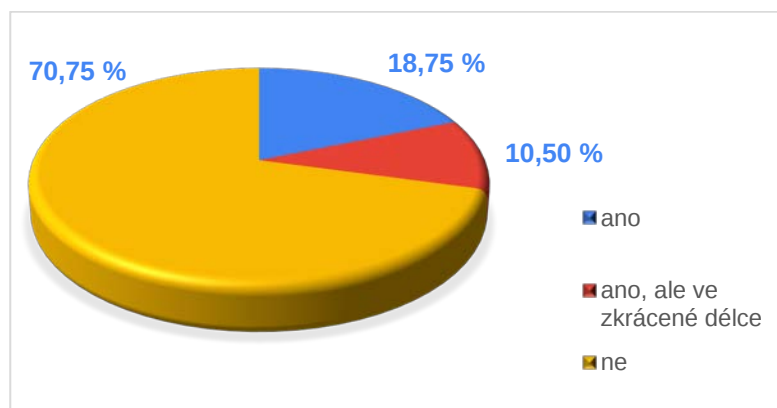
V úvodu kapitoly bylo zmíněno, že pro objektivnost hodnocení bylo náhodně od každé kategorie povolání vybráno 25 % z celkového počtu dotázaných. V absolutních hodnotách se vždy jedná o 100 respondentů pro každou z kategorií.

Dotazník byl rozšířen prostřednictvím sociálních sítí on-line. Tato náhodnost a rozmanitost sociálních sítí zaručila šíření dotazníku všemi možnými směry a sociálními vrstvami obyvatelstva. V kategorii jiné uváděli respondenti svá povolání. Mezi těmito uváděli: OSVČ (bez specifikace zaměření podnikatelské činnosti), IT pracovník, úředník, zmrzlinář, učitel, zedník, podnikatel, důchodce, kuchař, starosta obce, zdravotník, zámečnick a další. Některá z uváděných povolání se v odpovědích častokrát opakovala, zejména OSVČ, jiná byla naopak jedinečná, např. zmrzlinář. Bohužel nelze přesně specifikovat, zda např. uvedené povolání zmrzlinář je v pozici zaměstnance, či OSVČ. I z tohoto důvodu je uvedená kategorie jiné brána jako jeden komplexní celek.

Otázka č. 5. Absolvoval jste základní vojenskou službu?

Otázka č. 5 se týkala absolvování základní vojenské služby. Cílem otázky byla premisa, že lidé, kteří si tzv. prošli válkou, jsou i po letech od jejího absolvování lépe připraveni pro zvládnutí krizové situace případně vojenského konfliktu. Graf 7 vyobrazuje odpovědi respondentů.

Graf 7 – Základní vojenská služba

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pro výběr byly respondentům stanoveny tři možnosti odpovědi – ano, ano ve zkrácené délce a ne. Dle odpovědí absolvovalo základní vojenskou službu v plné délce 18,75 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 75 respondentů – v 71 případech šlo o muže. Pouze ve 4 případech o ženy. U dvou žen se jednalo o věkovou kategorii 21–41 let a u druhých dvou žen o věkovou kategorii 41–60 let. Na základě podrobnější analýzy jsou všechny 4 ženy aktuálně příslušnicemi Armády ČR. Z právního hlediska mohly ženy dobrovolně nastoupit k základní vojenské službě až po roce 1989, kdy došlo ke změně legislativy.

Odpověď ano, ale ve zkrácené délce zvolilo 10,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 42 respondentů. Z těchto 42 respondentů šlo o 36 mužů a 6 žen. Zde platí obdoba jako u předchozí otázky. Všechny z 6 žen jsou aktuálně příslušnicemi Armády ČR. 2 ženy uvedly věk 21–40 let a 4 ženy 41–60 let.

Odpověď ne vybralo 70,75 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 283 respondentů. Z těchto respondentů se jedná o 174 mužů a 109 žen. V mužské kategorii je 40 příslušníků bezpečnostních sborů ve věku 21–40 let

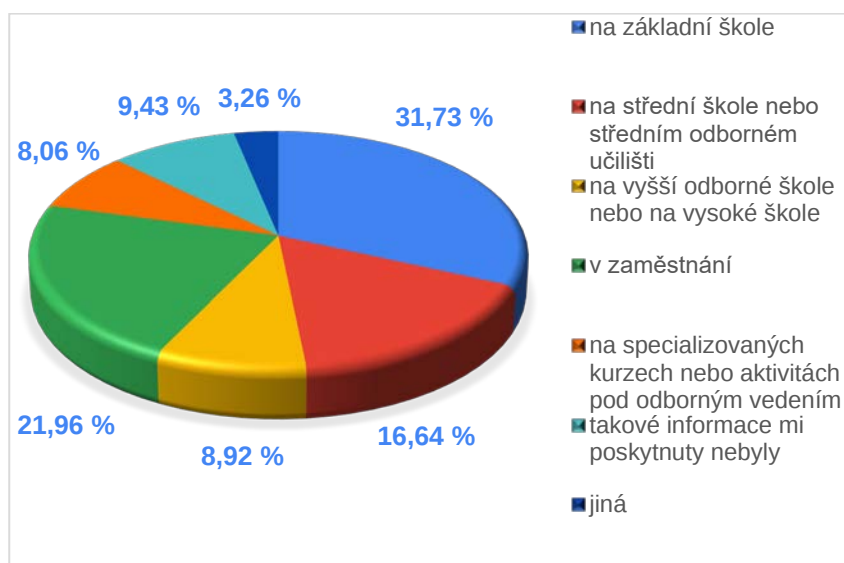
a 28 příslušníků Armády ČR. Ve věkové kategorii 41–60 let je příslušníků bezpečnostních sborů 5 a 2 příslušníci Armády ČR. V ženské kategorii je 10 příslušnic bezpečnostních sborů ve věku 21–40 let a 12 příslušnic Armády ČR. Ve věkové kategorii 41–60 let je 6 příslušnic bezpečnostních sborů a žádná příslušnice Armády ČR.

Otázka č. 6. Kde jste se seznámil/a s tím, jak by měla vypadat adekvátní reakce a chování při mimořádné události?

Podstatou otázky č. 6 je zjištění, kde se daný jedinec měl možnost seznámit alespoň v obecné rovině s tím, jak by se měl zachovat při mimořádné události. Otázka není schopna posoudit, zda by se daný jedinec při nastolení mimořádné události zachoval adekvátně, či nikoli. Smyslem této otázky je získat přehled, kde se daný jedinec s takovou informací, potažmo zkušeností, měl možnost seznámit, anebo zda mu takovéto informace byly poskytnuty.

Možnosti odpovědí byly v tomto případě řešeny formou multiple choice, resp. že respondent mohl zvolit více jak jednu ze šesti předpřipravených odpovědí a dále měl možnost využít poslední sedmé nabízené možnosti a konkrétně specifikovat, kde se s takovými informacemi seznámil. Odpovědi na tuto otázku jsou znázorněny v grafu 8.

Graf 8 – Seznámení se s adekvátní reakcí na MU

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Díky možnosti výběru více odpovědí (multiple choice) bylo respondenty celkem uvedeno 583 odpovědí. Nejčastěji respondenti volili možnost, že se s informacemi setkali na základní škole, a to v 31,73 % odpovědí. V absolutních hodnotách tuto možnost vybralo o 185 z nich.

Střední školu nebo střední odborné učiliště, jako místo získání informací, zvolilo 16,64 % dotázaných, tedy 97 respondentů.

Informace na vyšší odborné nebo vysoké škole získalo dle odpovědí 8,92 % dotázaných. Jednalo se celkem o 52 respondentů.

Možnost, že se informace k lidem dostaly v zaměstnání, zvolilo 21,96 %. V absolutních hodnotách se jedná o 128 respondentů, z nichž se ve 44 případech jednalo o příslušníka Armády ČR a v 50 případech o příslušníka bezpečnostních sborů.

Některých specializovaných kurzů zabývajících se touto problematikou se zúčastnilo 8,06 %, tedy 47 respondentů.

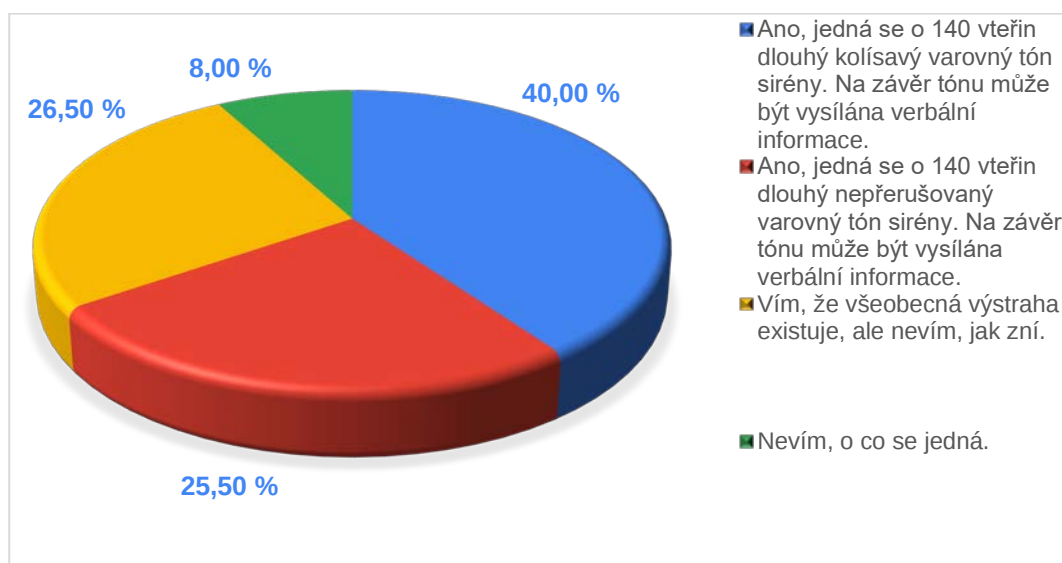
Volbu, že takové informace nebyly respondentovi poskytnuty, vybralo 9,43 %, konkrétně tedy 55 respondentů.

Možnost blíže specifikovat, kde se s adekvátní reakcí a chováním v případě mimořádné události seznámili, využilo 3,26 % dotazovaných. V absolutních hodnotách se jedná o 19 respondentů. Respondenti uváděli následující možnosti – studiem internetu, na YouTube, na letním táboře, v televizi nebo díky své činnosti ve sboru dobrovolných hasičů.

Otázka č. 7. Víte, co je „všeobecná výstraha“ a jak zní?

Otázka č. 7 se zaměřila na základní informovanost populace v rámci ochrany obyvatelstva. Otázka čítala 4 uzavřené odpovědi. První z odpovědí byla formulována správně, druhá z odpovědí měla za úkol respondenta zmást a donutit jej adekvátně se zamyslet nad svou odpovědí. Třetí možnost udávala jisté povědomí o všeobecné výstraze, ale bez toho, aby ji respondent dokázal blíže specifikovat. V poslední případě respondent označil možnost, která znamenala neznalost všeobecné výstrahy. Všechny odpovědi vyobrazuje graf 9.

Graf 9 – všeobecná výstraha

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

První možnost odpovědi na danou otázku byla „Ano, jedná se o 140 vteřin dlouhý kolísavý varovný tón sirény. Na závěr tónu může být vysílána verbální informace.“ Tuto možnost zvolilo 40 %, konkrétně 160 respondentů. Tato odpověď byla správná.

Druhá možná odpovědi byla „Ano, jedná se o 140 vteřin dlouhý nepřerušovaný varovný tón sirény. Na závěr tónu může být vysílána verbální informace.“ Tato možnost odpovědi měla respondenta zmást. Odpověď svůj účel splnila a zdá se, že respondenti nevyužili plně svých zkušeností a zaměnili tón všeobecné výstrahy s tónem pravidelné zkoušky sirén. Tuto možnost zvolilo 25,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 102 respondentů.

Třetí možná odpovědi „Vím, že všeobecná výstraha existuje, ale nevím, jak zní.“ dávala respondentům možnost vyjádřit, že mají jisté povědomí o této problematice, nicméně bližší specifikaci neznají. Danou možnost zvolilo 26,5 % dotázaných, tedy 106 respondentů.

Poslední možnost, která potvrzovala neznalost všeobecné výstrahy vybralo jen 8 % lidí. V absolutních hodnotách se jedná o 32 respondentů. Z těchto 32 respondentů bylo 15 studentů, 10 příslušníků Armády ČR, 3 příslušníci

bezpečnostního sboru a 4 respondenti z jiných povolání. Alarmující je zejména neznalost příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR.

Při detailnějším zkoumání jednotlivých odpovědí respondentů bylo zjištěno, že správnou znalost všeobecné výstrahy má 35,56 % lidí se základním vzděláním, 35,26 % se středoškolským vzděláním bez ohledu na typ ukončení (výuční list/maturitní vysvědčení) a 45,6 % s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním. U příslušníků bezpečnostních sborů byla správná znalost na úrovni 44 % respondentů, u příslušníků Armády ČR na 40 % a u ostatních profesí včetně studentů na 38 %.

Otázka č. 8 Jak se při všeobecné výstraze zachováte?

Otázka č. 8 navazuje na předchozí otázku č. 7. Důležitá samozřejmě je správná identifikace nebezpečí, resp. daného signálu, jež byla zmíněna v předchozí otázce. Neméně důležitým faktorem ale zůstává to, jak s touto informací naložit v případě, že nastane a jak se adekvátně zachovat. Otázka nabízela tři možnosti odpovědí, jak by v dané situaci mohl občan reagovat. Graf 10 znázorňuje odpovědi respondentů.

Graf 10 – Reakce na všeobecnou výstrahu

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Možnost, že vyjdu před dům a pokusím se od sousedů a kolemjdoucích zjistit, co se děje, a následně se řídím dle pokynů, zvolilo 9 %, tedy 36 dotázaných. Druhá část dané odpovědi, kde by se respondent řídil pokyny, je naprosto v pořádku,

avšak formulace, že by daný respondent vyšel před dům a začal zjišťovat, co se děje, je velice nebezpečná a není doporučována.

Možnost, že si sbalím nejn nutnější věci a odjedu z místa bydliště do bezpečí, vybralo 9,5 %, konkrétně 38 respondentů. Volba této možnosti je však velice nešťastná a může způsobit komplikace nejen danému jedinci, ale i ostatním spoluobčanům. Nebezpečí hrozí z důvodu nedostatku informací o daném nebezpečí, a daný jedinec by se tak dobrovolně tomuto nebezpečí vystavil. Dalším důvodem, proč tato volba není adekvátní, je skutečnost, že samovolného opuštění místa nebezpečí, resp. samoevakuace, může způsobit davovou paniku, zablokování a zkolabování dopravní infrastruktury a únikových cest. Tato situace může ohrozit jak občany, kteří z místa samovolně odjíždí, tak občany, kteří se řídí pokyny odpovědných orgánů a vyčkávají na pomoc, resp. na řízenou evakuaci. Tato pomoc však nemusí dorazit včas z důvodu zablokovaných cest.

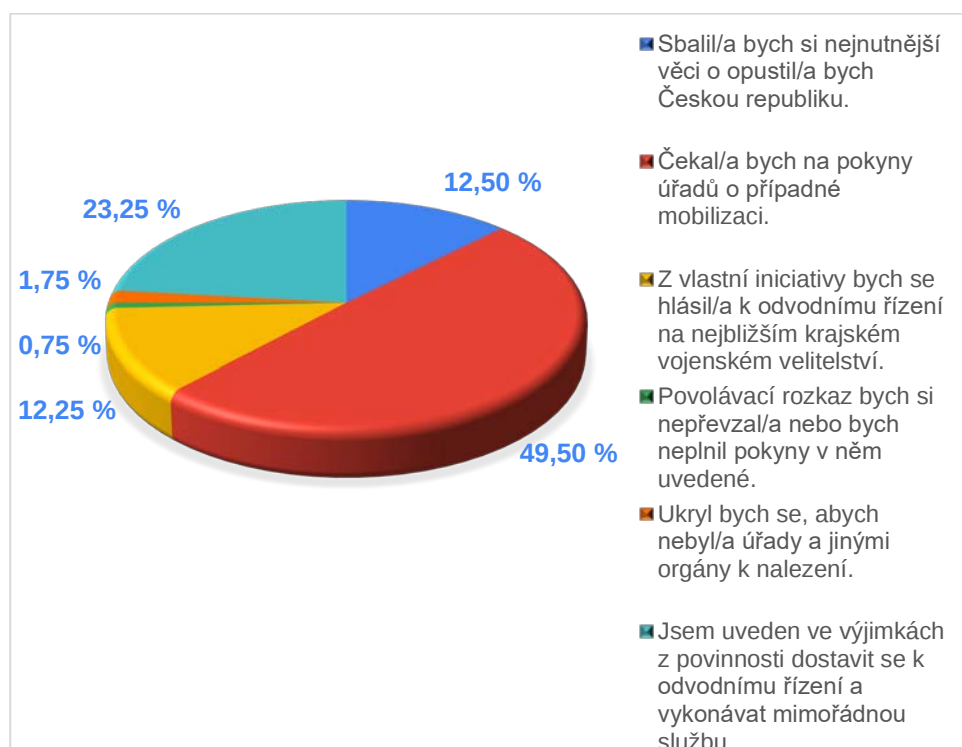
Možnost, že se ukryji na vhodném místě (zděná budova, kryt apod.), televizor nebo rozhlas zapnu na zpravodajské stanici a řídím se pokyny odpovědných orgánů, zvolilo 81,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 326 respondentů. Toto je nejrelevantnější možnost, jak se v dané situaci zachovat. Ukrýt se, nešířit paniku, zachovat klid, být schopen přijímat informace a adekvátně se jimi řídit.

Správnou reakci na všeobecnou výstrahu by mělo 68,89 % lidí s ukončeným základním vzděláním, 78,61 % s ukončeným středoškolským vzděláním bez ohledu na typ ukončení (výuční list/maturitní vysvědčením a 87,36 % s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním). U příslušníků bezpečnostních sborů by správně reagovalo 76 % dotázaných příslušníků, u Armády ČR 91 % příslušníků a u ostatních profesí včetně studentů 79,5 % dotázaných.

Otázka č. 9 V případě vojenského napadení České republiky?

Otázka č. 9 poukazuje na vlastenectví a ochotu bránit Českou republiku před vojenským napadením. Výběr odpovědí zahrnoval šest variant. Ve volbě bylo přihlíženo k tomu, že příslušníci bezpečnostních sborů podléhají jistým výjimkám a omezením. Odpovědi respondentů jsou vyobrazeny v grafu 11.

Graf 11 – Reakce na vojenské napadení ČR

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

12,5 % dotázaných by si sbalilo nejnnutnější věci o opustilo by Českou republiku. V absolutních hodnotách se jedná o 50 respondentů. Tuto alternativu by zvolili i 4 příslušníci bezpečnostních sborů, což se při výkonu jejich profese může zdát přinejmenším zvláštní. Dále by tuto alternativu zvolilo 27 studentů a 19 občanů ostatních zaměstnání.

Nejpočetněji zastoupenou odpovědí se stala ta, kdy by občané čekali na pokyny úřadů o případné mobilizaci. Tuto odpověď vybralo 49,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 198 lidí. Více jak polovina oslovených studentů by volila právě tuto reakci. V obdobném zastoupení by reagovali ale i respondenti, kteří jako své povolání volili možnost jiné.

Z vlastní iniciativy by se hlásilo k odvodnímu řízení na nejbližším krajském vojenském velitelství 12,25 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná pouze o 49 respondentů.

Pouhých 0,75 % dotázaných uvedlo, že by si povolávací rozkaz nepřevzali nebo by neplnili pokyny v něm uvedené. Jednalo se tedy pouze o 3 respondenty.

Druhou, nejméně zastoupenou alternativou byla možnost ukrytí se před úřady a jinými orgány, kterou by volilo 1,75 %, tedy 7 respondentů.

Druhou, nejpočetnější odpovědí se stala ta, kdy se respondent nachází v situaci, v níž je uveden ve výjimkách z povinnosti dostavit se k odvodnímu řízení a vykonávat mimořádnou službu. Tuto možnost vybralo 23,25 %, 93 respondentů.

Tuto odpověď by však mělo zvolit mnohem větší množství respondentů, resp. všichni příslušníci bezpečnostních sborů. Tato otázka tak poukazuje na neznalost některých příslušníků bezpečnostních sborů, kteří neznají nebo neměli na paměti legislativní rámec týkající se jejich povolání a skutečnosti, že nemohou být povoláni k odvodovému řízení a vykonávat mimořádnou službu.

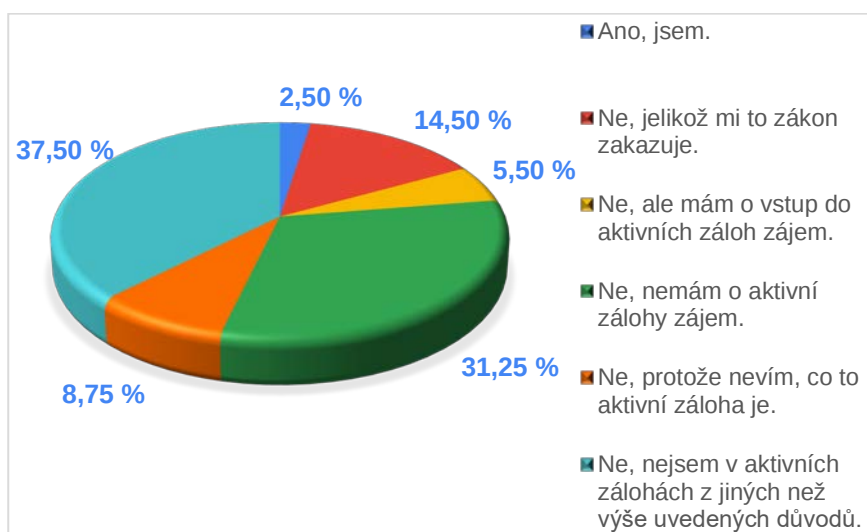
V případě vojenského napadení České republiky by se jedním ze správných způsobů zachovalo 66,67 % lidí s ukončeným základním vzděláním, 89,02 % s ukončeným středoškolským vzděláním bez ohledu na typ ukončení (výuční list/maturitní vysvědčením) a 85,71 % lidí s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním.

V případě příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR bylo jedinou správnou odpovědí, že jsou uvedeni ve výjimkách z povinnosti dostavit se k odvodnímu řízení a vykonávat mimořádnou službu. Správně odpovědělo pouze 58 % příslušníků bezpečnostních sborů, 14 % příslušníků Armády ČR. Jednu ze správných reakcí, které se vztahovaly na občany vykonávající některou z ostatních profesí včetně studentů, uvedlo 72,5 %.

Otázka č. 10. Jste v aktivních zálohách?

Otázka č. 10 se respondentů dotazovala, zda jsou v aktivních zálohách, a v případě, že nejsou členy aktivních záloh, tak z jakého důvodu. Otázka je zpracována do grafu 12. Tato otázka v sobě ukrývá hlubší podtext ve smyslu vnímání povinnosti aktivní přípravy na obranu České republiky. Z daných odpovědí lze analyzovat, jaký mají občané vztah k seberozejí v dané problematice.

Graf 12 – Aktivní zálohy

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

V aktivních zálohách je nyní 2,5 % dotázaných. Tedy pouze 10 respondentů z 400.

V aktivních zálohách není z důvodu zákazu ze zákona dle odpovědí 14,5 % dotázaných. Jedná se o 58 respondentů. Tato otázka opět poukazuje na neznalost příslušné legislativy, a to zejména některých příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR. Až na výjimky totiž příslušníci bezpečnostních sborů a Armády ČR nemohou být zařazeni do aktivních záloh. Tato možnost měla být tedy zastoupena v 50 % odpovědí respondentů.

V aktivních zálohách nyní nejsou, ale má o vstup do nich zájem 22 dotázaných, tedy 5,5 %.

Druhou nejčastěji zastoupenou alternativou odpovědí bylo, že v aktivních zálohách respondent není a ani o vstup do těchto záloh zájem nemá. Takto se vyjádřilo 31,25 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 125 respondentů.

V 8,75 %, tedy 35 respondentů, odpovědělo ne z důvodu, že neznají pojem aktivní záloha. Z těchto 35 respondentů se jedná o 28 studentů, 2 příslušníky bezpečnostního sboru a 5 respondentů jiného povolání.

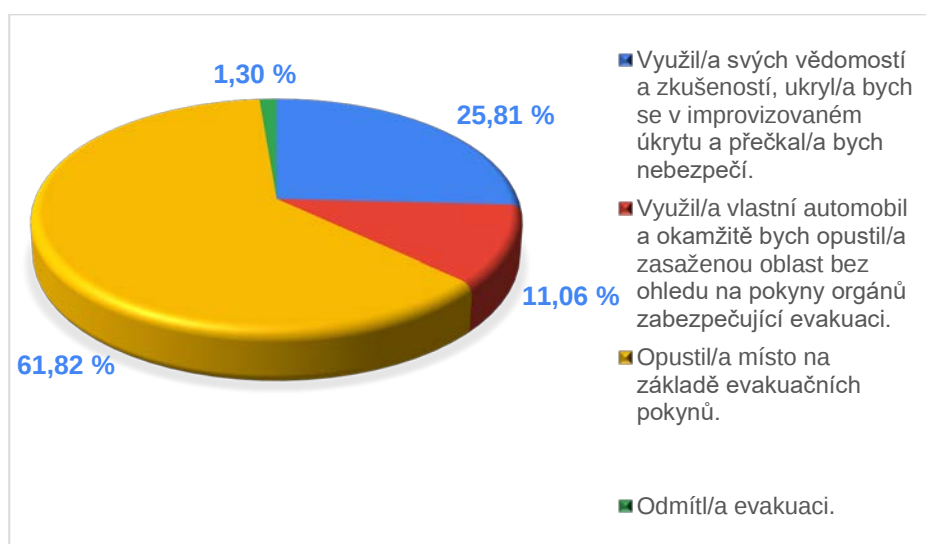
Nejsilnější skupinou odpovědí byla varianta, kde dotazující potvrzoval, že není v aktivních zálohách z jiných než uvedených důvodů. Takto reagovalo 37,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 150 respondentů.

Při detailnějším rozboru odpovědí respondentů na to, zda jsou v aktivních zálohách, bylo u příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR zjištěno, že správnou odpověď, která říká, že nejsou v aktivních zálohách, neboť jim to zákon zakazuje, uvedlo pouze 33 % příslušníků bezpečnostních sborů a 10 % příslušníků Armády ČR. Tyto hodnoty jsou velmi znepokojivé, protože většina dotázaných příslušníků z obou skupin není znalá zákona v této oblasti a na otázku neodpověděla správně.

Otázka č. 11. Při případném útoku jadernými zbraněmi či havárii jaderného zařízení bych?

Na otázku č. 11 bylo možno odpovídat formou multiple choice (možnost výběru z více odpovědí). Na výběr byly čtyři odpovědi. Otázka se zaměřuje na reakci respondentů po útoku jadernými zbraněmi či po havárii jaderného zařízení. Jelikož se jednalo o otázku s možností výběru i více než jedné odpovědi, výsledný počet odpovědí je vyšší než počet respondentů. Graf 13 vyobrazuje jednotlivé odpovědi.

Graf 13 – Útok jadernými zbraněmi/havárie

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Svých vědomostí a zkušeností, ukrytí v improvizovaném úkrytu a přečkání nebezpečí by zvolilo 25,81 %, tedy 119 respondentů.

Možnost využití vlastního automobilu a okamžitého opuštění zasažené oblasti bez ohledu na pokyny orgánů zabezpečující evakuaci by vybralo 11,06 %, čili 51 respondentů. Obdobně jako u otázky č. 8 – Jak se při všeobecné výstraze zachováte, byla jedna z možných odpovědí, že si sbalím nejn nutnější věci a odjedu z místa bydliště do bezpečí. V obou případech by se jednalo o samovolnou evakuaci, která by mohla způsobit další komplikace a následky na životech a zdraví osob, tak jak je popsáno ve vyhodnocení otázky č. 8. Nicméně při komparaci této otázky s otázkou č. 8 dochází při volbě této odpovědi k nárůstu respondentů z 38 na 51.

Alternativu opuštění místa na základě evakuačních pokynů by si vybralo 61,82 % respondentů. V absolutních hodnotách jde o 285 z nich. V 35 případech respondenti zvolili kombinaci této alternativy s alternativou ukrytí se v improvizovaném úkrytu a přečkání nebezpečí. Takováto kombinace by se dala považovat za optimální stav, který může ochránit život a zdraví a zároveň neohroží životy a zdraví ostatních, kteří jsou také postiženi danou situací. 1,3 %, tedy 6 respondentů, by odmítlo evakuaci.

Správně by v případě jaderného útoku reagovalo dle detailnějšího zkoumání 73,34 % lidí s ukončeným základním vzděláním, 85,55 % s ukončeným středoškolským vzděláním bez ohledu na typ ukončení (výuční list/maturitní vysvědčením) a 89,56 % s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním.

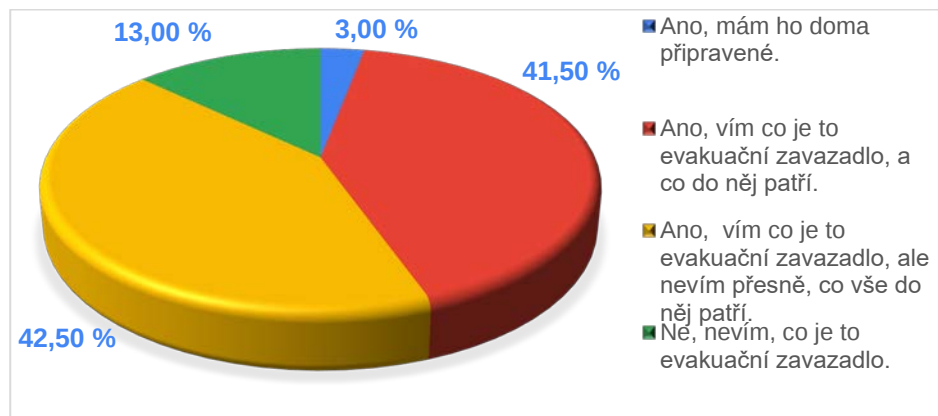
Otázka č. 12. Víte, co je to evakuační zavazadlo a dokázali byste si ho zabalit?

Otázka č. 12 cílí na teoretickou znalost a případnou aplikaci této znalosti v reálném životě. Evakuační zavazadlo může být využito nejen v případě války, ale i za jakékoli mimořádné události, kdy bude jedinec muset opustit své bydliště při dlouhodobé evakuaci.⁸²

⁸² Dlouhodobá evakuace – stav, kdy postižený musí opustit evakuované objekty na dobu delší než 24 hodin.

Na tuto otázku bylo možno vybrat ze čtyř různých odpovědí od stavu absolutní připravenosti po nevědomost. Grafy 14 a 15 vyobrazují procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí respondentů a porovnání mezi danými znalostmi a nejvyšším dosaženým vzděláním.

Graf 14 – Evakuační zavazadlo

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

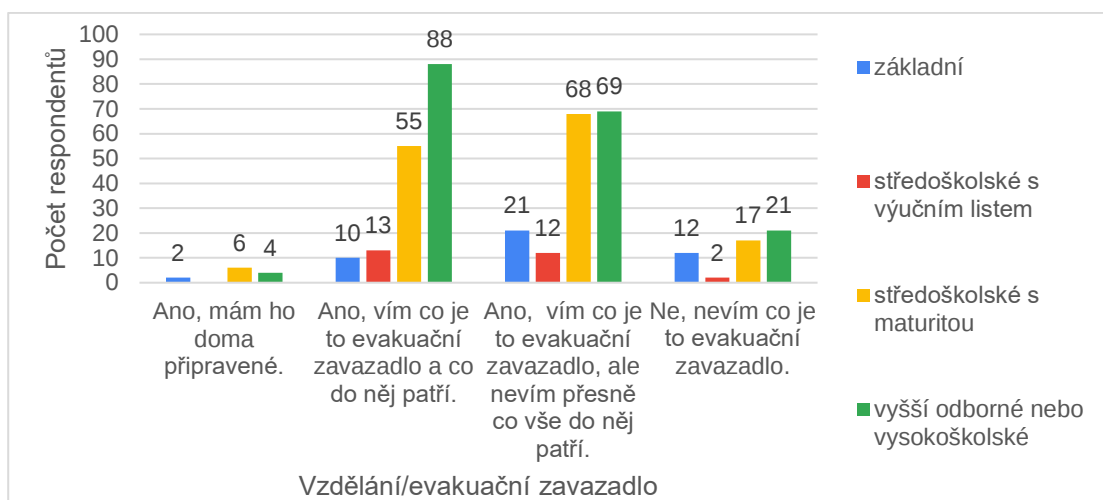
3 % respondentů mají doma evakuační zavazadlo připravené. V tomto výzkumném vzorku se jedná o 12 dotázaných. Tato varianta je ideální, ale bohužel není dostatečně rozšířená.

Mezi těmi, kteří znají pojem evakuační zavazadlo a domnívají se, že vědí, co má být jeho součástí, patří skoro polovina dotázaných, konkrétně 41,5 %. V absolutních hodnotách se jedná o 166 respondentů. Z grafu 15 je patrné, že respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným maturitou a respondenti s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním jsou v absolutní dominanci u této varianty odpovědi.

Podobné zastoupení měla i odpověď, kterou označili ti, kteří pojem evakuační zavazadlo znají, ale nevědí přesně, co do něj patří. Takových respondentů bylo 170 a jejich zastoupení činí 42,5 % ze všech dotázaných. Můžeme tedy říci, že 84 % lidí zná pojem evakuační zavazadlo, což je příznivé zjištění. Graf 15 opět poukazuje na skutečnost, že i zde dominují lidé se středoškolským vzděláním s maturitou nebo vyšším či vysokoškolským vzděláním.

Pouze 13 % respondentů uvedlo, že nevědí, co je evakuační zavazadlo. V absolutních hodnotách se jedná o 52 respondentů.

Graf 15 – Nejvyšší dosažené vzdělání v závislosti na znalosti evakuačního zavazadla

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Povědomí o tom, co je to evakuační zavazadlo, bez hlubšího rozboru schopností jej zabalit, má dle průzkumu 73,34 % lidí s ukončeným základním vzděláním, 89,02 % s ukončeným středoškolským vzděláním bez ohledu na typ ukončení (výuční list/maturitní vysvědčením) a 88,46 % s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním. U příslušníků bezpečnostních sborů má povědomí o evakuačním zavazadle 41 % dotázaných příslušníků, u Armády ČR 28 % příslušníků a u ostatních profesí včetně studentů 50,5 % dotázaných.

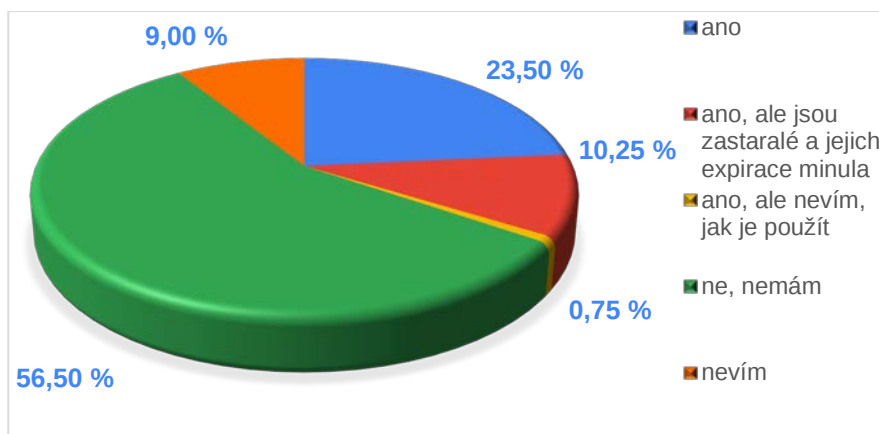
Otázka č. 13. Máte doma ochranné pomůcky dýchacích cest?

Otázka č. 13 se zabývá vybaveností respondentů ochrannými pomůckami dýchacích cest. K dispozici bylo možné vybírat z pěti odpovědí. Pod pojmem ochranné pomůcky lze zahrnout široké spektrum věcí, od látkové roušky domácí výroby po profesionální chemické vybavení s filtry a cirkulací vzduchu.

V otázce záměrně nebyly ochranné pomůcky specifikovány na konkrétní druh, resp. druh ochranných pomůcek. Respondenti měli v rámci odpovědí možnost individuálně posoudit, zda ochranné pomůcky dýchacích cest, které mají

k dispozici, jsou adekvátní pro jejich ochranu. Procentuální vyobrazení odpovědí znázorňuje graf 16.

Graf 16 – Ochranné pomůcky

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Doma má ochranné pomůcky 23,5 % dotázaných, tedy 94 respondentů. Takto připravení lidé mají výhodu, protože v případě mimořádné události přesně ví, jaké ochranné pomůcky dýchacích cest mají doma a dokáží je vhodně použít.

Varianta, kdy dotázaní odpověděli, že doma pomůcky mají, ale jsou zastaralé nebo jejich expirace minula, je také přijatelná, ale nemusí být ideální. Tuto možnost zvolilo 10,25 % dotázaných. V absolutních hodnotách 41 respondentů, kteří se v minulosti ochrannými pomůckami dýchacích cest vybavili, což je pozitivní, avšak postupem času nedošlo k obměně výbavy. Při reálném nebezpečí je ale samozřejmě lepší mít doma pomůcky ochrany po expiraci než nemít pomůcky žádné.

Alternativu odpovědi „ano, ale nevím, jak je použít“ uvedlo 0,75 % osob. V absolutních hodnotách se jedná o 3 respondenty. Dotazovaný sice ochranné pomůcky dýchacích cest vlastní, avšak neví, jak je použít. Musí tedy spoléhat na pomoc druhých nebo svoji důmyslnost a logiku nebo metodu tzv. pokus-omyl, při které může dojít k závažným aplikačním chybám či poškození, a tím může být negativně ovlivněna funkčnost ochranných pomůcek.

Variantu „ne, nemám“ zvolilo 56,5 % respondentů, tedy 226 respondentů. Více jak polovina všech respondentů nevlastní žádné ochranné pomůcky dýchacích cest.

Tato čísla jsou velmi nepříznivá. V případě biologického nebo chemického útoku, havárie nebo při živelných pohromách (zemětřesení, následný pád budovy, požár), kdy dochází ke zvýšení prašnosti, smogu, tvorbě toxických a jedovatých plynů a kouře, nemá daný člověk možnost od prvopočátku chránit své dýchací cesty, a tím může dojít k vážnému ohrožení jeho života a zdraví.

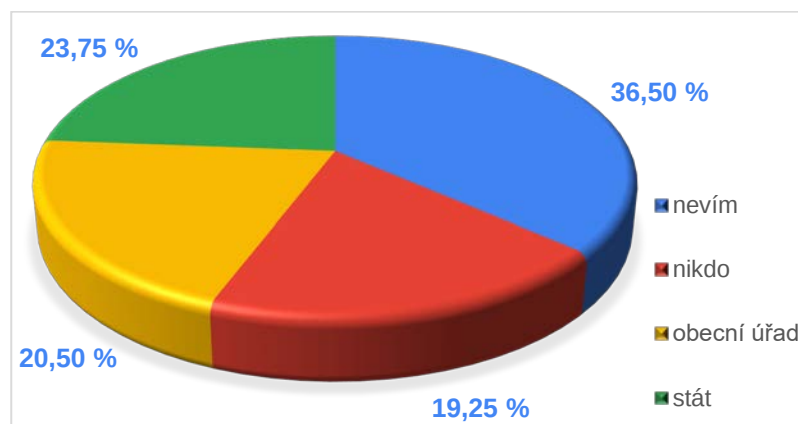
Z 9 % dotazovaní uvedli možnost „nevím“. Jednalo se konkrétně o 36 respondentů. V tomto případě existuje teoretická možnost, že takové ochranné pomůcky vlastní, ale neví o nich. Na základě této odpovědi mohou dotázaní takové prostředky vlastnit, avšak v momentě, kdy bude potřeba je použít, nebudou o nich vědět. Dostanou se tak do stejného ohrožení života a zdraví jako dotázaní, kteří zvolili předchozí možnost odpovědi.

Ochranné pomůcky má doma připraveno 22 % příslušníků bezpečnostních sborů, 28 % příslušníků Armády ČR a 22 % ostatních respondentů s jiným profesním zaměřením včetně studentů.

Otázka č. 14. Při řešení mimořádných událostí v souvislosti s únikem chemických látek Vám ochranné pomůcky dýchacích cest poskytnou?

Tato otázka se zaměřuje na informovanost a znalost respondentů, zda a kdo jim v případě mimořádných událostí spojených s únikem chemických látek poskytnou ochranné pomůcky dýchacích cest. Respondenti měli na výběr ze čtyř možností – nevím, nikdo, obecní úřad nebo stát. V grafu 17 jsou procentuálně vyobrazeny odpovědi respondentů.

Graf 17 – Poskytnutí ochranných pomůcek v případě mimořádné události

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Nejčastěji respondenti odpovídali, že neví. Tuto možnost zvolilo 36,5 %, tedy 146 respondentů. Jedinou správnou alternativou na tuto otázku byla možnost nikdo. Tuto odpověď zvolilo 19,25 % respondentů. Konkrétně se jednalo o 77 dotazovaných. Variantu, že by v dané situaci poskytl ochranné pomůcky obecní úřad, vybralo 20,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 82 respondentů. Tato varianta je nesprávná. Obecní úřad takovou pomoc neposkytuje.

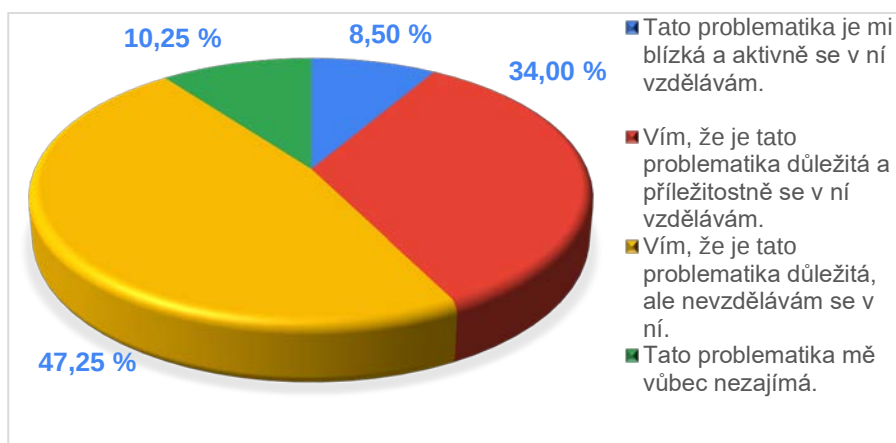
Možnost, že by danou pomoc poskytl stát, zvolilo 23,75 %, tedy 95 respondentů. V určitých případech, při ohrožení státu nebo válečném stavu, stát ochranné prostředky dýchacích cest poskytuje. Pomoc je směřovaná ale pouze dětem, resp. obyvatelům do 18 let věku nebo osobám umístěným v sociálních a zdravotnických zařízeních.

Správnou odpověď na tuto otázku při hlubším rozboru odpovědí uvedlo 11,12 % lidí se základním vzděláním, 18,5 % se středoškolským vzděláním bez ohledu na typ ukončení (výuční list/maturitní vysvědčení) a 21,98 % s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním. U příslušníků bezpečnostních sborů byla správná znalost na úrovni 27 % respondentů, u příslušníků Armády ČR na 22 % a u ostatních profesí včetně studentů na 14 %.

Otázka č. 15. Zajímáte se o osobní ochranu a sebevzdělávání se v této problematice?

Otázka č. 15 se zaměřuje na aktivitu obyvatel, a to, zda se vzdělávají v oblasti osobní ochrany. Vzdělávání může být aktivní, nebo pasivní, praktickou, nebo teoretickou formou. Respondenti měli pro danou otázku na výběr ze čtyř možných odpovědí. Graf 18 vyobrazuje odpovědi respondentů.

Graf 18 – Sebevzdělávání se v osobní ochraně

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Ideální odpověď, tedy že je problematika lidem blízká a aktivně se v ní vzdělávají, označilo 8,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná pouze o 34 respondentů. Skutečnost, že méně jak desetina všech dotázaných se aktivně zajímá o svoji ochranu a vzdělává se v ní, není vůbec pozitivním výsledkem.

Pro 34 % respondentů je problematika důležitá a příležitostně se v ní vzdělávají. Jedná se o 136 lidí, tedy více než třetinu všech respondentů, kteří si uvědomují, že je vzdělávání v této oblasti důležité a příležitostně, v blíže nespecifikované formě, se vzdělávají.

Téměř polovina, resp. 47,25 % respondentů, zvolila možnost, která říká, že je pro ně problematika důležitá, ale nevzdělávají se v ní. V absolutních hodnotách se jedná o 189 respondentů. Důvodem, proč se tito respondenti v problematice nevzdělávají, ač ji považují za důležitou, může být cokoli, od nedostatku volného času, přes nechuť vzdělávání až po lhostejnost. Je k zamyšlení, zda není potřeba

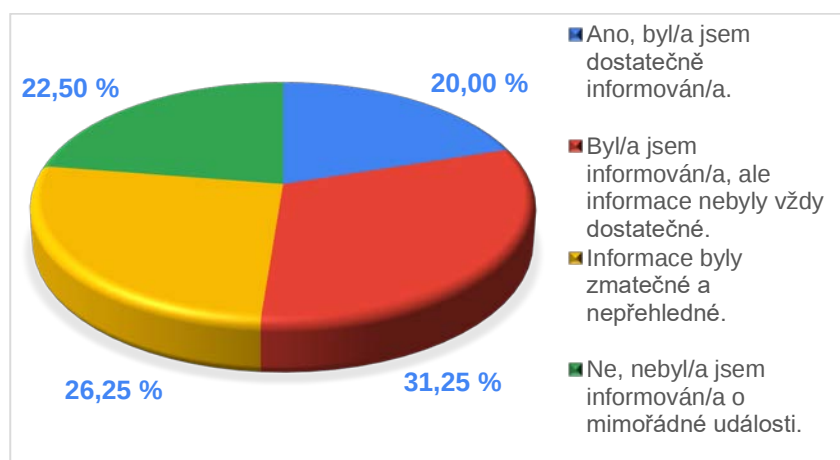
tento problém řešit například navýšením dostupnosti tematickým kurzů, zvýšením atraktivnosti a probuzení aktivního zájmu o tuto oblast v online i reálném světě.

Problematika dle výzkumného šetření nezajímá 41 lidí, tedy 8,5 % dotázaných. Tito lidé pravděpodobně spoléhají na aktivní pomoc jiných nebo je jim daná problematika lhostejná.

Otázka č. 16. Nabyli jste při minulých mimořádných událostech pocitu, že jste ze strany příslušných orgánů adekvátně informováni? (O konkrétní situaci, postupu řešení apod.).

Otázka č. 16 má za úkol analyzovat informovanost obyvatel ze strany příslušných orgánů při mimořádných situacích, které v minulosti nastaly. Zadání otázky nijak nespecifikuje druh mimořádné události, konkrétní formu informování ani příslušný subjekt, který měl informování zajistit. Zaměření otázky cílí na subjektivní vnímání daného jedince o informovanosti při mimořádné události. V grafu 19 jsou znázorněny odpovědi respondentů, kteří měli na výběr ze čtyř možností odpovědí.

Graf 19 – Informovanost o mimořádných událostech

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

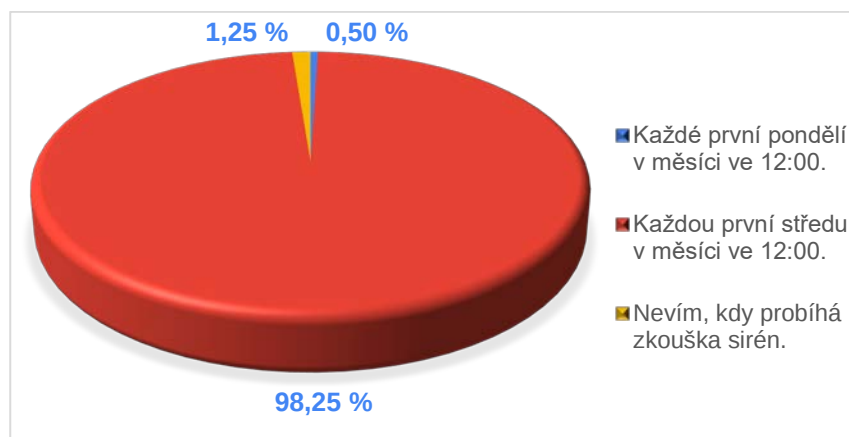
Dostatečnou informovanost ze stran příslušných úřadů uvedla jedna pětina dotázaných, tedy 20 %, 80 respondentů. 31,25 %, tedy 125 dotázaných, uvedlo, že sice informováni byli, ale informace nebyly dostatečné. Zmatečné a nepřehledné informace ze strany úřadů a dalších orgánů vybralo jako možnost odpovědi 26,25 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná

o 105 respondentů. Negativní alternativu, kdy nedošlo k žádnému informování o mimořádné události, zvolilo 22,5 %, tedy 90 respondentů.

Otázka č. 17. Kdy probíhá pravidelná zkouška sirén?

Otázka č. 17 prověřuje základní znalost a vnímání respondentů. Pravidelná zkouška sirén se na základě vyhlášky Ministerstva vnitra České republiky provádí od října 2002 každou první středu v kalendářním měsíci ve 12:00. Tato zkouška sirén je standardně doprovázena verbálními informacemi o tom, že bude probíhat zkouška sirén a po zkoušce samotné je vysílána informace o tom, že právě proběhla zkouška sirén.⁸³ Vyobrazené odpovědi na tuto otázku jsou v grafu 20. Respondenti měli možnost výběru ze tří variant.

Graf 20 – Pravidelná zkouška sirén

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Odpověď „každé první pondělí v měsíci ve 12:00“ zvolilo 0,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 2 respondenty. Lze předpokládat, že odpovědi těchto respondentů jsou výsledkem nepozornosti při čtení možnosti, kde byl oproti správné odpovědi účelně pozměněn den provádění zkoušky.

Správná odpověď byla „každá první středa v měsíci ve 12:00“. Tuto správnou alternativu zvolilo 98,25 %, tedy 393 respondentů. Na tomto příkladu je patrné, že když se daná věc v určitých intervalech neustále opakuje, obyvatelstvo ji dokáže

⁸³ Pravidelná zkouška sirén. Online. Praha.eu Portál hlavního města. 2024. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/pravidelna_zkouska_siren_106.html. [cit. 2024-01-04].

přijmout za standardní a běžnou. Takovéto nenásilné učení a vštípení si informací by se dalo využít i v jiných oblastech výuky a výcviku osobní ochrany.

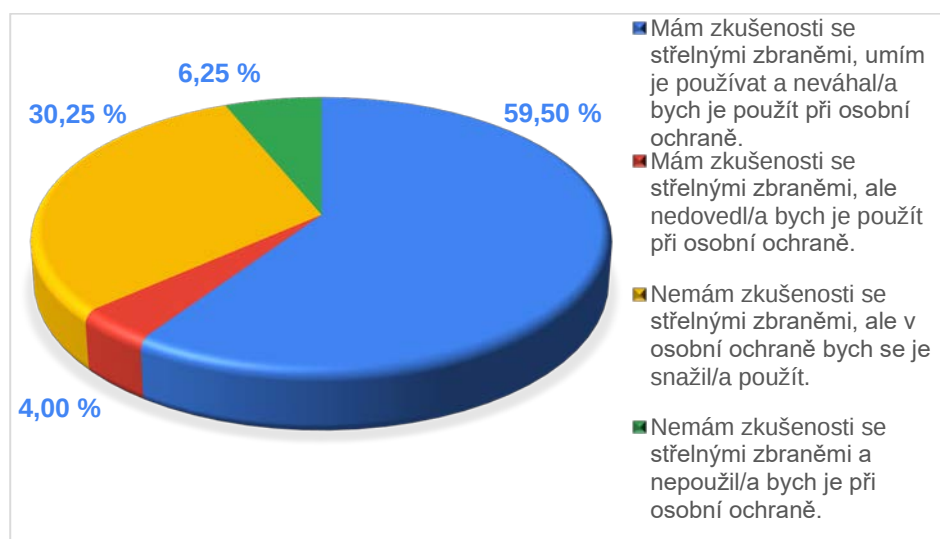
Možnost „nevím, kdy probíhá zkouška sirén“ zvolilo pouze 1,25 % dotázaných. Jedná se pouze o 5 respondentů. Z těchto respondentů byli 3 studenti ve věkové kategorii do 20 let, dále právník ve věkové kategorii 61 a více let a učitel ve věkové kategorii 41–60 let. U těchto dvou posledních respondentů byla odpověď překvapivá, neboť by se u obou povolání a vzhledem k věku dala předpokládat tato základní znalost.

Správně označilo každou první středu ve 12:00 jako termín pravidelné zkoušky sirén 93,34 % lidí s ukončeným základním vzděláním, 100 % s ukončeným středoškolským vzděláním bez ohledu na typ ukončení (výuční list/maturitní vysvědčením) a 97,8 % lidí s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním. V případě příslušníků bezpečnostních sborů označilo správnou odpověď 99 % z nich, u příslušníků Armády ČR označili všichni správnou odpověď, a správnost tedy znamená 100 %. U ostatních profesí včetně studentů správně odpovědělo 97 % dotázaných.

Otázka č. 18. Dovedl/a byste použít střelné zbraně při osobní ochraně?

Otázka č. 18 se zaměřila na postoj respondenta vůči střelným zbraním. Smyslem otázky bylo zjištění, zda respondenti, kteří nejsou zaměstnání u bezpečnostních sborů nebo u Armády ČR, mají schopnosti a vůli použít střelné zbraně při své osobní ochraně, potažmo při ochraně někoho jiného. Zároveň, zda respondenti, kteří u bezpečnostních sborů a Armády ČR zaměstnaní jsou, mají v této otázce jasně daný postoj. Graf 21 zobrazuje odpovědi respondentů na danou otázku, kdy na výběr bylo ze čtyř možností odpovědi. V grafu 22 je zobrazena odpověď zobrazující ochotu použití střelné zbraně při osobní ochraně v závislosti na povolání respondenta.

Graf 21 – Použití střelné zbraně při osobní ochraně

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

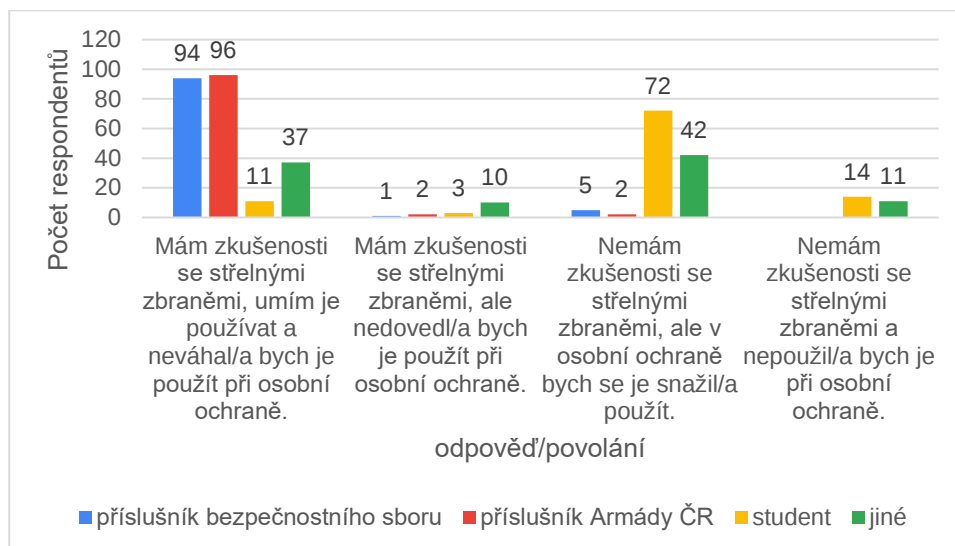
Zkušenosti se střelnými zbraněmi, um je používat a schopnost je bez váhání použít při osobní ochraně zvolilo 59,5 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 238 respondentů. V rámci hlubší analýzy tuto možnost zvolilo 94 příslušníků bezpečnostních sborů, 96 příslušníků Armády ČR, 11 studentů a 37 respondentů s jiným povoláním.

Zkušenosti se střelnými zbraněmi, které by ale nedovedly v osobní ochraně použít, uvedla jako možnost 4 %, tedy 16 dotázaných. Jednalo se o 1 příslušníka bezpečnostních sborů, 2 příslušníky Armády ČR, 3 studenty a 10 respondentů s jiným povoláním.

Zkušenosti se střelnými zbraněmi nemá 30,25 % respondentů, kteří by se ale snažili je v osobní ochraně použít. V absolutních hodnotách se jedná o 121 respondentů. Konkrétně jde o 5 příslušníků bezpečnostních sborů, 2 příslušníky Armády ČR, 72 studentů a 42 respondentů s jiným povoláním. Zde lze u příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR předpokládat, že se jedná o příslušníky zařazené na pozici, kdy nezasahují do přímého výkonu služby a jsou tzv. administrativními pracovníky.

Zkušenosti se střelnými zbraněmi nemá a v případě osobní ochrany by je nepoužilo 6,25 % respondentů, tedy 25. Jde o 14 studentů a 11 respondentů s jiným povoláním.

Graf 22 – Použití střelné zbraně v závislosti na povolání

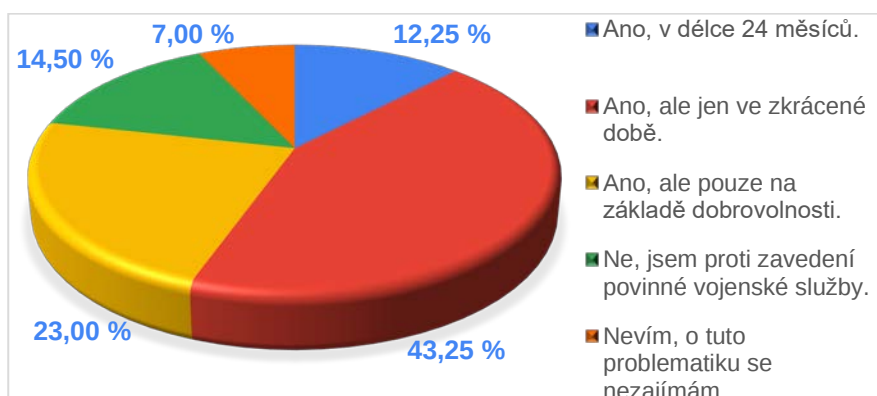
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Otázka č. 19. Přivítali byste opětovné zavedení povinné vojenské služby?

Za téměř 20 let, od doby, kdy byla zrušena povinná vojenská služba, se vnímání ve společnosti změnilo. Již v roce 2014 si dle průzkumu společnosti Median třetina lidí v Česku myslela, že by se měla obnovit základní vojenská služba.⁸⁴ Tato otázka je zaměřena právě na tuto problematiku. Respondenti měli možnost výběru z pěti uzavřených odpovědí, které graficky znázorňuje graf 23.

⁸⁴ KUCHYŇOVÁ, Zdeňka. Třetina lidí v Česku si myslí, že by se měla obnovit základní vojenská služba. Online. Radio Prague International. 2014. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/tretina-lidi-v-cesku-si-mysli-ze-se-mela-obnovit-zakladni-vojenska-sluzba-8287105>. [cit. 2024-01-03].

Graf 23 – Zavedení povinné vojenské služby

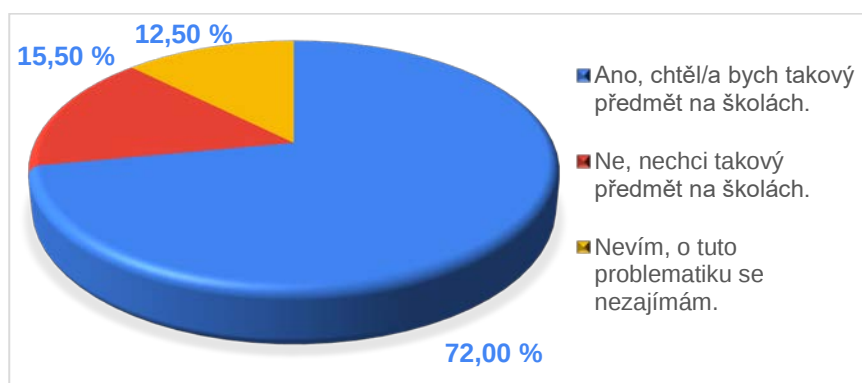
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Zavedení povinné vojenské služby v délce 24 měsíců by zvolilo 12,25 % dotázaných. V absolutních hodnotách se jedná o 49 respondentů. Nejvíce označovanou byla souhlasná varianta se zavedením vojenské služby, ale ve zkrácené době. Tu by uvítalo 43,25 %, tedy 173 dotázaných. Zavedení této služby na základě dobrovolnosti by preferovala necelá čtvrtina dotázaných, konkrétně 23 %, 92 respondentů. Proti zavedení povinné vojenské služby by se postavilo 14,5 % respondentů. V našem průzkumu se jednalo o 58 dotázaných. 7 % oslovených se o tuto problematiku nezajímá. V absolutních hodnotách se jedná o 28 respondentů.

Otázka č. 20. Přivítali byste opětovné zavedení branné výchovy do škol jako povinný učební předmět?

Branná výchova byla učebním předmětem ve školách po sametové revoluci zrušena a její prvky byly postupem času integrovány do jiných učebních předmětů. Podstatou této otázky je, zda by respondenti uvítali opětovné zavedení branné výchovy jako učebního předmětu, a tím opětovné sjednocení problematiky do jednoho celku. Odpovědi této otázky jsou vyobrazeny v grafu 24. Respondenti měli na výběr ze tří možností odpovědí.

Graf 24 – Branná výchova

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Téměř tři čtvrtiny dotázaných, resp. 72 % zvolilo kladnou možnost a takový předmět by na školách uvítalo. Konkrétně se jedná o 288 respondentů. Negativní odpověď vybralo 15,5 %, tedy 86 respondentů.

Poslední alternativu nevím, kdy respondenti uváděli, že se o problematiku nezajímají, si vybralo 12,5 %, tedy 50 z nich.

Prostor pro poznámky či vyjádření vlastní názor k dané problematice:

Závěrem dotazníkového šetření dostali respondenti možnost napsat poznámky či vyjádřit vlastní názor k dané problematice. Tuto možnost využilo 14 respondentů. Poznatky těchto respondentů jsou uvedeny zde:

„Problematika bezpečnosti není dostatečně probrána při běžném studiu zdravotnických oborů, což je velká škoda. Uvítala bych i hlubší vzdělávání v oblasti CBRN, zde bych čekala více možností k získání znalostí a praktických dovedností, např. nácviky IZS v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví obyvatelstva. Téma je velmi aktuální. Nevadilo by zařazení předmětu "civilní nouzová připravenost" na ZŠ, SŠ i VŠ.“

„Přihlásil bych se k odvodu pouze v případě, že bude obrana státu opodstatněná/mít smysl a měl bych základní důvěru ve vedení ČR. Pokud ne, sbalil bych sebe a rodinu a šel pryč. Na okolnostech záleží.“

„Absolutní absence této problematiky už na ZŠ... firmy, nulová prevence, zrušení CO (civilní obrany) dostupnost ochranných prostředků a krytů CO!“

„K otázce 20. Zařadila bych v rámci Občanské výchovy, alespoň 1× za rok.“

„Líbíl by se mi nějaký jednoduchý návod, kde bych se dočetla, nebo bych zjistila, jak se v dané situaci chovat či co všechno mít připravené, kdyby nastala takto naléhavá a nebezpečná situace.“

„Měla by se znovu zavést civilní obrana. Lidé se sami od sebe vzdělávat nechtějí.“

„Každý rok děti školíme v OČZMU. Extra předmět by asi neměl co nabídnout.“

„Na školách by měl být předmět na sebeobranu.“

„Vojenská služba na rok.“

„Podle mého názoru, obecně populace není dostatečně vzdělána v oblasti bezpečnosti. Ačkoliv na základních školách probíhají branné dny či dny s policií, tak i přes to žáci nejsou v dostatečné míře seznámeni s adekvátními postupy při mimořádné události, a samozřejmě nejsou to jen děti, kdo jsou méně znalý v této problematice. U spousty jedinců, pokud se danou oblastí nezabývají, nedosahují jejich znalosti k potřebné míře (viz roky během Covidu-19).“

„Informovanost a disciplína lidí v této oblasti je velice špatná.“

„Nepodceňovat tuto problematiku.“

„Není radno podceňovat tuto problematiku.“

„Na školách chybí předměty ve vedení mládeže k ‚vlastenectví‘. Mladí neznají historii státu, nejsou vlastenci, protože je k tomu již 30 let nikdo nevede.“

Dle vyjádření respondentů lze konstatovat, že informovanost a osvěta v rámci dané problematiky není dostatečná a v obecné rovině by byli pro zavedení branné výchovy do škol a zlepšení informovanosti občanů.

5.3 Vyhodnocení výsledků šetření a hypotéz

Dotazníkové šetření přineslo velké množství informací o připravenosti obyvatelstva na krizové situace. Díky vybranému spektru respondentů je možné porovnat připravenost civilistů bez výcviku a příslušníků bezpečnostních sborů nebo příslušníků Armády ČR.

Díky výzkumu bylo také zjištěno, jak vysoká je informovanost respondentů v oblasti krizových a mimořádných situací a také názory na brannou povinnost a základní vojenskou službu.

Na závěr šetření se mohli respondenti volně vyjádřit k této problematice, kdy někteří této možnosti využili a jejich poznatky jsou dalším přínosem pro výsledky šetření v diplomové práci.

H1: Znalost obyvatel v oblasti krizových situací je ovlivněna jejich dosaženým vzděláním.

Předpoklad hypotézy H1 byl výzkumem potvrzen. V průběhu výzkumného šetření se v dotazníku nacházelo několik znalostních otázek zaměřených na krizové situace. Tyto otázky zahrnovaly různou tematiku od znalosti všeobecné výstrahy, správné reakce v případě všeobecné výstrahy nebo vojenského napadení České republiky, znalostí týkající se evakuačního zavazadla, poskytování ochranných pomůcek nebo zkoušky sirén.

U většiny těchto otázek byl poměr mezi správnými odpověďmi porovnáván vzhledem k nejvyššímu dosaženému vzdělání respondentů a jejich procentuálnímu zastoupení v rámci výzkumu. Procentuální výsledky oblastí znalostí byly označeny od 1 do 7 v následující tabulce 3.

Tab. 3 – Vyhodnocení hypotézy H1

Vzdělání	Oblast 1	Oblast 2	Oblast 3	Oblast 4	Oblast 5	Oblast 6	Oblast 7
Základní vzdělání	35,56 %	68,89 %	66,67 %	73,34 %	11,12 %	93,34 %	73,34 %
Středoškolské vzdělání (s výučním listem a s maturitou)	35,26 %	78,61 %	89,02 %	89,02 %	18,50 %	100 %	85,55 %
Vyšší odborné nebo vysokoškolské	45,60 %	87,36 %	85,71 %	88,46 %	21,98 %	97,80 %	89,56 %

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Předpoklad hypotézy, že lidé s vyšším vzděláním jsou v oblasti krizových situací znalí více nežli jedinci se vzděláním základním, byl tedy potvrzen. Z výzkumu je patrné, že co se týče rozdílu mezi znalostmi dotázaných se základním vzděláním a vzděláním ukončeným na vyšší odborné nebo vysoké škole, je prokazatelně potvrzeno, že vzdělání má vliv na znalosti jedinců v oblasti krizových situací. Co se týče rozdílů mezi znalostmi jedinců se základním a středním vzděláním, případně středním a vyšším odborným či vysokoškolským vzděláním, zde již tak velké rozdíly znatelné nejsou, i přesto je až na výjimky převažujícím trendem, že čím vyšší dosažené vzdělání, tím více správných odpovědí jedinci uvedli.

H2: Informovanost a znalost v oblasti krizových situací a hrozby válečného konfliktu je u příslušníků bezpečnostních sborů velmi dobrá a srovnatelná s informovaností a znalostí příslušníků Armády ČR. Zároveň výrazně převyšuje znalost občanů s jiným profesním zaměřením.

Předpoklad hypotézy H2 byl výzkumem vyvrácen. Informovanost a znalost v oblasti krizových situací byly součástí několika otázek dotazníku, kdy bylo pro srovnání vybráno 8 oblastí, ve kterých došlo k porovnání odpovědí mezi příslušníky bezpečnostních sborů, příslušníky Armády ČR a respondentů s jiným profesním zaměřením, do kterých byli zahrnuti i studenti.

Tab. 4 – Vyhodnocení hypotézy H2

Povolání	Oblast 1	Oblast 2	Oblast 3	Oblast 4	Oblast 5	Oblast 6	Oblast 7	Oblast 8
Příslušník bezpečnostního sboru	44 %	76 %	58 %	41 %	27 %	99 %	22 %	33 %
Příslušník Armády ČR	40 %	91 %	14 %	28 %	22 %	100 %	28 %	10 %
Jiné profesní zaměření	38 %	79,5 %	72,5 %	50,5 %	14 %	97 %	22 %	-----

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Dle tabulky 4 je patrné, že nejen že znalost příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR se ani zdaleka nepřibližuje 100 %, což by se však dalo očekávat, když jsou příslušníci na krizové situace školeni a měli by dané znalosti ovládat. Procentuální zastoupení v 5 ze 8 posuzovaných oblastí znalostí ale nedosahuje ani 50 % úspěšnosti u respondentů. Tento výsledek je přinejmenším překvapivý a hází velmi špatné světlo na obě skupiny, zejména pak v porovnání s odpověďmi občanů s jiným profesním zaměřením včetně studentů. Ti v procentuálním zastoupení dosahují obdobných výsledků jako příslušníci, ba dokonce mají v některých oblastech mnohem vyšší úspěšnost správných odpovědí, což opět potvrzuje, že byla hypotéza H2 vyvrácena. Zhodnocení výsledků této hypotézy se bude věnovat i závěrečná sumarizace výsledků.

H3: Absolvování vojenské služby ovlivňuje názor obyvatel znovuzavést brannou výchovu a základní povinnou vojenskou službu.

Předpoklad hypotézy H3 byl potvrzen. Z 400 respondentů absolvovalo základní vojenskou službu v plné nebo zkrácené délce 117 z nich, což reprezentuje 29,25 %. Z těchto 117 dotázaných by 88,88 % z nich podporovalo znovuzavedení branné výchovy a současně i základní povinné vojenské služby. V Tabulce 5 je těchto 88,88 % rozepsáno, kolik z nich podporuje základní vojenskou službu v délce 24 měsíců, kolik ve zkrácené délce a kolik na bázi dobrovolnosti.

V tabulce je zároveň uvedeno, že 2,57 % by znovu neobnovilo základní vojenskou službu, ale obnovilo by brannou výchovu ve škole a 1,71 % nemá jasný názor na základní vojenskou službu, ale má kladný názor na znovuzavedení branné výchovy. 2,57 % nemá názor ani k tématu znovuzavedení základní povinné vojenské služby, ani k tématu branné výchovy.

Z výsledků je tedy jasně patrné, že absolvování vojenské služby má vliv na názor týkající se znovuzavedení branné výchovy a základní povinné vojenské služby.

Tab. 5 – Vyhodnocení hypotézy H3

Základní vojenská služba/branná výchova	ANO branná výchova	NE branná výchova	NEVÍ/NEMÁ NÁZOR branná výchova
ANO Základní vojenská služba na 24 měsíců	17,94 %	0 %	0 %
ANO Základní vojenská služba zkrácená	58,97 %	0 %	1,71 %
ANO Základní vojenská služba na dobrovolnosti	11,97 %	0 %	0 %
CELKEM ANO	88,88 %	0 %	1,71 %
NE Základní vojenská služba	2,57 %	1,71 %	0,85 %
NEVÍ/NEMÁ NÁZOR na Základní vojenskou službu	1,71 %	0 %	2,57 %

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Doporučení a návrhy možných řešení vznikly na základě rozboru odborné literatury, webových stránek a zákonů, které se danou problematikou zabývají. Nedílnou součástí podkladů pro doporučení bylo dotazníkové šetření.

Respondenty výzkumného šetření byli jak muži, tak ženy. Poměr mužů byl přibližně 2,36:1. Věkové rozmezí respondentů nebylo omezeno. Nejsilněji však byla zastoupena skupina lidí od 21 do 60 let.

Z 400 respondentů mělo ukončené pouze základní vzdělání v době dotazníkového šetření 45 z nich. Středoškolské vzdělání mělo 173 dotázaných, z nich 27 na střední škole ukončené získáním výučního listu a 146 na střední škole s maturitou. 182 respondentů mělo vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání.

Naprosto nejvíce bylo respondentů se středoškolským (s maturitou) a vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním ve věku od 21 do 40 let. Celkem těchto studentů bylo 193.

Pro potřeby cílů výzkumného šetření bylo náhodně vyřazeno 22 dotazníků, aby výsledný počet skupin povolání vytvořil vždy 1 čtvrtinu celku. Ze 400 respondentů tak bylo 100 příslušníků bezpečnostních sborů, 100 příslušníků Armády ČR, 100 studentů a 100 občanů s jiným profesním zaměřením.

Základní vojenskou službu většina dotázaných již neabsolvovala, a to skoro tři čtvrtiny z nich. Z těch, kteří službu absolvovali, bylo více těch, kteří ji absolvovali v plné délce 24 měsíců.

Informace o tom, jak se zachovat v případě mimořádné události, získala valná většina respondentů. Nejčastěji se k takové informaci dostali již na základní škole, v zaměstnání nebo na specializovaných kurzech, méně často poté na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole.

Většina respondentů uvedla během výzkumného šetření, že zná pojem všeobecná výstraha. Ne každý, kdo ale zná samotný pojem, dokázal správně identifikovat, o jaký varovný tón sirény se jedná. Je ale velmi pravděpodobné, že díky záměrně matoucí možnosti odpovědi, se nechali někteří respondenti zmást a ve skutečnosti správnou odpověď znají. Se znalostí všeobecné výstrahy souviselo i zjišťování toho, jak by se respondenti na všeobecnou výstrahu, v případě že by nastala, zachovali. Velmi pozitivní je, že většina dotázaných by se zachovala správně a ukryla se na vhodném místě, zapnula by si informační prostředky a řídila se pokyny odpovědných orgánů.

Pokud by došlo k vojenskému napadení České republiky, polovina dotázaných by čekala na pokyny úřadů k případné mobilizaci. Čtvrtina uvedla, že je ve výjimkách z povinnosti se k odvodnímu řízení dostavit. Zde by ale odpovědi mělo být podstatně více, neboť polovina dotázaných ve výzkumu jsou příslušníci bezpečnostních sborů a Armády ČR a tito spadají všichni do skupiny výjimek. Z výzkumu je dále patrné, že informovanost příslušníků obou sborů je velmi špatná a jejich znalost příslušné legislativy je potřeba zlepšit.

Z dotázaných je v aktivních zálohách pouze 10 lidí, což je velmi nízké číslo i přesto, že polovina respondentů nemůže v aktivních zálohách být z důvodu uvedených v příslušné legislativě. Tito ale dle odpovědí mnohdy ani nevědí, proč nemohou v aktivních zálohách být a stejně jako v předchozím odstavci je potřeba zdůraznit, že by se informovanost mezi příslušníky bezpečnostních sborů a Armády ČR k tomuto tématu měla zvýšit.

V případě jaderného útoku či jaderné havárie by se správně zachovala většina dotázaných. Ať už by zvolili úkryt v improvizovaném úkrytu, opuštění místa na základě evakuačních pokynů, nebo kombinaci obou těchto možností.

Znalost pojmu evakuační zavazadlo mezi dotázanými je víc než dobrá. V ideálním případě má však doma takové zavazadlo připravené jen malé množství z těch, kteří vědí, o co se jedná. Konkrétně to bylo jen 12 respondentů. Stejně tak připravenost ochranných pomůcek dýchacích cest doma není v ideálních hodnotách v rámci výzkumu. Doma má takové pomůcky 138 dotázaných. Z toho jen 94 lidí má pomůcky v dobrém stavu, bez expirace, a vědí, jak je správně použít.

Bohužel znalost poskytnutí ochranných pomůcek v případě úniku chemických látek je špatná. Takové pomůcky bohužel nikdo občanům neposkytuje. Toto věděla pouze pětina dotázaných. Ostatní by mylně očekávali pomoc od obecního úřadu nebo státu. Třetina dotázaných pak uvedla, že neví, kdo by jim měl ochranné pomůcky v takovémto případě poskytnout.

V osobní ochraně se nějakým způsobem vzdělává necelá polovina respondentů. Konkrétně 170 dotázaných. Ostatní se o problematiku nezajímají, ať už je pro ně důležitá, či nikoli.

Při minulých mimořádných událostech byla pouze jedna pětina spokojena s dostatečnou informovaností ohledně události, průběhu a řešení. Informovanost, leč nedostatečnou, uvedla přibližně třetina dotázaných. Čtvrtina uvedla, že informace byly zmatečné a poslední pětina nebyla o takové události informována vůbec. Tato skutečnost není příliš příznivá a bylo by dobré zapracovat na větší a srozumitelnější informovanosti občanů v případě mimořádných událostí.

Velmi příznivě dopadlo zjištění o průběhu zkoušky sirén. Naprostá většina dotázaných věděla, kdy zkouška sirén probíhá.

Z důvodu velkého množství dotázaných, kteří pracují pro ozbrojené složky, je vypovídající i zjištění týkající se dovednosti použití střelné zbraně při osobní ochraně, kdy zkušenost se zbraněmi uvedla více než polovina dotázaných. Většina z nich by dokázala tuto zbraň použít i při osobní ochraně.

Závěrem výzkumu bylo zjišťováno, zda by dotázaní přivítali znovuzavedení povinné vojenské služby a branné výchovy na školách. U základní povinné vojenské služby by pro znovuzavedení v různých formách byly čtyři pětiny dotázaných. Pro brannou výchovu se pozitivně vyjádřily necelé tři čtvrtiny z nich.

5.4 Závěrečná doporučení

Po zjištění výsledků výzkumu diplomové práce bych navrhoval několik konkrétních doporučení, která by mohla zlepšit znalost nejen příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků Armády ČR, ale i všech občanů ČR.

Jako první bych navrhoval povinné školení pro příslušníky, zejména v oblasti legislativy. Mnoho z dotázaných příslušníků nezná základní informace týkající se odvodu v případě mobilizace a další podstatné informace týkající se konkrétních krizových stavů nebo aktivních záloh.

Dále by má doporučení směřovala k zavedení např. reklam v TV nebo na ulicích pro zlepšení informovanosti občanů k možným krizovým situacím, čímž by se snáze dostaly tyto informace do podvědomí široké veřejnosti a lidé by v případě mimořádné události spíše věděli, co dělat správně a co nedělat.

Domnívám se, že zavedení informací k mimořádným událostem do osnov výuky na základních i středních školách by bylo velmi žádoucí alespoň tak, aby se tyto informace k žákům a studentům dostaly častěji než jen okrajově 1× za rok. Můžou být například součástí výuky, kterou pokryjí učitelé či mohou být uspořádány takové akce, kdy tuto problematiku přednesou externí pracovníci znalí problematiky.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo zpracování teoretických poznatků k tématu krizových stavů včetně příslušného legislativního zakotvení, rozboru různých typů zbraní, branné výchovy a vypracování a následné vyhodnocení výzkumného šetření, které proběhlo formou on-line dotazníkového šetření.

Informovanost obyvatelstva a jeho chápání nebezpečí válečného konfliktu se stávají poslední roky velmi aktuálními, neboť se konflikty objevují stále blíže i k naší republice – závěrem loňského roku se ozbrojený incident uskutečnil i v Praze. Zároveň o dalších konfliktech například v Asii máme mnohem více informací a dokumentace díky internetu, což určitým způsobem ovlivňuje a mnohdy i vzdálené konflikty, zasahují do našich životů.

Tyto válečné konflikty mnohdy rozdělují společnost. Každý člověk se dle dostupných informací, ať už pravdivých, nebo konspiračních, nějakým způsobem přiklání k jedné nebo druhé straně. Málokdy jsou lidé v těchto situacích naprosto neutrální. Právě tyto situace mohou způsobovat i rozdělení společností ve světě a inspirovat příznivce jednotlivých stran k útokům na územích daleko od konkrétního válečného konfliktu. Toto nejvíce nyní vidíme ve světě mezi příznivci Palestiny a Izraele, kdy dochází k útokům mezi nimi například na území USA nebo Velké Británie. Stejně tak u konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem se setkáváme s útoky (nejen na válečné linii, ale kdekoli ve světě) na ukrajinské, ale i ruské občany mezi sebou nebo i s útoky ze strany českých občanů, kteří s některou ze stran sympatizují.

S těmito konflikty se zvyšuje nezbytnost informovanosti obyvatel. Ti by měli v možné náhle vzniklé situaci vědět, jak mají reagovat a ideálně by měli být připraveni nejen nabytými znalostmi, ale i správným vybavením, které jim v některé mimořádné situaci může pomoci, nebo dokonce zachránit život.

Výsledky diplomové práce hodnotí aktuální informovanost a připravenost 4 skupin obyvatel. První skupinou jsou příslušníci bezpečnostních sborů. Druhou skupinu tvořili příslušníci Armády České republiky. Třetí skupina zahrnuje ostatní občany s jiným profesním zaměřením a poslední skupinou byli studenti. Pro přehlednost

a lepší porovnání mezi skupinami byly z 422 odevzdaných dotazníků odebrány náhodným výběrem některé dotazníky, aby výsledný vzorek tvořilo 400 respondentů, a to tak, že každá skupina zahrnuje 100 občanů.

Práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. Teoretická část se nejprve zabývá příslušnou legislativou a dále teoretickými poznatky ke krizovým stavům, CBRN zbraním a tématu brannosti a branné výchovy. Výzkumná část se věnovala jednotlivým otázkám z dotazníkového šetření, které byly zapracovány do grafů a vyhodnoceny jednotlivě, ale i se zaměřením na následné vyhodnocení stanovených hypotéz.

V závěru výzkumné části byly vyhodnoceny hypotézy, z nichž dvě byly potvrzeny a jedna vyvrácena a byla stanovena doporučení vycházející z výsledků šetření.

Seznam použité literatury

Publikace:

- KADEŘÁBEK, Alois, Milan ŠVANCER a Ivo ČAPÁK. Branná výchova. 2. vydání. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1986. ISBN Branná výchova 2.
- KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN ISBN978-80-7380-606-4.
- KOPECKÝ, Miroslav, Eleonóra TILCEROVÁ a Jaromír ŠIMAN. Ochrana člověka za mimořádných událostí. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4094-1.
- MATOUŠEK, Jiří, Jaroslav BENEDÍK a Petr LINHART. CBRN: biologické zbraně. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-807-3850-036.
- PAVLÍK, Emil a kol. *Studijní opora: CBRNE – ochranná opatření*. Kladno: České vysoké učení technické v Praze – Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017.
- PAVLÍK, Luboš. Branná výchova pro studující učitelství základních a středních škol. Státní pedagogické nakladatelství. Praha: SPN, 1981.
- PECHÁNEK, Vladimír. Vybrané kapitoly z didaktiky branné výchovy 1. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1984. ISBN Vybrané kapitoly z didaktiky branné výchovy.
- VIČAR, Dušan et al. Jaderné, radiologické a chemické zbraně, radiační a chemické havárie. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2020. ISBN 978-80-7454-947-2.
- VIČAR, Dušan. Nové hrozby CBRN – Studijní materiály ze seminářů. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2021. ISBN 978-80-7454-989-2.
- VORÁLEK, František. Používání prostředků individuální ochrany. Federální ministerstvo národní obrany, 1989.

Legislativa:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky.
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).
- Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.
- Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).
- Zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově.
- Zákon č. 87/1952 Sb., o reorganizaci branné výchovy.
- Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově.
- Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi v posledním znění.

Elektronické zdroje:

Články:

- BOUDA, Pavel. Střelba i přežití v přírodě. Fakulta pedagogická ZČU zavedla nový předmět. PLZENSKÝ DENÍK [online]. 2023, 30. 3. 2023. Dostupné z: https://plzensky.denik.cz/zpravy_region/strelba-i-preziti-v-prirode-fakulta-pedagogicka-zcu-zavedla-novy-predmet-2023032.html. [cit. 2023-09-16]

- BLAND, Steven A. Chemical, Biological, Radiological and Nuclear (CBRN) Casualty Management Principles. Conflict and Catastrophe Medicine. London: Springer London, 2014, 2014-11-22, 2014(46), 747-770. ISBN 978-1-4471-2926-4. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-1-4471-2927-1_46. [cit. 2023-07-06].
- Chemical weapons convention: Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction. PDF. 2020. Dostupné z: https://www.opcw.org/sites/default/files/documents/CWC/CWC_en.pdf [cit. 2024-02-02].
- CHLÍBKOVÁ, Daniela a MAZAL, Ferdinand. Consideration on education in the field of civil protection not just from the historical point of view. Online. Tělesná kultura. 2008, roč. 31, č. 1, s. 30-47. ISSN 12116521. Dostupné z: <https://doi.org/10.5507/tk.2008.003>. [cit. 2023-09-01].
- Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030. In: Ministerstvo vnitra České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky., 2022, s. 4-34. Dostupné také z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>. [cit. 2023-09-21].
- MARŠÁLEK, Daniel a ŠČUREK, Radomír. Threat of CBRN Agents, Biological Class. Vojenské rozhledy. 2012, roč. 21, č. 3, s. 119-130. ISSN 12103292. Dostupné z: <https://doi.org/10.3849/2336-2995.21.2012.03.119-130>. [cit. 2023-07-21].
- PÍCHOVÁ, Kamila. Námel známý i neznámý. ŽIVA: Časopis pro popularizaci biologie. Academia, SSČ AV ČR, 2017, 19.10.2017, 65(5), 70. ISSN 0044-4812, s. 266-268. Dostupné také z: <https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/namel-znamy-i-neznamy.pdf>. [cit. 2023-10-17].
- SABOL, Jozef; MÍKA, Otakar J. a POLÍVKA, Lubomír. Využití poznatků z ochrany proti účinkům nebezpečných látek a zbraní CBRN při ochraně před nákazou covid-19. Bezpečnostní teorie a praxe. 2017, roč. 2017, č. 2, s. 45-60. ISSN 2571-4589. [cit. 2023-10-20].
- ŠTĚŘÍKOVÁ, Nela. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. Online. Ochrana a Bezpečnost. 2016, roč. V, č. 3, s. 1-40. ISSN 1805-5656. Dostupné

z:http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf. [cit. 2023-09-01].

Webové stránky:

- BŘÍŽĎALA, Jan. Radioaktivita. E-ChemBook Multimediální učebnice chemie pro gymnázia [online]. Česko: RNDr. Jan Břížďala, 2022, s. 14-16. Dostupné z: http://www.e-chembook.eu/cz/obecna_chemie/Radioaktivita.pdf. [cit. 2023-08-20].
- CBRN defence market driven by escalating geopolitical tensions. Online. The Global Security Market. Northbrook, Illinois (Spojené státy americké), 2024. Dostupné z: <https://www.securityworldmarket.com/int/News/Business-News/cbrn-defence-market-driven-by-escalating-geopolitical-tensions1>. [cit. 2024-02-02].
- ČTK. Vysokých škol i jejich studentů od revoluce přibylo. Mění se i zájem o obory. Online. Denik.cz. 2019. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/vysokych-skol-i-jejich-studentu-od-revoluce-pribylo-meni-se-i-zajem-o-obory-20190831.html. [cit. 2023-12-24].
- Dohoda o nešíření jaderných zbraní – na slyšení se probírá její perspektiva. Francie, 2006. Dostupné také z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_post_story/2006/CS/03A-DV-PRESSE_STO\(2006\)09-20\(10816\)_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_post_story/2006/CS/03A-DV-PRESSE_STO(2006)09-20(10816)_CS.pdf). [cit. 2023-08-21].
- Global nuclear arsenals are expected to grow as states continue to modernize—New SIPRI Yearbook out now. STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE [online]. Stockholm, SIPRI, 13 June 2022. Dostupné z: <https://www.sipri.org/media/press-release/2022/global-nuclear-arsenals-are-expected-grow-states-continue-modernize-new-sipri-yearbook-out-now>. [cit. 2023-08-21].
- Historie základní vojenské služby v českých zemích. *Ministerstvo obrany České republiky* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3895>. [cit. 2023-09-18].
- KUCHYŇOVÁ, Zdeňka. Třetina lidí v Česku si myslí, že by se měla obnovit základní vojenská služba. Online. Radio Prague International. 2014.

Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/tretina-lidi-v-cesku-si-mysli-ze-se-mela-obnovit-zakladni-vojenska-sluzba-8287105>. [cit. 2024-01-03].

- New START Treaty. U.S. Department of State [online]. USA: U.S. Department of State, 2023. Dostupné z: <https://www.state.gov/new-start/>. [cit. 2023-08-21].
- NĚMEC, Václav a Daniel SVITÁK. Úvod do poválečného období. Dějepis.com [online]. ČR: Václav Němec, 2023. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-povalecneho-obdobi/>. [cit. 2023-09-01].
- O IZS. Hasičský záchranný sbor České republiky: Integrovaný záchranný systém [online]. Praha: HZS ČR, 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>. [cit. 2023-08-07].
- PAVLINCOVÁ, Helena a GABRIEL Jiří. Miroslav Tyrš. In: Slovník českých filosofů [online]. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta ©2018. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/tyrs.html>. [cit. 2023-09-01].
- PECHÁČEK, Martin. Radioaktivita a záření. Online. Slezská nemocnice v Opavě. 2023. Dostupné z: <https://www.snopava.cz/onm/radioaktivita.php>. [cit. 2023-10-07].
- Pravidelná zkouška sirén. Online. Praha.eu Portál hlavního města. 2024. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/pravidelna_zkouska_siren_106.html. [cit. 2024-01-04].
- Přehled vyhlášených krizových stavů. In: Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. ČR: HZSCR, 2021. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>. [cit. 2023-07-06].
- ŠEDÝ, Richard (ed.). V laboratoři v Běchovicích unikl kyanid draselný. Nehoda si vyžádala zranění. Online. Pražskýdeník.cz. 2018. Dostupné z: <https://prazsky.denik.cz/pozary/v-laboratori-v-bechovicich-unikl-kyanid-draselny-nehoda-si-vyzadala-zranene-20180404.html>. [cit. 2023-10-07].
- Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení platí už 25 let. Státní úřad pro jadernou bezpečnost

[online]. Praha: SÚJB, 2022. Dostupné z: <https://www.sujb.cz/aktualne/detail/umluva-o-zakazu-vyvoje-vyroby-hromadeni-zasob-a-pouziti-chemickych-zbrani-a-o-jejich-zniceni-plati-uz-25-let>. [cit. 2023-07-22].

- Výchova a vzdělávání obyvatelstva. HZSCZ.CZ: KRIZOVÉ ŘÍZENÍ [online]. Praha: HZS ČR, 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/nejcastejsi-otazky.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>. [cit. 2023-06-04].
- ZADRAŽILOVÁ, Jitka. Rusové v Mariupolu zasáhli dětskou nemocnici a porodnici. Online. Novinky.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-rusove-v-mariupolu-zasahli-detskou-nemocnici-a-porodnici-40389813>. [cit. 2023-10-07].

Seznam obrázků

Obr. 1 – Krizové stavy.....	17
-----------------------------	----

Seznam tabulek

Tab. 1 - Přehled vyhlášených krizových stavů	22
Tab. 2 – Počet jaderných hlavic jednotlivých zemí.....	34
Tab. 3 – Vyhodnocení hypotézy H1	83
Tab. 4 – Vyhodnocení hypotézy H2	84
Tab. 5 – Vyhodnocení hypotézy H3	85

Seznam grafů

Graf 1 – Pohlaví respondentů?	52
Graf 2 – Věk respondentů?	52
Graf 3 – Věk respondentů vůči pohlaví	53
Graf 4 – Vzdělání respondentů	54
Graf 5 – Porovnání věku s nejvyšším dosaženým vzděláním	55
Graf 6 – Povolání	56
Graf 7 – Základní vojenská služba	57
Graf 8 – Seznámení se s adekvátní reakcí na MU.....	58
Graf 9 – všeobecná výstraha	60
Graf 10 – Reakce na všeobecnou výstrahu	61
Graf 11 – Reakce na vojenské napadení ČR.....	63
Graf 12 – Aktivní zálohy	65
Graf 13 – Útok jadernými zbraněmi/havárie	66
Graf 14 – Evakuační zavazadlo	68
Graf 15 – Nejvyšší dosažené vzdělání v závislosti na znalosti evakuačního zavazadla.....	69
Graf 16 – Ochranné pomůcky	70
Graf 17 – Poskytnutí ochranných pomůcek v případě mimořádné události	72
Graf 18 – Sebevzdělávání se v osobní ochraně.....	73
Graf 19 – Informovanost o mimořádných událostech.....	74
Graf 20 – Pravidelná zkouška sirén	75

Graf 21 – Použití střelné zbraně při osobní ochraně.....	77
Graf 22 – Použití střelné zbraně v závislosti na povolání.....	78
Graf 23 – Zavedení povinné vojenské služby	79
Graf 24 – Branná výchova	80

Seznam příloh

Příloha 1 - Dotazník	100
----------------------------	-----

Seznam zkratk

BCHL – Bojové chemické látky

CBRNE – Chemické, biologické, radiologické, nukleární a explozivní zbraně

COVID-19 – Označení pro infekci způsobenou koronavirem SARS-CoV-2

CT – Computed Tomography – počítačová tomografie

CTBT – Comprehensive Nuclear Test-Ban Treaty – Smlouva o všeobecném zákazu jaderných zkoušek

ČR – území České republiky

ČSSR – Československá socialistická republika

HMP – Hl. m. Praha

HZS – Hasičský záchranný sbor

INES – The International Nuclear Event Scale – Mezinárodní stupnice hodnocení závažnosti jaderných událostí

IPCHO – Individuální protichemická ochrana

IZS – Integrovaný záchranný sbor

JCK – Jihočeský kraj

JMK – Jihomoravský kraj

KHK – Královehradecký kraj

KLDR – Korejská lidově demokratická republika

KVK – Karlovarský kraj

LBK – Liberecký kraj

MSK – Moravskoslezský kraj

NPT – Nuclear Non-Proliferation Treaty – Smlouva o nešíření jaderných zbraní

OLK – Olomoucký kraj
OMČU – Ochrana člověka za mimořádných událostí
ORP – Obec s rozšířenou působností
OSN – organizace spojených národů
PCK – Pardubický kraj
PČR – Policie České republiky
PLK – Plzeňský kraj
RVZ – Rámcový vzdělávací program
SCK – Středočeský kraj
SSSR – Svaz sovětský socialistických republik
TNT – Trinitrotoluen – Výbušnina
USA – Spojené státy americké
USK – Ústecký kraj
VYS – kraj Vysočina
ZLK – Zlínský kraj

Přílohy

Příloha 1 - Dotazník

Dotazník - Hodnocení informovanosti obyvatelstva a jeho chápání nebezpečí válečného konfliktu

Dobrý den, jmenuji se Jan Brýl a jsem studentem magisterského oboru Bezpečnostně právní studia na Policejní akademii České republiky. Tímto bych Vás rád požádal o vyplnění krátkého dotazníku čítajícího 20 otázek. Dotazník je anonymní a zabere Vám nejvýše 10 minut. Předem Vám děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

*** Označuje povinnou otázku**

1. Vaše pohlaví? *

- ☐ muž
- ☐ žena

2. Váš věk? *

- ☐ do 20 let
- ☐ 21-40 let
- ☐ 41-60 let
- ☐ 61 a více let

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

- ☐ základní
- ☐ středoškolské s výučním listem
- ☐ středoškolské s maturitou
- ☐ vyšší odborné nebo vysokoškolské

4. Vaše povolání? *

V případě možnosti "Jiná" prosím o specifikaci Vašeho povolání

- ☐ příslušník bezpečnostního sboru
- ☐ příslušník Armády ČR/VP
- ☐ student
- ☐ jiné.....

5. Absolvoval jste základní vojenskou službu? *

- ☐ ano
- ☐ ano, ale ve zkrácené délce
- ☐ ne

6. Kde jste se seznámil/a s tím, jak by měla vypadat adekvátní reakce a chování při mimořádné události? *

V případě možnosti "Jiná" prosím o specifikování, kde jste se s takovými informacemi seznámil/a

- na základní škole
- na střední škole nebo středním odborném učilišti
- na vyšší odborné škole nebo na vysoké škole
- v zaměstnání
- na specializovaných kurzech nebo aktivitách pod odborným vedením
- takové informace mi poskytnuty nebyly
- jiné.....

7. Víte, co je “všeobecná výstraha” a jak zní? *

- o Ano, jedná se o 140 vteřin dlouhý nepřerušovaný varovný tón sirény. Na závěr tónu může být vysílána verbální informace.
- o Ano, jedná se o 140 vteřin dlouhý kolísavý varovný tón sirény. Na závěr tónu může být vysílána verbální informace.
- o Víím, že všeobecná výstraha existuje, ale nevím jak zní.
- o Nevím, o co se jedná.

8. Jak se při všeobecné výstraze zachováte? *

- o Vyjdu před dům a pokusím se od sousedů a kolemjdoucích zjistit co se děje a následně se řídím dle pokynů.
- o Sbalím si nejnütnější věci a odjedu z místa bydliště do bezpečí.
- o Ukryji se na vhodném místě (zděná budova, kryt apod.). Televizor nebo rozhlas zapnu na zpravodajské stanici a řídím se pokyny odpovědných orgánů.

9. V případě vojenského napadení České republiky? *

- o Sbalil/a bych si nejnütnější věci o opustil/a bych Českou republiku.
- o Čekal/a bych na pokyny úřadů o případné mobilizaci.
- o Z vlastní iniciativy bych se hlásil k odvodnímu řízení na nejbližším krajském vojenském velitelství.
- o Povolávací rozkaz bych si nepřevzal nebo bych neplnil pokyny v něm uvedené.
- o Ukryl bych se, abych nebyl úřady a jinými orgány k nalezení.
- o Jsem uveden ve výjimkách z povinnosti dostavit se k odvodnímu řízení a vykonávat mimořádnou službu.

10. Jste v aktivních zálohách? *

- o Ano, jsem.
- o Ne, jelikož mi to zákon zakazuje.
- o Ne, ale mám o vstup do aktivních záloh zájem.
- o Ne, nemám o aktivní zálohy zájem.
- o Ne, protože nevím, co to aktivní záloha je.
- o Ne, nejsem v aktivních zálohách z jiných než výše uvedených důvodů.

11. Při případném útoku jadernými zbraněmi či havárií jaderného zařízení bych? *

- Využil/a svých vědomostí a zkušeností, ukryl/a bych se v improvizovaném úkrytu a přečkal/a bych nebezpečí.
- Využil/a vlastní automobil a okamžitě bych opustil/a zasaženou oblast bez ohledu na pokyny orgánů zabezpečující evakuaci.
- Opustil/a místo na základě evakuačních pokynů.
- Odmítl/a evakuaci.

12. Víte, co je to evakuační zavazadlo a dokázali byste si ho zabalit? *

- o Ano, mám ho doma připravené.
- o Ano, víím co je to evakuační zavazadlo a co do něj patří.

- ☐ Ano, vím co je to evakuační zavazadlo, ale nevím přesně co vše do něj patří.
- ☐ Ne, nevím co je to evakuační zavazadlo.

13. Máte doma ochranné pomůcky dýchacích cest? *

ano

- ☐ ano, ale jsou zastaralé a jejich expirace minula
- ☐ ano, ale nevím jak je použít
- ☐ ne, nemám
- ☐ nevím

14. Při řešení mimořádných událostí v souvislosti s únikem chemických látek Vám ochranné pomůcky dýchacích cest poskytne? *

- ☐ nikdo
- ☐ obecní úřad
- ☐ stát
- ☐ nevím

15. Zajímáte se o osobní ochranu a sebevzdělávání se v této problematice? *

- ☐ Tato problematika je mi blízká a aktivně se v ní vzdělávám.
- ☐ Víím, že je tato problematika důležitá a příležitostně se v ní vzdělávám.
- ☐ Víím, že je tato problematika důležitá, ale nevzdělávám se v ní.
- ☐ Tato problematika mě vůbec nezajímá.

16. Nabyli jste při minulých mimořádných událostech pocitu, že jste ze strany příslušných orgánů adekvátně informováni? (O konkrétní situaci, postupu řešení apod.) *

- ☐ Ano, byl/a jsem dostatečně informován/a.
- ☐ Byl/a jsem informován/a, ale informace nebyly vždy dostatečné.
- ☐ Informace byly zmatečné a nepřehledné.
- ☐ Ne, nebyl/a jsem informován/a o mimořádné události.

17. Kdy probíhá pravidelná zkouška sirén? *

- ☐ Každou první středu v měsíci ve 12:00.
- ☐ Každé první pondělí v měsíci ve 12:00.
- ☐ Nevím, kdy probíhá zkouška sirén.
- ☐ Nic jako zkouška sirén neexistuje.

18. Dovedl/a byste použít střelné zbraně při osobní ochraně? *

- ☐ Mám zkušenosti se střelnými zbraněmi, umím je používat a neváhal/a bych je použít při osobní ochraně.
- ☐ Mám zkušenosti se střelnými zbraněmi, ale nedovedl/a bych je použít při osobní ochraně.
- ☐ Nemám zkušenosti se střelnými zbraněmi, ale v osobní ochraně bych se je snažil/a použít.
- ☐ Nemám zkušenosti se střelnými zbraněmi a nepoužil/a bych je při osobní ochraně.

19. Přivítali byste opětovné zavedení povinné vojenské služby? *

- ☐ Ano, v délce 24 měsíců.
- ☐ Ano, ale jen ve zkrácené době.

- ☐ Ano, ale pouze na základě dobrovolnosti.
- ☐ Ne, jsem proti zavedení povinné vojenské služby.
- ☐ Nevím, o tuto problematiku se nezajímám.

20. Přivítali byste opětovné zavedení branné výchovy do škol jako povinný učební předmět? *

- ☐ Ano, chtěl/a bych takový předmět na školách.
- ☐ Ne, nechci takový předmět na školách.
- ☐ Nevím, o tuto problematiku se nezajímám.

Zde můžete napsat poznámky či vyjádřit vlastní názor k dané problematice:

.....

.....

.....